

cena 3,00 zł (w tym 5% VAT)

MIESIĘCZNIK MAZOWIECKIEGO OŚRODKA DORADZTWA ROLNICZEGO

Wieś Mazowiecka

ISSN 1507 - 4714

nr 12 (152) GRUDZIEŃ 2012 ODDZIAŁY: BIELICE, OSTROŁĘKA, PŁOCK, POŚWIĘTNE, RADOM, SIEDLCE

*Wszystkim naszym Czytelnikom i Współpracownikom
życzymy, aby nadchodzące Święta Bożego Narodzenia
były dla Was czasem radości i miłości rodzinnej,
a nadchodzący Nowy 2013 Rok
przyniósł zdrowie, satysfakcję i szczęście.*

*Dyrekcja MODR
i Zespół Redakcyjny*

Olej na medal

Poinsecja - zimowa piękność

Przyrodnicze atrakcje Doliny Bugu

Europejski Fundusz Rolny
na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich

Program
Rozwoju
Obszarów
Wiejskich
na lata 2007-2013

Mazowiecki Ośrodek Doradztwa Rolniczego uprzejmie informuje, że w konsorcjum z Świętokrzyskim Ośrodkiem Doradztwa Rolniczego, Fundacją Rozwoju i Mazowiecką Izbą Rolniczą realizuje projekt na temat:

„Wymogi wzajemnej zgodności dla gospodarstw ubiegających się o płatności bezpośrednie oraz niektóre płatności nieinwestycyjne w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007 – 2013” – działania 111 „Szkolenia zawodowe dla osób zatrudnionych w rolnictwie i leśnictwie”

Cel realizacji: doskonalenie zawodowe rolników zmierzające do spełnienia odpowiednich norm krajowych i UE. Zgodnie z podpisaną umową z Fundacją Programów Pomocy dla Rolnictwa program będzie realizowany w okresie od 09.12.2011 r. do 30.04.2013 r. w formie 2 dniowych szkoleń połączonych z wyjazdem studyjnym do gospodarstwa rolnego według programu.

Program szkolenia

Lp.	Zakres programowy szkolenia	Liczba godzin	
		wykład	wyjazd do gospodar.
		I dzień	II dzień
1.	Dobra Kultura Rolna - zgodna z ochroną środowiska; • erozja gleby, substancja organiczna gleby, struktura gleby, • minimalny poziom utrzymania oraz przeciwdziałanie niszczeniu siedlisk naturalnych, • gospodarka zasobami wodnymi, ochrona trwałych użytków zielonych	1,0	1,0
2.	Ochrona środowiska naturalnego; • ochrona dzikiej fauny i flory, ochrona siedlisk, ochrona wód gruntowych przed zanieczyszczeniami powodowanymi przez niektóre substancje niebezpieczne, • ochrona środowiska w przypadku rolniczego wykorzystanie osadów ściekowych, ochrona wód przed zanieczyszczeniami powodowanymi przez azotany pochodzenia rolniczego	1,0	0,5
3.	Identyfikacja i rejestracja zwierząt • zasady i ogólne informacje o ustawie i systemie identyfikacji i rejestracji (bydło, trzoda chlewna, owce, kozy), siedziby stada, prowadzenie księgi rejestracji; • obowiązki posiadacza zwierząt (znakowanie, prowadzenie ewidencji), nadzór nad identyfikacją i rejestracją	1,0	1,0
4.	Zasady zwalczania chorób zakaźnych zwierząt • zwalczanie m.in. pasażowalne gąbczaste encefalopatie, pryszczycy, choroba pęcherzykowa świń, choroba niebieskiego języka) u zwierząt gospodarskich, • ogólne zasady ochrony zdrowia zwierząt oraz zapobiegania i zwalczania chorób zakaźnych zwierząt	0,5	0,5
5.	Wymogi dotyczące ochrony zdrowia publicznego i zdrowia zwierząt • zdrowie zwierząt – zakaz stosowania substancji o działaniu hormonalnym, tyreostatycznym i beta agonistycznym • bezpieczeństwo żywności i pasz: (ogólne informacje o ustawie i ochronie zdrowia zwierząt i zwalczania chorób zakaźnych) • bezpieczeństwo żywności i pasz, higiena pasz i produkcji produktów pochodzenia roślinnego i zwierzęcego (produkcji jaj, mleka, siary)	1,0	0,5
		1,5	1,0
6.	Wymogi w zakresie zdrowotności roślin – wynikające z ustawy o ochronie roślin (dopuszczone do obrotu, prowadzenie ewidencji)	0,5	0,5
7.	Dobrostan zwierząt; • ogólne wymagania dotyczące ochrony zwierząt gospodarskich, warunki niezbędne do spełnienia wymogów dobrostanu zwierząt gospodarskich	1,0	1,0
8.	System sankcji stosowany w zakresie wymogów wzajemnej zgodności; • organy kontrolne, zakres kontroli, przeprowadzanie kontroli, • sankcje za nieprzestrzeganie zasady wzajemnej zgodności	0,5	
Liczba godzin razem		14,0	

Harmonogram realizacji operacji jest umieszczony na stronie internetowej www.modr.mazowsze.pl
Uprzejmie informujemy, że udział w szkoleniu jest bezpłatny. **Serdecznie zapraszamy.**

PAMIĘTAJ O PRENUMERACIE „WSI MAZOWIECKIEJ” NA ROK 2013. SZCZEGÓŁY W REDAKCJI, tel. 25 640 09 24, 25 640 09 45,

www.modr.mazowsze.pl (zakładka Wydawnictwa)

WIEŚCI MAZOWIECKIE

Kukurydza ziarnowa	4
IX Święto Kukurydzy	
i Rolnictwa Radomskiego	6
Podsumowanie projektu	
"Turystyka - szansa dla rolnika"	7
Baltic Deal na Mazowszu	8
URZĄD MARSZAŁKOWSKI INFORMUJE	
Wisła będzie wykorzystana gospodarczo	9

ARIMR PRZYPOMINA

Od nowego roku szkolnego zmienił się system kształcenia zawodowego	10
--	----

PYTANIA OD ROLNIKÓW

Czytelnicy pytają - redakcja odpowiada	11
--	----

PORADY PRAWNE

Obowiązkowe ubezpieczenia rolnicze	12
------------------------------------	----

PRAWO NA CO DZIEŃ

Nieznajomość prawa	
nie zwalnia od odpowiedzialności	13

GRUPY PRODUCENCKIE

Wybór formy prawnej dla grupy	14
-------------------------------	----

LOKALNE GRUPY DZIAŁANIA

LGD - mini agencje obszarów wiejskich	15
---------------------------------------	----

EKOLOGIA

Odstępstwa od wymogów obowiązujących w rolnictwie ekologicznym	16
--	----

Warto prowadzić Program Rolnośrodowiskowy	17
---	----

RADY GOSPODARSKIE

Tutaj sięgaj zboża	18
Perz na cele energetyczne	19
Funkcjonalne i estetyczne gospodarstwo rolne	22
Jak dbać o krowy mleczne	23
Nowa obora a dobrostan zwierząt	24
Gospodarstwo mleczne	
Włodzimierza Krysiaka	25
Odcchów cieląt do 6 miesiąca życia	26

TRADYCJE, ZWYCZAJE, CIEKAWOSTKI...	
Radosny czas Bożego Narodzenia	28

PORADNIK GOSPODYNI

Olej na medal	29
Poinsecja - zimowa piękność	30
Jak dbać o choinkę?	31
Potrawy na Wigilijny stół	33

KONKURS

Przepisy naszych Czytelniczek	32
-------------------------------	----

OCHRONA ŚRODOWISKA

Wpływ GMO na środowisko i zdrowie ludzi cz. 2	34
--	-----------

SPACERKIEM PO MAZOWSZU

Walory turystyczne gminy Jastrzęb	36
Przyrodnicze atrakcje Doliny Bugu	37

WARUNKI PRENUMERATY WSI MAZOWIECKIEJ w roku 2013

Do 24 grudnia 2012 r. przyjmujemy zamówienia na prenumeratę Wsi Mazowieckiej od numeru 01/2013.

→ u specjalistów MODR (cena egz. bez kosztów przesyłki):

I kwartał	9,00 zł;
II kwartał	9,00 zł;
III kwartał	6,00 zł;
IV kwartał	9,00 zł;
I półrocze	18,00 zł;
II półrocze	15,00 zł;
roczna (11 wydań w roku)	30,00 zł;

→ w prenumeracie redakcyjnej (cena egz. + koszt przesyłki 1,95 zł/szt.):

I kwartał	14,85 zł;
II kwartał	14,85 zł;
III kwartał	9,90 zł;
IV kwartał	14,85 zł;
I półrocze	29,70 zł;
II półrocze	24,75 zł;
roczna (11 wydań w roku)	51,45 zł.

Należność za prenumeratę można wpłacać na konto:
10 1010 1010 0190 9913 4100 0000

z dopiskiem

„Prenumerata Wsi Mazowieckiej 2013”.

Kopię dowodu wpłaty prosimy przelać na adres Redakcji w Siedlcach, 08-110 Siedlce, ul. Kazimierzowska 21 lub fax 25 640 09 12

KĄCIK DLA DZIECI

Krzyżówka Nr 11	38
Rebus 12	38

MODR INFORMUJE

Perły 2012	39
Oni są najlepsi	39

NATURA 2000

Użyteczne nieużytki	40
----------------------------	-----------

CENNIK REKLAM

Reklama kolorowa na okładce:	
IV strona (cała strona A4)	- 1700,00 zł
II, III strona (cała strona A4)	- 1500,00 zł
Reklama czarno - biała na okładce:	
IV strona (cała strona A4)	- 1200,00 zł
II, III strona (cała strona A4)	- 1000,00 zł
Reklama kolorowa wewnątrz numeru:	
cała strona (195 mm x 270 mm)	- 1200,00 zł
1/2 strony	- 600,00 zł
1/4 strony	- 400,00 zł
Reklama czarno - biała wewnątrz numeru:	
cała strona (195 mm x 270 mm)	- 1000,00 zł
1/2 strony	- 500,00 zł
1/4 strony	- 250,00 zł
1/8 strony	- 125,00 zł
Artykuł sponsorowany cała strona (195 mm x 270 mm)	- 1000,00 zł
Usługa wkładkowania materiałów reklamowych cały nakład	- 1000,00 zł
opracowanie i skład graficzny reklamy	
cała strona A4	- 200,00 zł
zamówienie powierzchni reklamowej	
- na cały rok (11 emisji)	- rabat 15 %
- na pół roku (5,6 emisji)	- rabat 10 %
- na kwartał (3 emisje)	- rabat 5 %

Do cen należy doliczyć 23 % VAT.

Treść reklamy, wraz ze zleceniem i upoważnieniem do wystawienia faktury VAT, bez podpisu zleceniodawcy z podaniem numeru NIP, należy przesłać z miesięcznym wyprzedzeniem (najpóźniej do 5. dnia, w miesiącu poprzedzającym ukazanie się gazety) na adres Redakcji:

MODR Oddział Siedlce,
ul. Kazimierzowska 21, 08 - 110 Siedlce,
Redakcja „Wsi Mazowieckiej”
lub faxem 25 640 09 45

KUKURYDZA ZIARNOWA

Poziom plonowania kukurydzy w tym roku jest zadawalający, ponieważ rolnicy zdolali zgromadzić dla bydła dostateczną ilość pasz objętościowych. Pojawił się nawet pewien naddatek zasobów kukurydzy, który można przeznaczyć na ziarno, lecz trzeba je zakonserwować. Wbrew powszechnym opiniom i zapotrzebowaniom rynkowym (ogromna susza w Ameryce), ziarna nie trzeba suszyć - można je zakisić.

Ważenie i ocena jakości zebranego ziarna

Mazowiecki Ośrodek Doradztwa Rolniczego Oddział Ostrołęka wraz z firmą KWS Polska, Instytutem Biotechnologii Przemysłu Rolno-Spożywczego w Warszawie i firmami ELMAR, AGROCENTRUM, AGRO-SERWIS, CLAAS zorganizował pokaz sprzętu ziarna kukurydzy i jego konserwację poprzez zakiszenie. Odbył on się 17 października br. na polu demonstracyjnym w gospodarstwie rolnym pana Adama Podbielskiego we wsi Bobin (gm. Czerwin, pow. ostrołęcki).

Zainteresowanie było duże

Okazało się, że istnieje duże zapotrzebowanie na tego rodzaju wiedzę: w środku tygodnia, po ulewnym deszczu w nocy, na pokazie pojawiło się około 200 osób. Przybyłych zainteresował cel pokazu: **konserwacja mokrego ziarna kukurydzy, tanio i ekologicznie, dla różnych zwierząt, dostosowana do warunków każdego gospodarstwa rolnego.**

Przy dorodnym łanie mieszańców kukurydzy przeprowadzono szkolenie. W wygłoszonym wykładzie mgr inż. Stefan Wysocki z KWS Polska, omówił *Sprzęt ziarna kukurydzy na paszę dla krów wysokowydajnych*, dr inż. Witold Rzepiński z MODR *Wykorzystanie opakowań typu big-bag do konserwacji mokrego ziarna kukurydzy*, natomiast dr inż. Krystyna Zielińska z Instytutu Biotechnologii Przemysłu Rolno-Spożywczego scharakteryzowała *Konserwację mokrego ziarna kukurydzy przy udziale preparatu bakteryjno-enzymatycznego.*

Pierwszy z wykładców omówił sprzęt ziarna z wykorzystaniem najnowszej techniki rolniczej dostępnej w Polsce, z uwzględ-

nieniem walorów mieszańców kukurydzy. I chociaż ziarno kukurydzy rolnicy w tym rejonie przeznaczają na paszę dla bydła, to zgłaszali oni chęć sprzedaży ziarna suszonego (taką ofertę złożyła im firma AGROCENTRUM). Wartość paszowa mokrego ziarna kukurydzy dorównuje ziarnu pszenicy, ponadto przeżuwalce trawiają bay-pass, ziarno łatwo się konserwuje, chociaż jego suszenie nie jest najtańsze i jest to nie ekologiczne.

Najtaniej i najlepiej

Następny z wykładców skupił się na możliwie najtańszych technologiach zakiszania mokrego ziarna kukurydzy w warunkach każdego gospodarstwa rolnego, z wykorzystaniem techniki, która jest tam dostępna. Okazuje się, że powszechne już zakiszanie mokrego ziarna w rękawach foliowych nie jest najtańszym sposobem jego konserwacji, a ponadto usługi te nie zawsze są tanie dla gospodarstw o małych arealach uprawy kukurydzy (do 5 ha). Koszt zakiszenia 1 tony mokrego ziarna waha się w granicach 40-70 zł. Znacznie tańszym sposobem konserwacji jest zakiszanie ziarna w opakowaniach typu big-bag, ponieważ cena jednego worka wynosi 10-30 zł, ale można wykorzystać opakowania po nawozach mineralnych, najważniejsze, aby odciąć dostęp powietrza. W takim opakowaniu mieści się około 850-950 kg mokrego ziarna kukurydzy do wykorzystania we własnym gospodarstwie, albo można je sprzedać o każdej porze roku. Ziarno trzeba rozdrobnić - dowolnym sprzętem, przed zakiszeniem, bądź przed skarmieniem. Kisi się bardzo dobrze, nawet nie rozdrobnione trudno „spaskudzić”.

To było potrzebne szkolenie

Pani dr Zielińska omówiła zakiszanie mokrego ziarna kukurydzy z wykorzystaniem preparatu bakteryjno-enzymatycznego LAKTOZYM (produkowany przez Instytut Biotechnologii Prze-

Rolnicy z zaciekawieniem podziwiają rozdrobnioną słomę

mysłu Rolno-Spożywczego). Jego zadaniem jest ograniczenie do minimum strat wartości energetycznej kiszonego ziarna kukurydzy. Składa się on z preparatu bakteriynego zawierającego 3 szczepy bakterii fermentacji mlekowej: *Lactobacillus plantarum* KKP/788/p, *Lactobacillus plantarum* KKP/593/p, *Lactobacillus buchneri* KKP/907/p oraz płynnego koncentratu zawierającego enzymy paszowe: *endo1,4-beta-*

glukanaza, *endo-ksylanaza*, *glukoamylaza*. Obecność bakterii *Lactobacillus buchneri* sprawia, że oprócz kwasu mlekowego produkowane są kwas octowy i propionowy, hamujące rozwój drożdży i pleśni w kiszonym ziarnie (ochratoksyna A). Efektem zastosowania preparatu: większa wartość energetyczna zakiszonego ziarna, szybciej i równomiernie przekiszone ziarno, mniej drożdży i pleśni w kiszonym ziarnie, większa stabilność tlenowa kiszonego ziarna i lepsze wyniki produkcyjne. Kwas mlekowy to eliksir młodości, zawsze poprawia zdrowotność paszy i wyniki produkcyjne karmionych zwierząt.

Następnie odbył się pokaz sprzętu ziarna kukurydzy kombajnem CLAAS Tucano. Sprzątnięto kolekcję mieszańców KWS: Amadeo, Touran, Ronaldinio, Ricardinio, Ambrosini, KWS5133EKO, Ursinio oraz Colisee. Plony wilgotnego ziarna kukurydzy wahały się od 14,33 t/ha (Ursinio) do 15,84 t/ha (Touran), zaś suchego ziarna (14%) od 10,62 t/ha (Ursinio) do 12,02 t/ha (Ronaldinio). Poziom wilgotności zbieranego ziarna wahał się od 34,2% (Ronaldinio) do 36,5%. Dochód brutto z 1 ha (liczony wg KWS) wynosił od 6991 zł do 8285 zł (najwyżej Ronaldinio).

Rolnicy byli zaskoczeni czystością zbieranego ziarna i dokładnym rozdrobnieniem słomy kukurydzy, która nie powinna utrudniać dalszej agrotechniki. Na koniec, przy poczęstunku, dyskutowali na temat pokazu z przedstawicielami firm biorących udział w imprezie, wyrażając pogląd, że takie szkolenia są im potrzebne.

dr inż. Witold Rzepiński
Oddział Ostrolęka

Uczestnicy pokazu prowadzą dyskusję z wykładowcami

REKLAMA

Wesołych Świąt!

Świąt wypełnionych radością i miłością, niosących spokój i odpoczynek. Nowego Roku spełniającego wszelkie marzenia, pełnego optymizmu, wiary, szczęścia i powodzenia,

życza
 Zarząd i Pracownicy
 Sowul & Sowul Sp. z o.o.

Nasze nasiona **WYSIEJESZ** z przyjemnością www.sowul.pl

IX ŚWIĘTO KUKURYDZY I ROLNICTWA RADOMSKIEGO

Po raz drugi w Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego w Chwałowicach k/Ilży obchodzono IX Święto Kukurydzy i Rolnictwa Radomskiego, organizowane przez Mazowiecki Ośrodek Doradztwa Rolniczego, Terenowy Zespół Doradczy w Radomiu, Starostę Radomskiego - Mirosława Ślifirczyka, Burmistrza Ilży - Andrzeja Moskwę, Bożenę i Jana Wróblów oraz Dyrektora CKZiU w Chwałowicach - Marka Gierasińskiego. Patronat honorowy nad imprezą objął Marszałek Województwa Mazowieckiego - Adam Struzik.

Przybyłych gości powitał **Jan Wróbel**, największy producent kukurydzy w gminie Ilża, a oficjalnego otwarcia dokonał **Marek Gierasiński** - dyrektor CKZiU. Po okolicznościowych wystąpieniach **Bożenny Pacholczak** - wiceprzewodniczącej Sejmiku Mazowieckiego i starosty radomskiego - **Mirosława Ślifirczyka**, został zaprezentowany program obchodów tegorocznej imprezy.

Stanisław Szymański - kierownik TZD w Radomiu, poinformował uczestników imprezy o uprawie kukurydzy w regionie radomskim. Na poletkach demonstracyjnych przedstawiona została kolekcja odmian (zarówno polskich, jak i zagranicznych) należących do firm zajmujących się produkcją nasion kukurydzy w regionie. Odbył się również pokaz ciągników i maszyn rolniczych z gminy Ilża, należących do rolników, którzy skorzystali w tym roku z funduszy strukturalnych (Modernizacji Gospodarstw Rolnych i Młodego Rolnika). Rolnicy mogli skorzystać z fachowego doradztwa MODR, ARiMR, KRUS, MIR i innych instytucji pracujących na rzecz rolnictwa.

Konkurs wiedzy o kukurydzy

Producenci rolni brali udział w różnych konkursach, organizowanych przez Terenowy Zespół Doradczy w Radomiu. Szczególnym zainteresowaniem cieszył się konkurs wiedzy o uprawie kukurydzy i funduszach strukturalnych, w którym brali udział rolnicy korzystający z funduszy strukturalnych w latach 2011/12. Nagrody w tym konkursie zostały ufundował Mazowiecki Urząd Marszałkowski. Do finału konkursu zakwalifikowało się pięciu rolników uczestniczących w imprezie. Pytania przygotowane przez doradców z TZD w Radomiu obejmowały całą technologię uprawy kukurydzy, jak również zagadnienia związane z funduszami strukturalnymi PROW 2007 - 2013.

Kapela „Jaskółka”

Największą wiedzę wykazał się **Jacek Stępień** zamieszkały w **Starosiedlicach** (gmina Ilża), drugie miejsce przypadło **Mirosławowi Fryszkowskiemu** z **Jedlanki Nowej**, a trzecie **Markowi Pastuszcze** z **Jedlanki Starej**.

Bardzo dużym zainteresowaniem cieszył się konkurs na najsmaczniejszą potrawę regionalną, w którym brały udział koła gospodyń wiejskich z gminy Ilża, a nagrodę w tym konkursie ufundował starosta radomski - **Mirosław Ślifirczyk**. Dania przyrządzone przez koła gospodyń wiejskich były wyjątkowe i komisja miała problem z wybraniem najsmaczniejszej potrawy regionalnej. Ostatecznie **I miejsce zajęło KGW z Walentynowa** za cebulaki i kotlet po prowansalsku oraz **KGW z Pakosławia** za ziemniaki skórzaki z surówką i kapustę z grochem.

Wszystkim uczestnikom imprezy przygrywała kapela „Jaskółka” z Małomierzyc i śpiewały zespoły KGW w Jasieńcu Ilżeckim Dolnym i Jasieńcu Ilżeckim Górnym.

Występ KGW z Jasieńca Dolnego

Organizatorzy zapraszają rolników powiatu radomskiego do Ilży w 2013 r. na jubileuszowe X Święto Kukurydzy i Rolnictwa Radomskiego.

*tekst i zdjęcia: Marek Jarosz
Oddział Radom*

PODSUMOWANIE PROJEKTU „TURYSTYKA - SZANSA DLA ROLNIKA”

26 października br. w łochowskim pałacu odbyło się uroczyste zakończenie projektu „Turystyka - szansa dla rolnika”. W ten sposób podsumowano prawie dwuletni okres realizacji projektu skierowanego do rolników oraz domowników zamieszkających w gminach wiejskich, miejsko wiejskich oraz miastach do 25 tysięcy mieszkańców na terenie Mazowsza.

Uczestnicy Konferencji w Łochowie

Z uwagi na gorszą sytuację na rynku pracy kobiet z obszarów wiejskich, pierwszeństwo udziału w projekcie miały właśnie one. Od 21 marca 2011 r. do 24 września 2012 r. podczas 72 kursów uprawnienia do wykonywania zawodów kucharza, kelnera, barmana, organizatora agroturystyki i przewodnika agroturystyki zdobyło 1080 osób. Kursy odbywały się w dziewięciu powiatach województwa mazowieckiego: sochaczewskim, ostrowskim, ostrołęckim, płońskim, płockim, siedleckim, łosickim, węgrowskim i mazowieckim. Celem projektu była aktywizacja zawodowa mieszkańców wsi oraz umożliwienie im zatrudnienia. Każdemu z uczestników zapewniono wsparcie motywacyjne i psychologiczne. Kursy, poza tematyką zawodową (17 dni), obejmowały zajęcia z zakładania i prowadzenia działalności gospodarczej (3 dni) oraz zajęcia z psychologiem i doradcą zawodowym (3 dni). Z pełną satysfakcją informujemy, że 1080 osób przystępujących do projektu ukończyło je zdając egzamin.

Na konferencji przedstawiano rezultaty projektu. Głos zabrali, m.in. **Artur Andrysiak** - członek **Zarządu Agencji Rozwoju Mazowsza S.A.** oraz **Elżbieta Szymanik** - zastępca dyrektora ds. POKL w **Mazowieckiej Jednostce Wdrażania Programów Unijnych**, która omówiła projekty współfinansowane z EFS, a realizowane na obszarach wiejskich. Problem racjonalnego i zrównoważonego rozwoju na terenie województw mazowieckiego poruszyła **Janina Ewa Orzełowska** - członek **Zarządu Województwa Mazowieckiego**. Kwestie agroturystyki w Polsce przedstawiła **Olga Piekarszewska** - przedstawiciel **Ministerstwa Sportu i Turystyki**. Prezentację podsumowującą realizację projektu przedstawił **Sylwester Grotkowski** - dyrektor **Mazowieckiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego**.

Podsumowanie projektu przez dyrektora MODR - Sylwestra Grotkowskiego

Kurs na kucharza, Siedlce, czerwiec 2011

Kurs na barmana, Siedlce, październik 2011

Głos zabrali także uczestnicy kursów, którzy podzielili się ze słuchaczami swoimi refleksjami na temat odbytych szkoleń i opowiedzieli o sukcesie, jaki udało im się osiągnąć, dzięki ukończeniu kursu - wielu z nich podjęło pracę, a część otworzyło działalność gospodarczą (głównie gospodarstwa agroturystyczne).

Wszystkim absolwentom serdecznie gratulujemy i życzymy, aby uzyskane kwalifikacje wpłynęły korzystnie na ich rozwój zawodowy.

Magdalena Mazur
MODR Warszawa

Zdjęcia: Magdalena Mazur i Archiwum MODR

BALTIC DEAL NA MAZOWSZU

Baltic Deal to projekt działań mających na celu ograniczenie „ucieczki” azotu i fosforu do Bałtyku. Biorą w nim udział organizacje, instytucje, służby doradcze i rolnicy z krajów nadbałtyckich, m.in. z Danii, Szwecji, Polski, Finlandii, Litwy, Łotwy i Estonii. Sieć ponad 100 gospodarstw demonstracyjnych w siedmiu krajach została założona, aby pokazywać efektywne inwestycje, dobre praktyki rolnicze i działania rolnośrodowiskowe. W projekcie uczestniczy 48 polskich gospodarstw, z czego 5 na Mazowszu.

W dniach 18-19.10.2012 r. w Mazowieckim Ośrodku Doradztwa Rolniczego odbyły się warsztaty w ramach projektu Baltic Deal. Były one poświęcone praktykom rolniczym ograniczającym skażenie wód - a w konsekwencji Bałtyku - substancjami nawozowymi. W spotkaniu wzięli udział rolnicy, przedstawiciele samorządów zajmujący się rolnictwem i ochroną środowiska, przedstawiciele organizacji rolniczych oraz doradcy z województwa mazowieckiego.

Wiedzy nigdy dość

Uczestnicy szkolenia spotkali się pierwszego dnia w Centrum Edukacyjno-Konferencyjnym MODR Oddział Poświętne, gdzie wysłuchali wykładów. Powitała ich **Malgorzata Podloch-Radzymińska** - koordynator projektu z MODR Warszawa. Natomiast **Justyna Fila** z Centrum Doradztwa Rolniczego Oddział Radom (prowadzącego projekt ze strony Polski) przedstawiła założenia projektu Baltic Deal, szczególną uwagę zwracając na eutrofizację Morza Bałtyckiego.

Wykład o zanieczyszczeniu wód Polski substancjami biogenicznymi, z uwzględnieniem wpływu rolnictwa, wygłosił **prof. Stefan Pietrzak** z Instytutu Technologiczno-Przyrodniczego w Falentach. Przedstawił w nim działania zapobiegające utracie składników pokarmowych i skażeniu wód oraz bilans składników pokarmowych w gospodarstwach rolnych na przykładzie danych zebranych w projekcie.

Temat racjonalnego nawożenia przybliżyła słuchaczom **dr Tamarja Jadczyżyn** z Instytutu Uprawy, Nawożenia i Gleboznawstwa w Puławach. Uczestnicy mogli poznać możliwości programu Nawsald służącego do sporządzania planów nawozowych w gospodarstwach rolnych, w zgodzie z zasadami zrównoważonej gospodarki składnikami mineralnymi.

Na koniec wykład, na temat rolnictwa precyzyjnego przeprowadził **Krzysztof Lech** - doradca z MODR Oddział Poświętne.

Dzięki wysłuchanym projekcjom uczestnicy szkolenia mogli pogłębić swoją dotychczasową wiedzę oraz wymienić doświadczenia w zakresie działań prośrodowiskowych z innymi rolnikami i przedstawicielami nauki.

Wizyta w gospodarstwie Jeznachów

Drugi dzień warsztatów zorganizowali pracownicy MODR Oddział Bielice. Uczestnicy spędzili go w gospodarstwie demonstracyjnym **Adama i Tomasza Jeznachów w Wójtówce** (gmina Sochaczew), wybranym spośród wielu innych biorących udział w projekcie Baltic Deal na Mazowszu. Gospodarstwo to specjalizuje się w produkcji warzyw, głównie cebuli, kapusty białej, pekińskiej i kalafiora późnego. Uprawiane w nim są również zboża - dla zachowania płodozmianu. Obecnie właściciele gospodarują na ponad 40 ha. Od wielu lat współpracują z MODR Oddział Bielice, a w ramach projektu od roku 2011.

Podczas spotkania podkreślali, że jego zasadniczym celem jest wdrażanie proekologicznych metod gospodarowania, preferowanie systemu zrównoważonego, zgodnego z integrowaną produkcją.

Obydwaj, ojciec i syn, są członkami Stowarzyszenia Polskich Dystrybutorów Owoców i Warzyw „Unia Owocowa”, zrzeszającego 28 eksporterów owoców i warzyw z Polski. Prowadzą również firmę rodzinną - Przedsiębiorstwo Handlowo-Usługowe Jeznach - zajmującą się skupem i eksportem owoców i warzyw. Pan Adam uważa, że w obecnych czasach trudno utrzymać się tylko z produkcji rolniczej, dlatego należy podejmować też inne działania, organizować stowarzyszenia i wprowadzać innowacyjne rozwiązania.

Doskonałym tego przykładem jest laboratorium, które powstało na terenie gospodarstwa do badań nad wykorzystaniem odnawialnych źródeł energii. Przedsiębiorstwo Handlowo-Usługowe Jeznach realizuje projekt „Badania nad prototypem małej elektrowni wodnej opartej na wykorzystaniu efektu Jutkina”, w ramach programu Innowacyjna Gospodarka. Równolegle opracowuje się inne urządzenia energetyczne, które mogą wytwarzać i minimalizować zużycie energii elektrycznej. Ta tematyka wzbudziła duże zainteresowanie uczestników, którzy zadawali gospodarzom wiele pytań.

Niezwykła innowacyjność

Właściciel gospodarstwa zaprezentował również **Biobed** - stanowisko do mycia i napełniania opryskiwaczy, utworzone w roku 2003, w ramach programu Czysty Bałtyk. Konstrukcja Biobe-

Uczestnicy Konferencji

WISŁA BĘDZIE WYKORZYSTANA GOSPODARCZO

Rzeki zazwyczaj kojarzą się z turystyką, ewentualnie zagrożeniem powodziowym. Mało mówi się natomiast o ich potencjale gospodarczym, transportowym czy energetycznym. Odpowiednie wykorzystanie tych możliwości to szansa na rozwój regionu, znaczne obniżenie kosztów transportu i zwiększenie pozyskiwania energii elektrycznej ze źródeł odnawialnych. Pomogą w tym środki unijne pozyskane przez samorząd województwa mazowieckiego.

Województwo przystąpiło także - wraz z dwoma innymi regionami - do współpracy na rzecz rewitalizacji i aktywizacji gospodarczej Międzynarodowej Drogi Wodnej E40.

- Podejmując temat żeglugi śródlądowej nie tworzymy nowej idei, a wracamy do dobrych rozwiązań stosowanych w przeszłości - mówi Adam Struzik, Marszałek Województwa Mazowieckiego. - Rewitalizacja drogi wodnej po naszej największej rzece Wiśle, stwarza możliwość rozwiązania wielu ważnych problemów, m.in. energetycznych, środowiskowych czy transportowych. Transport drogą wodną jest o wiele tańszy niż drogą lądową. Dodatkowo rozwój żeglugi śródlądowej daje impuls do rozwoju przemysłu stoczniowego, rozwoju portów śródlądowych, itp. Wisłę i jej zasoby wodne możemy wykorzystać także do wytwarzania energii elektrycznej ze źródeł odnawialnych. Do regulacji w tym zakresie obliguje nas Unia Europejska - podkreśla Marszałek.

Rewitalizacja E 40

Mazowsze nawiązało współpracę z województwami pomorskim i kujawsko-pomorskim, której celem jest wykorzystanie możliwości Dolnej Wisły, przebiegającej przez teren tych trzech województw. 5 marca br. w Toruniu został podpisany list intencyjny w tej sprawie. Zakłada on, m.in. rewitalizację Międzynarodowej Drogi Wodnej E-40 oraz ubieganie się o środki unijne na ten cel. Droga wodna E40 łączy Morze Bałtyckie z Morzem Czarnym. Prowadzi z Gdańska przez Toruń do Warszawy, a następnie

Narwią i Bugiem do Brześcia, gdzie łączy się z drogą wodną prowadzącą do Dniepru.

Są pierwsze pieniądze

Samorządowi Mazowsza już teraz udało się pozyskać 1,5 mln zł z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego na rozwój gospodarki wodnej i transportu śródlądowego. W ramach projektu INWAPO - „Unowocześnienie śródlądowych szlaków wodnych i portów morskich” powstaną, m.in. opracowania analityczne w zakresie rozwoju potencjału transportowego na Mazowszu, ze szczególnym uwzględnieniem współpracy z transportem kolejowym i drogowym. Przygotowane zostaną założenia inwestycyjne oraz projekt rozwoju transportu śródlądowego. Jego podstawą będzie współpraca z portami morskimi oraz wzajemna współpraca pomiędzy żeglugą, transportem drogowym i kolejowym. Odbędą się także seminaria i konferencje zwiększające znajomość potencjału logistyczno-transportowego regionu. Jak wynika z analiz, rozwój transportu śródlądowego na Mazowszu stwarza szansę na obniżenie kosztów transportu nawet kilkakrotnie.

Energia z Wisły

Kolejnym ważnym wyzwaniem jest wykorzystanie potencjału hydroenergetycznego Wisły. Przemawiają za tym, m.in. stale rosnące koszty produkcji i zapotrzebowanie na energię, a także wytyczne Unii Europejskiej co do wykorzystania odnawialnych źródeł energii od roku 2015. Dolna Wisła posiada potencjał energetyczny stanowiący 30 proc. całego potencjału hydroenergetycznego Polski. Obecnie wykorzystywane jest jedynie 12 proc. krajowego potencjału. Szacuje się, że możliwości całej kaskady Dolnej Wisły to ok. 3000-4000 GWh. Jest zatem o co zabiegać.

Źródło:

Biuro Prasowe

Urzędu Marszałkowskiego Województwa Mazowieckiego

du powoduje, że pozostałości pestycydów (przed i po zabiegach chemicznych) w sposób niekontrolowany nie przenikają do wód i głębszych warstw gleby.

Duże zainteresowanie wzbudziła przechowalnia cebuli pozbawiona wentylatorów i urządzeń chłodniczych. Uczestnicy dopytywali o elementy konstrukcji, dzięki którym mimo wszystko możliwe jest długie przechowywanie cebuli.

Kolejnym przykładem proekologicznych działań są stosowane w gospodarstwie preparaty Biojodis i Apol-Humus. Pierwszy z nich to organiczny preparat na bazie jodu, poprawiający właściwości gleby i zawierający w swoim składzie szczepy mikroorganizmów glebowych. Podstawowym składnikiem drugiego jest płynna próchnica.

Uczestnicy spotkania oglądali również maszyny i urządzenia rolnicze, w które wyposażone jest gospodarstwo Adama i Tomasza

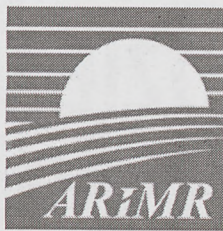
Jeznachów. Są to maszyny precyzyjne, najczęściej produkcji krajowej, niejednokrotnie udoskonalane przez gospodarza.

Ostatnim punktem programu był przejazd na plantacje kapusty pekińskiej i kalafiora, gdzie właściciel opowiedział o metodach produkcji, zmianowaniu, doborze odmian i plonowaniu oraz własnej produkcji warzyw.

Dzięki takim projektom, jak Baltic Deal, promującym dobre praktyki rolnicze, możliwe jest zgłębianie wiedzy, prezentowanie nowych rozwiązań i wymiana doświadczeń, co z pewnością korzystnie wpłynie na środowisko naturalne, którego częścią jesteśmy my sami.

Grażyna Michałak

zdjęcie: Jacek Terenowicz - Oddział Bielice

Mazowiecki Oddział Regionalny
Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa Al. Jana Pawła II 70,
00-175 Warszawa, tel. 22 536 57 05 lub 06, fax. 22 860 29 85,
mazowiecki@arimr.gov.pl

OD NOWEGO ROKU SZKOLNEGO ZMIENIŁ SIĘ SYSTEM KSZTAŁCENIA ZAWODOWEGO

To bardzo istotna informacja dla tych młodych rolników, którzy otrzymali z Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa w ramach PROW 2007 - 2013, 75 tys. zł premii na samodzielne rozpoczęcie gospodarowania, pod warunkiem uzupełnienia wykształcenia. Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa przypomina, że osoby, które w dniu składania wniosku o przyznanie pomocy z działania „Ułatwianie Startu Młodym Rolnikom” nie posiadały wymaganego wykształcenia, mają na uzupełnienie go 36 miesięcy od otrzymania decyzji przyznającej wsparcie. Termin ten nie może być wydłużony, a w przypadku gdy wykształcenie nie zostanie uzupełnione w tym czasie, młody rolnik będzie musiał zwrócić otrzymaną z ARiMR pomoc wraz z odsetkami.

Od roku szkolnego 2012/2013 zmienił się system kształcenia zawodowego dla osób dorosłych. W związku z tym młodzi rolnicy, którzy zobowiązali się uzupełnić wykształcenie, mają zupełnie inny tok nauki niż dotychczas.

Osoby posiadające **co najmniej** wykształcenie zasadnicze zawodowe inne niż rolnicze, (np. zasadnicze zawodowe, średnie oraz wyższe) mogą ukończyć jeden z następujących kwalifikacyjnych kursów zawodowych:

- **Rolnik** (kwalifikacja R.3) - prowadzenie produkcji rolniczej.
- **Ogrodnik** (kwalifikacja R.5) - zakładanie i prowadzenie upraw ogrodniczych.

- **Pszczelarz** (kwalifikacja R.4) - prowadzenie produkcji pszczelarstwa.

Po zdaniu egzaminu przed okręgową komisją egzaminacyjną osoby te uzyskają dyplom potwierdzający kwalifikacje w wybranym przez siebie zawodzie.

Natomiast młodzi ludzie, którzy mają wykształcenie na poziomie podstawowym lub gimnazjalnym muszą równolegle z odbyciem kwalifikacyjnego kursu zawodowego, uzupełnić poziom wykształcenia zasadniczego zawodowego lub średniego poprzez ukończenie liceum ogólnokształcącego dla dorosłych, lub zdanie egzaminów eksternistycznych.

Zrealizowanie kursu w ramach jednej z wymienionych kwalifikacji trwa ponad rok. Do tego należy doliczyć czas potrzebny na przystąpienie do egzaminu potwierdzającego kwalifikacje w zawodzie i otrzymanie dyplomu.

Młodzi rolnicy posiadający **co najmniej** wykształcenie średnie inne niż rolnicze mają możliwość podjęcia nauki w szkole policealnej dla dorosłych, ale wyłącznie w zawodzie techniki turystyki wiejskiej lub techniki weterynarii. W tym drugim przypadku konieczne jest, aby w przyszłości, w nabytym gospodarstwie prowadzić chów lub hodowlę zwierząt gospodarskich. Nauka w szkole policealnej trwa 2 lata, a świadectwo jej ukończenia jest dokumentem potwierdzającym średnie wykształcenie rolnicze.

inf.

ARR INFORMUJE

Od 15 października br. rozpoczęły się dostawy owoców i warzyw do szkół podstawowych w ramach programu „Owoce w szkole”. Przez **10 wybranych tygodni** w I semestrze roku szkolnego 2012/2013 każde dziecko uczestniczące w programie „Owoce w szkole” otrzyma **24 porcje** owocowo-warzywnych.

Rok szkolny 2012/2013 jest kolejnym, czwartym już rokiem, podczas którego Agencja Rynku Rolnego realizować będzie w Polsce program UE „Owoce w szkole” skierowany do naszych najmłodszych beneficjentów. Ideą programu jest promocja zdrowej diety oraz pokazanie dzieciom, że warzywa, owoce i soki są modne, a zdrowe nawyki to inwestycja w przyszłość.

W ramach programu dzieciom udostępniane będą świeże owoce (jabłka, gruszki, truskawki), świeże warzywa (marchew, papryka słodka, rzodkiewki), soki owocowe, warzywno-owocowe oraz owocowo-warzywno.

Na realizację programu w Polsce w roku szkolnym 2012/2013 ogółem przeznaczono 12,297 mln EUR, w tym 75% pochodzi z budżetu UE, a 25% z budżetu krajowego.

W ramach programu „Owoce w szkole” dzieci będą również brały udział w **działaniach edukacyjnych** dotyczących zdrowego stylu życia i odpowiedniej diety, w której nie może zabraknąć owoców i warzyw. W kilkudziesięciu szkołach podstawowych prowadzone są również badania ewaluacyjne mające na celu ocenę skuteczności programu „Owoce w szkole”.

Informacje na temat programu „Owoce w szkole” można uzyskać na stronie internetowej www.arr.gov.pl, w zakładce „Owoce w szkole” oraz w Oddziałach Terenowych ARR.

inf.

CZYTELNICY PYTAJĄ - REDAKCJA ODPOWIADA

☎ Gdzie mogę nabyć licencjonowane nasiona roślin uprawnych jak najbliższej mojego miejsca zamieszkania? (Rolnik z byłego woj. radomskiego).

Odpowiednią instytucją zaopatrującą rolnictwo w kwalifikowany materiał siewny jest Centrala Nasienna. Z uwagi na miejsce zamieszkania najbliższe zlokalizowane CN:

CENTRALA NASIENNA W WARSZAWIE

ul. Taśmowa 1
tel.: 22 843 00 31
22 843 00 32

CENTRALA NASIENNA W RADOMIU

ul. Małczyńska 18
tel.: 48 365 22 30

CENTRALA NASIENNA W KOZIENICACH

ul. Przemysłowa 3
tel.: 48 614 37 77, 48 614 27 67

CENTRALA NASIENNA W RAWIE MAZOWIECKIEJ

ul. Wyzwolenia 10
tel.: 48 814 40 01

CENTRALA NASIENNA W KIELCACH

ul. Henryka Sienkiewicza 76
tel.: 41 368 45 04

CENTRALA NASIENNA W LUBLINIE

ul. Łęczyńska 5
tel.: 81 746 10 31

Zakup kwalifikowanego materiału siewnego od dnia 15 lipca 2012 do dnia 15 czerwca 2013 uprawnia Pana do skorzystania z dopłat do materiału siewnego na podstawie zgłoszonego wniosku i załącznika jakim jest faktura VAT. Wniosek wraz z załącznikiem składa się w jednym terminie do Agencji Rynku Rolnego od 15 stycznia do 25 czerwca 2013 r.

☎ Wyniki laboratoryjne wykazały, że mam kwaśną glebę. Proszę odpowiedzieć, gdzie mogę kupić tani i dobry do odkwaszenia nawóz wapniowy.

Bardzo dobrym nawozem odkwaszającym na wszystkie typy gleb jest kreda nawozowa typu 07a lub 08a. Kreda nawozowa w odróżnieniu od dolomitu nie jest skrzystalizowana. Zaletą kredy jest to, że bardzo dobrze się rozpuszcza, ma wysoką reaktywność czyli właściwość szybkiej zmiany pH gleby, dużą zawartość CaCO_3 . Kreda wizualnie ma postać szarawą, dobrze rozciera się w palcach, jest miękka.

Rynek jest bogaty w oferty. Najdroższe są małe opakowania zbiorcze 30 kg, a najtańsze duże opakowania i luzem. W swojej praktyce spotkałem się z bardzo różnymi cenami wapna nawozowego pochodzenia naturalnego (kredy), w zależności od loco kopalni, typu nawozu, pośrednictwa, itp.

Adresy kopalń w zależności od oferty najtańszej po najdroższą produktów wapniowych typu 07a.

a) Kopalnia Węgla Brunatnego w Belchatowie

tel. 44 737 47 74

b) Mielnickie Zakłady Kredowe

tel. 85 656 50 80

c) Koszelskie Zakłady Kredowe

tel. 697 606 155 lub 695 325 796

*Dariusz Majewski
Oddział Radom*

☎ Kiedy mogę spodziewać się pieniędzy z dopłat bezpośrednich z ARiMR za wnioski złożone w 2012 roku?

Wypłata dopłat bezpośrednich zgodnie z przepisami, rozpocznie się od 3 grudnia 2012 roku. Europejski Bank Centralny 28 września 2012 roku ogłosił oficjalny kurs euro, zgodnie z którym będą przeliczane i wypłacane dopłaty bezpośrednie za 2012 rok. Kurs ten wynosi 4,1038 złotych za euro. Na podstawie tego kursu, stawki płatności bezpośrednich za 2012 r. zostaną opublikowane w Rozporządzeniach Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

Należy wspomnieć, że kraje (Portugalia, Hiszpania, Włochy, Grecja, Łotwa, Litwa, Węgry, Francja, Rumunia oraz Irlandia), które zwróciły się z prośbą do Komisji Europejskiej o wyrażenie zgody na przyspieszenie wypłat dopłat bezpośrednich, uzyskały zgodę i będą miały wypłacane pieniądze już od 16 października. Polska nie wnioskowała o takowe przyspieszenie dopłat.

Rolnicy, którzy gospodarują w niekorzystnych warunkach lub trudnym terenie (tzw. dopłaty ONW), zgodnie z unijnym prawem, już od 16 października 2012 r. mają realizowane płatności.

☎ W marcu 2013 r. skończę 55 lat, czy będę mógł starać się o rentę strukturalną, i czy będą jeszcze renty strukturalne po 2013?

Obecnie nie ma możliwości ubiegania się o to świadczenie. Budżet na ten cel został już bowiem wyczerpany. W Unii Europejskiej toczy się dyskusja na temat Wspólnej Polityki Rolnej po 2013 r. Dziś nie można jeszcze jednoznacznie powiedzieć, jak będzie ona wyglądać w nowej perspektywie finansowej.

*Marcin Trochim
Oddział Radom*

☎ Proszę mi powiedzieć jak wygląda kwalifikacja jaj kurzych.

Kwalifikacja handlowa wyróżnia trzy klasy jaj: A, B, C.

A - jaja świeże.

B - jaja chłodnicze utrwalone w temp. 5 stopni.

C - jaja niesortowalne wykorzystywane w przemyśle.

Ponadto jaja klasy A poddawane są kwalifikacji wagowej;

XL - bardzo duże o masie powyżej 73 g.

L - duże o masie 63 - 72 g.

M - średnie o masie 53 - 62 g.

S - małe o masie poniżej 53 g.

☎ Czy przechowywanie jaj do wylęgu w zbyt suchym pomieszczeniu ma wpływ na wylęgowość?

Wilgotność powietrza w pomieszczeniu, gdzie przechowywane są jaja do wylęgu powinna wynosić 60 - 85 % wilgotności względnej, taki zakres wilgotności nie ma negatywnego wpływu na wylęgowość jaj. Trzeba jednak pamiętać, iż przedłużanie czasu przechowywania jaj do wylęgu może mieć negatywny skutek na wylęgowość.

*Jarosław Gnyś
Oddział Radom*

OBOWIĄZKOWE UBEZPIECZENIA ROLNICZE

Zgodnie z ustawą o Ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Gwarancyjnych z dnia 22 maja 2003 r. (Dz.U. Nr 124, poz. 1152 z późn. zm.) każda osoba fizyczna zajmująca się działalnością rolniczą, posiadająca areal użytków rolnych przekraczający łącznie 1 ha i opłacająca w części lub całości podatek rolny, ma obowiązek zawarcia ubezpieczeń obowiązkowych OC rolnika i budynków rolniczych.

Nie dotyczy to firm zajmujących się działalnością rolniczą typu: Rolnicze Spółdzielnie Produkcyjne czy Spółdzielnie Kółek Rolniczych, spółek z o.o. czy też spółek akcyjnych.

Obowiązek zawarcia ubezpieczeń obowiązkowych powstaje w dniu objęcia gospodarstwa rolnego, co oznacza, że nowo zakupione gospodarstwo powinno być tego samego dnia ubezpieczone, chyba że poprzedni właściciel posiadał ubezpieczenie obowiązkowe - wówczas wszystkie prawa i obowiązki przechodzą na nowego właściciela. Fakt zmiany właściciela powinien być niezwłocznie zgłoszony w towarzystwie ubezpieczeniowym. Obowiązek poinformowania o tej zmianie ciąży na dotychczasowym właścicielu (sprzedającym gospodarstwo). Jeżeli nabywca chce zawrzeć umowę u innego ubezpieczyciela, wówczas w ciągu 30 dni od daty zakupu gospodarstwa, musi wypowiedzieć umowę ubezpieczenia u dotychczasowego ubezpieczyciela (w formie pisemnej).

Ubezpieczenie odpowiedzialności cywilnej

OC rolnika to ubezpieczenie, które nie dotyczy samego rolnika, ale osób trzecich mogących ponieść szkody z tytułu prowadzenia przez rolnika działalności. **Trzeba tu pamiętać, że osobą trzecią nie są członkowie rodziny zamieszkujący i wspólnie prowadzący gospodarstwo, czy też pracownicy rolnika.**

Odpowiedzialność cywilna rolnika polega na wypłacie odszkodowania w związku z wyrządzeniem szkody z tytułu posiadania gospodarstwa rolnego. Podsumowując, rolnik wykupuje OC po to, aby z własnego portfela nie musiał wypłacać pieniędzy za szkody wyrządzone osobom trzecim, np. sąsiadowi, któremu zniszczy opryskami uprawy podczas zabiegów agrotechnicznych prowadzonych przy granicy pól.

OC rolnika obejmuje również pojazdy wolnobieżne w rozumieniu prawa o ruchu drogowym, czyli np. kombajny rolnicze, w związku z ruchem tych pojazdów i użytkowanych, w związku z posiadaniem gospodarstwa. Rolnik nie musi na pojazdy wolnobieżne wykupować dodatkowej polisy OC komunikacyjnego.

Ubezpieczenie budynków w gospodarstwie

Kolejne obowiązkowe ubezpieczenie rolników dotyczy budynków mieszkalnych, inwentarskich i pozostałych znajdujących się na terenie gospodarstwa. Obowiązek ubezpieczenia budynku powstaje w momencie pokrycia go dachem. Polisa obejmuje fundamenty, izolacje, ściany zewnętrzne i wewnętrzne, tynki, stropy, schody, balkony, dachy, instalacje oraz stałe elementy wykończeniowe każdego z ubezpieczonych budynków.

Odszkodowanie można uzyskać w przypadku zniszczeń spowodowanych przez pożar, huragan, opady śniegu, powódź, grad, pod-

topienia wskutek deszczu nawalnego, eksplozję, obsunięcie się ziemi, tąpnięcie lub lawinę.

Obowiązkowe ubezpieczenie upraw

Ubezpieczenie to jest dotowane przez państwo. Każdy z rolników ma także obowiązek ubezpieczenia przynajmniej 50% powierzchni upraw. W ramach polisy można ubezpieczyć zboża, kukurydzę, rzepak, rzepik, ziemniaki, buraki cukrowe, chmiel, tytoń, warzywa gruntowe, rośliny strączkowe, drzewa i krzewy owocowe oraz truskawki. Odszkodowanie jest wypłacane, jeżeli uprawy zostały zniszczone przez powódź, grad, suszę, ujemne skutki przezimowania lub przymrozki wiosenne.

Ubezpieczenie OC posiadaczy pojazdów mechanicznych

Należy pamiętać również o obowiązkowym ubezpieczeniu cywilnym pojazdów mechanicznych, gdyż zgodnie z ustawą wszystkie pojazdy poruszające się po drogach publicznych muszą być ubezpieczone. Z obowiązku tego nie są zwolnieni właściciele pojazdów, ciągników i przyczep rolniczych. Trzeba mieć na uwadze, że pojazdy wolnobieżne rolników indywidualnych objęte są ubezpieczeniem w ramach polisy OC rolników z tytułu posiadania gospodarstwa rolnego.

Ubezpieczenie zdrowotne rolników

Nowe zasady ubezpieczenia zdrowotnego rolników są wynikiem wyroku Trybunału Konstytucyjnego z 26 października 2010 r. W myśl ustawy z 13 stycznia 2012 r. o składkach na ubezpieczenie zdrowotne rolników, osoby uprawiające powyżej 6 ha przeliczeniowych będą płaciły złotówkę miesięcznie za siebie i każdego domownika ubezpieczonego w Kasie Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego. Składki przez rolników są opłacane od II kwartału tego roku, tj. od kwietnia 2012 r., w terminach opłacania pozostałych składek na ubezpieczenia społeczne rolników.

Ustawa przewiduje również nowe zasady ubezpieczenia rolników i domowników prowadzących działalność rolniczą wyłącznie w dziale specjalnym, bądź też dziale specjalnym w połączeniu z gospodarstwem rolnym. W tym pierwszym wypadku rolnicy zapłacą nową składkę od dochodu z działu specjalnego - nie mniej niż 9% kwoty minimalnego wynagrodzenia. W tym roku minimalna składka wynosiła, więc około 135 zł miesięcznie. Za domowników pracujących w działach specjalnych taki rolnik zapłaci nową składkę w wysokości około 109 zł miesięcznie. Gdy w gospodarstwie odbywa się praca łączona w dziale specjalnym i zwykłym gospodarstwie, składka liczona na zasadach ogólnych, czyli 1 zł od hektara przeliczeniowego.

Agnieszka Powierża
Oddział Ostrołęka

Źródła:

1. Dz.U. Nr 124, poz. 1152 z późn. zm.

2. www.rolne.ubezpieczenie.com.pl

NIEZNAJOMOŚĆ PRAWA NIE ZWALNIA OD ODPOWIEDZIALNOŚCI

Prezentujemy Państwu bieżący przegląd aktów prawnych, które odnoszą się do mieszkańców wsi. Liczymy, że zainteresowane osoby dotrą do pełnych tekstów, które są dostępne w bibliotekach niektórych Oddziałów MODR Warszawa, Urzędach Gmin oraz w Internecie www.infor.pl/dzienniki_ustaw.

Przeciętna stopa bezrobocia w kraju oraz na obszarze powiatów według stanu na dzień 30 czerwca 2012 roku, została podana w Obwieszczeniu Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego z 27 września 2012 roku (M.P. Nr 144, poz. 710).

Streszczenie: przeciętna stopa bezrobocia w Polsce wynosi: 12,3, w województwie mazowieckim: 10,0.

Najniższa jest w powiatach: warszawski zachodni (6,2); grodziski (7,2); pruszkowski (7,4); piaseczyński (7,5); grójecki (8,0); sokołowski (9,7). Najwyższa w powiatach: szydlowiecki (35,4); radomski (29,1); przysuski (25,9); makowski (24,3); sierpecki (22,8); żuromiński (22,3); pułtuski (21,5); gostyniński (20,8); zwoleński (20,0). Stopa bezrobocia w miastach na prawach powiatu wynosi: m.st. Warszawa - 4,0; Siedlce - 10,1; Płock - 12; Ostrołęka - 15,1; Radom - 21,6.

Zmiana rozporządzenia w sprawie krajowej sieci obszarów wiejskich, została zawarta w Rozporządzeniu Prezesa Rady Ministrów z 28 września 2012 roku (Dz. U. Nr 192, poz. 1111).

Zniesienie niektórych sądów rejonowych, zarządza Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z 5 października 2012 roku (Dz. U. Nr 194, poz. 1121).

Na terenie województwa mazowieckiego od 1 stycznia 2013 roku, znosi się następujące sądy rejonowe:

- na obszarze właściwości Sądu Okręgowego w Ostrołęce - Sąd Rejonowy w Pułtusku,
- na obszarze właściwości Sądu Okręgowego w Płocku - Sąd Rejonowy w Sierpcu,
- na obszarze właściwości Sądu Okręgowego w Radomiu - Sądy Rejonowe w: Lipsku, Szydłowcu i Zwoleń,
- na obszarze właściwości Sądu Okręgowego w Siedlcach - Sąd Rejonowy w Sokołowie Podlaskim.

Stawki podatku od środków transportowych, obowiązujące w 2013 roku, zostały podane w Obwieszczeniu Ministra Finansów z 8 października 2012 roku (M. P. Nr 148, poz. 743).

Stawki opłat za usunięcie drzew i krzewów oraz stawek kar za zniszczenie zieleni na rok 2013, zawiera Obwieszczenie Ministra Środowiska z 25 września 2012 roku (M.P. Nr 151, poz. 747).

Przeciętne miesięczne wynagrodzenie w sektorze przedsiębiorstw, włącznie z wypłatami z zysku, w trzecim kwartale 2012 roku wyniosło 3 689,81 zł, na podstawie Obwieszczenia Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego z 16 października 2012 roku (M. P. Nr 154, poz. 786).

Srednia cena skupu żyta za okres pierwszych trzech kwartałów 2012 roku, wyniosła 75,86 zł za 1 dt, na podstawie Komunikatu Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego z 19 października 2012 roku (M.P. Nr 155, poz. 787).

Cena żyta stanowi podstawę do określenia wysokości podatku rolnego w 2013 roku.

Srednia cena sprzedaży drewna, obliczona według średniej ceny drewna uzyskanej przez nadleśnictwa za pierwsze trzy kwartały 2012 roku, wyniosła 186,42 zł za 1 m³, na podstawie Komunikatu Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego z 19 października 2012 roku (M.P. Nr 155, poz. 788).

Cena drewna stanowi podstawę do wyliczenia podatku leśnego w 2013 roku.

Szczegółowy sposób i tryb zwalczania choroby niebieskiego języka, określa Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z 12 października 2012 roku (Dz. U. Nr 201, poz. 1158).

Jednolity tekst ustawy o płatnościach w ramach systemów wsparcia bezpośredniego, zawiera Obwieszczenie Marszałka Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z 30 sierpnia 2012 roku (Dz. U. Nr 202, poz. 1164).

Jednolity tekst ustawy o gospodarowaniu nieruchomościami rolnymi Skarbu Państwa, zawiera Obwieszczenie Marszałka Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z 30 sierpnia 2012 roku (Dz. U. Nr 205, poz. 1187).

Wymagania weterynaryjne dla nawozów organicznych i polepszaczy gleby wytworzonych z produktów ubocznych pochodzenia zwierzęcego, produktów pochodnych lub z udziałem tych produktów, określa Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z 24 października 2012 roku (Dz. U. Nr 208, poz. 1216).

Jednolity tekst ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów, zawiera Obwieszczenie Marszałka Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z 13 września 2012 roku (Dz. U. Nr 211, poz. 1228).

Strategia zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa na lata 2012-2020, została przyjęta w Uchwale Nr 163 Rady Ministrów z 25 kwietnia 2012 roku (M.P. Nr 163, poz. 839).

Dążąc do przybliżenia wizji obszarów wiejskich w perspektywie 2020 roku: „Obszary wiejskie w 2020 r. będą atrakcyjnym miejscem pracy, zamieszkania, wypoczynku i prowadzenia działalności rolniczej lub pozarolniczej, które w sposób komplementarny przyczynią się do wzrostu gospodarczego. Tereny te będą dostarczały dóbr publicznych i rynkowych z zachowaniem unikalnych walorów przyrodniczych, krajobrazowych i kulturowych dla przyszłych pokoleń. Mieszkańcy obszarów wiejskich będą posiadać szeroki dostęp do wysokiej jakości edukacji, zatrudnienia, ochrony zdrowia, dóbr kultury i nauki, narzędzi społeczeństwa informacyjnego i niezbędnej infrastruktury technicznej. Obszary wiejskie zachowają swój unikalny charakter dzięki zrównoważonemu rozwojowi konkurencyjnego rolnictwa i rybactwa”, zdefiniowano cel ogólny rozwoju obszarów wiejskich, rolnictwa i rybactwa następująco: „Poprawa jakości życia na obszarach wiejskich oraz efektywne wykorzystanie ich zasobów i potencjałów, w tym rolnictwa i rybactwa, dla zrównoważonego rozwoju kraju”.

Założono, że Strategia będzie koncentrować się na następujących celach szczegółowych:

- Wzrost jakości kapitału ludzkiego, społecznego, zatrudnienia i przedsiębiorczości na obszarach wiejskich.
- Poprawa warunków życia na obszarach wiejskich oraz poprawa ich dostępności przestrzennej.
- Bezpieczeństwo żywnościowe.
- Wzrost produktywności i konkurencyjności sektora rolno-spożywczego.
- Ochrona środowiska i adaptacja do zmian klimatu na obszarach wiejskich.

Celom szczegółowym zostały przypisane priorytety, a priorytetem kierunku interwencji.

Barbara Włodarczyk
Oddział Siedlce

WYBÓR FORMY PRAWNEJ DLA GRUPY

Każda grupa producentów posiada pewne prawa, obowiązki i ograniczenia, wynikające z przyjętej formy prawnej. Zgodnie z art. 3 ustawy o grupach producentów rolnych, grupa działa jako przedsiębiorca (prowadzi działalność gospodarczą) posiadający osobowość prawną. Przedsiębiorca musi zapoznać się ze wszystkimi warunkami prowadzenia działalności gospodarczej wynikającymi z obowiązujących przepisów i ich przestrzegać.

Forma prawna ma dla grupy producentów duże znaczenie w jej codziennym działaniu, dlatego jej wybór powinien być dobrze przemyślany. Od wybranej przez grupę formy prawnej będą zależeć w szczególności:

- koszty rejestracji grupy i koszty jej późniejszego funkcjonowania,
- łatwość przyjmowania nowych członków (i związane z tym koszty), a także usuwanie członków działających nie zgodnie z przyjętymi zasadami,
- możliwość podziału zysków pomiędzy członków grupy i sposób tego podziału,
- prawo członków do majątków grupy w trakcie istnienia grupy i w przypadku jej likwidacji,
- wpływ poszczególnych członków na podejmowanie decyzji o sprawach grupy i kontrolę nad działaniami grupy,
- ryzyko związane z odpowiedzialnością finansową członków za działania i zobowiązania grupy,
- wiarygodność grupy dla banku w przypadku starania się o kredyt,
- łatwość i formy pozyskania środków od członków na wspólne inwestycje w grupie.

Forma prawna ma wpływ na wszystkie ważne aspekty funkcjonowania grupy. Rolnicy - producenci decydujący się na wspólne działanie, nie powinni nigdy przyjmować postawy „jakoś to będzie”. Dlatego formę działania wybiera się na samym końcu tworzenia grupy, kiedy określone są już cele i wiadomo w jaki sposób chcemy je osiągnąć.

Jaka forma prawna?

W polskim prawie jest kilka różnych form zrzeszania się producentów, m.in.:

spółdzielnie, spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, zrzeszenia i stowarzyszenia. Każda z tych form działa na podstawie innych uregulowań prawnych. Jak wskazują zarówno europejskie, jak i polskie doświadczenia, w przypadku grup producentów rolnych najczęściej wybierane formy prawne to spółdzielnia i spółka z o.o.

Dlaczego spółdzielnia?

Spółdzielnia działa na podstawie ustawy Prawo Spółdzielcze z roku 1982. Jest dobrowolnym zrzeszeniem nieograniczonej liczby osób, ale dla potrzeb grupy minimum może to być 5 osób fizycznych lub 3 osoby prawne. Członkowie mogą się zmieniać. Ze spółdzielni można wystąpić i może ona przyjmować nowych członków. Majątek spółdzielni jest prywatną własnością członków, którzy wnoszą go w formie udziałów. Każdy członek ma taki sam wpływ na podejmowanie decyzji, bez względu na wielkość posiadanych udziałów. Cel organizacji zazwyczaj jest gospodarczy, ale może być i społeczny. Teren działania jest nieograniczony. Spółdzielnia odpowiada za swoje zobowiązania całym majątkiem, zaś członkowie do wysokości udziałów.

Zaletami spółdzielni są: podejmowanie decyzji zgodnie z zasadą „jeden członek - jeden głos”, ustalanie przez samych członków wysokości potrzebnego kapitału, łatwość wstępowania i występowania, łatwość wykluczania, łatwiejsza i tańsza procedura tworzenia i prowadzenia firmy niż w spółce.

Spółdzielnie zakładają osoby, których celem nie jest natychmiastowy zysk, ale zamierzają prowadzić wspólnie firmę przez dłuższy okres czasu. Spółdzielnia jest formą najbardziej trwałą. Jest ona szczególnie popularna w środowisku rolniczym i dominuje w krajach UE-15 (spółdzielnie organizują tam średnio ponad 65% rynku producentów rolnych i przetwórstwa). Forma spółdzielcza dominuje w wielu innych wysokorozwiniętych krajach świata (m.in. w Japonii, Korei Płd. czy USA). Wiele państw na różne sposoby wspiera spółdzielnie rolników, będące podstawowym elementem struktury zorganizowanego rynku producentów rolnych.

Autorka artykułu prezentująca produkty grupy producenckiej

Niestety w Polsce forma ta nie może doczekać się należytego traktowania. Brakuje uwzględnienia w systemie prawnym specyfiki spółdzielni jako podmiotu gospodarczego, co sprawia, że ta forma działalności jest mało atrakcyjna wśród przedsiębiorców.

A może spółka?

Spółki z o.o. działają na podstawie Kodeksu Spółek Handlowych z 15.09.2000 r. Spółka daje wiele możliwości podobnych do spółdzielni. Może być utworzona przez jedną lub więcej osób, ale dla potrzeb grupy przez 5 osób. Kapitał założycielski powinien wynosić co najmniej 5000 zł. Wspólnicy są zobowiązani do świadczeń określonych w umowie spółki. Forma przydatna przy przedsięwzięciach, bez względu na jego rozmiar, ale ograniczonej liczby wspólników. Umowa spółki musi być sporządzona w formie aktu notarialnego.

Rolnicze zrzeszenie branżowe lub stowarzyszenie

Formy te nie pozwalają jednak na prowadzenie pełnego obrotu gospodarczego

LGD – MINI AGENCJE OBSZARÓW WIEJSKICH

Lokalna Grupa Działania (LGD) jest grupą osób reprezentujących miejscową społeczność i zaangażowanych w działania na rzecz rozwoju lokalnego. Lokalne Grupy Działania nazywane są mini agencjami rozwoju lokalnego, które z jednej strony zarządzają licznymi projektami, wynikającymi bezpośrednio z przyjętej strategii rozwoju, z drugiej zaś, stoją na straży zapewnienia realizacji wspólnych interesów różnych środowisk społeczno-gospodarczych, wchodzących w ich skład.

Podstawą prawną ich funkcjonowania są ustawy o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich oraz o stowarzyszeniach. Członkami LGD mogą być, m.in. osoby fizyczne lub ich stowarzyszenia, formalne i nieformalne grupy aktywności na wsi (grupy odnowy wsi), firmy prywatne, fundacje, banki spółdzielcze, samorządy gminne i powiatowe oraz inne instytucje publiczne działające w obszarach, np. zatrudnienia (urzędy pracy), środowiska naturalnego (lasy państwowe, parki krajobrazowe), kultury i dziedzictwa (GOK). Na terenie danej gminy może funkcjonować tylko jedna taka grupa.

Przede wszystkim powinna działać jako partnerstwo trójsektorowe, czyli składające się z przedstawicieli sektora publicznego, gospodarczego i społecznego. Na poziomie decyzyjnym (rada) przynajmniej 50% członków powinni stanowić partnerzy gospodarczy i społeczni, w tym przedstawiciele społeczeństwa obywatelskiego, a w szczególności rolnicy, kobiety, młodzi ludzie i ich stowarzyszenia. LGD musi posiadać potencjał administracyjny do zarządzania środkami publicznymi i wdrażania LSR. Przygotowuje ona Lokalną Strategię Rozwoju, a obszar nią objęty powinien być spójny i obejmować gminy wiejskie i miejsko-wiejskie (bez miast powy-

żej 20 tys. mieszkańców) oraz liczyć co najmniej 10 tys. i nie więcej niż 150 tys. mieszkańców.

Lokalne Grupy Działania otrzymują określoną ilość środków finansowych na realizację opracowanej Lokalnej Strategii Rozwoju i przeznaczają je na wybrane przez siebie przedsięwzięcia. Organem decyzyjnym, czyli bezpośrednio wybierającym konkretne projekty do realizacji jest rada, która składa się z podmiotów gospodarczych, organizacji pozarządowych i przedstawicieli samorządów. Na terenie województwa mazowieckiego funkcjonuje 35 Lokalnych Grup Działania i to właśnie do nich osoby lub instytucje, zamierzające skorzystać ze wsparcia w ramach takich działań jak „Odnowa i rozwój wsi”, „Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej”, „Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw” oraz „Małe projekty” występują o przyznanie pomocy na dofinansowanie.

Oprócz tego, Lokalne Grupy Działania prowadzą działalność szkoleniową i służą doradztwem przy wypełnianiu wniosków. Wspierają także wszelkiego rodzaju inicjatywy społeczne, jeśli ich możliwości finansowe na to pozwalają. Działalność LGD w całości finansowana jest ze środków publicznych, a swoje usługi dla mieszkańców LGD świadczą nieodpłatnie.

Grzegorz Nadratowski
Oddział Ostrołęka

Źródła:

1. www.zielonesiolo.pl
2. Podręcznik tworzenia i ewaluacji wskaźników w lokalnych strategiach rozwoju opracowany przez firmę EGO S.C. na potrzeby MRiRW

i przez to są mniej polecane grupom. Ich członkami mogą być tylko osoby fizyczne (bez osób prawnych). W przypadku zrzeszenia jest to co najmniej 10 członków, a przy stowarzyszeniu co najmniej 15. Udziałnictwo w tych formach opiera się na wpłacanych co roku składkach członkowskich.

Zrzeszenie (Rolnicze Zrzeszenia Branżowe) działa na podstawie ustawy z roku 1982 o społeczno-zawodowych organizacjach rolników. Organizacja ta ma więc status społeczno-zawodowy i mogą ją tworzyć dobrowolnie rolnicy indywidualni i członkowie ich rodzin oraz inne osoby związane bezpośrednio z rolnictwem. Zrzeszenie może prowadzić działalność gospodarczą. Musi być zarejestrowane w KRS i wybrać swoje organy - zarząd oraz komisję rewizyjną. Zakres i formy prowadzenia działalności określają członkowie.

Natomiast **stowarzyszenie** działa na podstawie ustawy *Prawo o stowarzyszeniach*, z roku 1989. Jest to dobrowolne, samorządne, trwale zrzeszenie założone w celach nie zarobkowych. Zysk może być przeznaczony tylko na cele statutowe. Stowarzyszenie opiera swoją działalność na pracy społecznej członków, ale do prowadzenia swoich spraw może zatrudnić pracownika. Stowarzyszenie wybiera spośród swoich członków Komitet Założycielski. Jego zadaniem będzie złożenie do sądu wniosku o rejestrację stowarzyszenia w Rejestrze Stowarzyszeń. Członkowie stowarzyszenia mają prawo podejmowania decyzji. Aby mogło ono prowadzić działalność gospodarczą, musi być wpisane do KRS.

Podsumowanie

A więc jedna forma prowadzenia działalności gospodarczej wymaga wniesienia kapitału, a inna tylko opłacenia składki członkowskiej. Od formy zależy też, ile rolnicy będą mieli do powiedzenia w grupie. W spółkach decydują najwięksi udziałowcy, a w spółdzielniach, zrzeszeniach i stowarzyszeniach każdy ma tyle samo do powiedzenia. Z kolei stowarzyszenia i zrzeszenia mają mniejsze możliwości zdobycia kapitału. Natomiast w spółce z o.o. każda zmiana w składzie osobowym wymusza konieczności rejestracji jej w sądzie (jest to dodatkowy koszt). Jeżeli zmiany te powodują obniżenie lub podwyższenie wysokości kapitału zakładowego, konieczna jest zmiana umowy spółki sporządzona w formie aktu notarialnego (kolejny koszt), która podlega rejestracji sądowej.

Jeśli zachęciłam rolników do wspólnego działania, to zapraszam do współpracy.

Bożena Gluchowska
Oddział Siedlce

ODSTĘPSTWA OD WYMOGÓW OBOWIĄZUJĄCYCH W ROLNICTWIE EKOLOGICZNYM

Podstawowym aktem prawnym regulującym ekologiczną produkcję rolniczą w każdym państwie członkowskim Unii Europejskiej jest rozporządzenie Rady, zaś wykonawczym rozporządzenie Komisji. Są to następujące akty:

- **ROZPORZĄDZENIE RADY (WE) Nr 834/2007 z 28 czerwca 2007 r.** w sprawie produkcji ekologicznej i znakowania produktów ekologicznych, i uchylające rozporządzenie (EWG) Nr 2092/91
- **ROZPORZĄDZENIE KOMISJI (WE) Nr 889/2008 z 5 września 2008 r.** ustanawiające szczegółowe zasady wdrażania rozporządzenia Rady (WE) Nr 834/2007 w sprawie produkcji ekologicznej i znakowania produktów ekologicznych w odniesieniu do produkcji ekologicznej, znakowania i kontroli.

W Polsce system organizacyjny rolnictwa ekologicznego reguluje nowa ustawa z dnia 25 czerwca 2009 r. o rolnictwie ekologicznym (Dz. U. Nr 116 poz. 975). Od wymagań określonych w Rozporządzeniu 889/2008 przewidziane są odstępstwa, z których może skorzystać producent w zależności od potrzeb.

W ustawie o rolnictwie ekologicznym (Dz. U. Nr 116 poz. 975, art.11) przyjęto, że **pozwolenia na odstępstwa od warunków produkcji ekologicznej** w przypadkach określonych w Rozporządzeniu Nr 889/2008, na wniosek producenta, **udziela Wojewódzki Inspektor Jakości Handlowej Artykułów Rolno - Spożywczych lub Główny Inspektor JHARS** w zależności od rodzaju odstępstwa. **Wniosek o odstępstwo musi zawierać opinię Jednostki Certyfikującej.**

Nowe formularze wniosków o odstępstwa opracowane przez JHARS obowiązujące od 1 stycznia 2011 r., pobieramy ze strony internetowej administrowanej przez Inspekcję JHARS: www.ijhars.gov.pl w zakładce: rolnictwo ekologiczne/odstępstwa.

Wypełniony i podpisany przez producenta wniosek należy wysłać do współpracującej, upoważnionej jednostki certyfikującej w celu zaopiniowania. Upoważniona jednostka certyfikująca (UJC) po zaopiniowaniu przesyła wniosek do Głównego lub Wojewódzkiego Inspektora, JHARS, powiadamiając o tym producenta.

Wydawanie pozwoleń na odstępstwa odbywa się w drodze decyzji administracyjnej. **Kopia decyzji jest przekazywana jednostce certyfikującej**, która zaopiniowała *Wniosek* i kontroluje prowadzoną przez wnioskodawcę działalność w rolnictwie ekologicznym.

Należy nadmienić, że są dwa rodzaje wniosków o odstępstwa od warunków produkcji ekologicznej, w sprawie których - w zależności od rodzaju odstępstwa - jedne będą kierowane do Wojewódzkich Inspektorów JHARS, a drugie bezpośrednio do Głównego Inspektora JHARS.

Wykaz odstępstw od warunków produkcji ekologicznej, w sprawie których wnioski będą kierowane do Wojewódzkich Inspektorów JHARS (z symbolem formularza wniosku):

1. Wprowadzenie do gospodarstwa, w celu odnowienia stada, nie ekologicznych samic w liczbie większej niż przewiduje art. 9 ust. 3 Rozporządzenia Komisji (WE) Nr 889/2008: F-2/ BRE-07-IR-01.

2. Mocowanie taśmy do ogonów owiec, przycinanie ogonów, piłowanie zębów, kształtowanie dziobów, usuwanie rogów: F-3/ BRE-07-IR-01.

3. Stosowanie naturalnych barwników do tradycyjnego barwienia skorup gotowanych jaj wielkanocnych: F-4/ BRE-07-IR-01.

4. Uznanie z mocą wsteczną uprzedniego okresu, jako części okresu konwersji: F-5/ BRE-07-IR-01.

5. Trzymanie bydła na uwięzi w małym gospodarstwie: F-6/ BRE-07-IR-01.

6. Prowadzenie równoległej ekologicznej i nie ekologicznej produkcji roślin wieloletnich o odmianach trudnych do rozróżnienia, wymagających co najmniej 3-letniego okresu uprawy: F-7/ BRE-07-IR-01.

7. Równoległy chów zwierząt tego samego gatunku metodą ekologiczną i nie ekologiczną w gospodarstwie objętym badaniami rolniczymi lub formalnymi działaniami edukacyjnymi: F-8/ BRE-07-IR-01.

8. Wprowadzenie do ekologicznej jednostki produkcji drobiarskiej nie ekologicznego drobiu: F-9/ BRE-07-IR-01.

9. Użycie zwierząt nie ekologicznych w celu odnowienia lub odbudowy stada w związku z zaistniałymi okolicznościami katastroficznymi: F-10/ BRE-07-IR-01.

10. Trzymanie w budynkach inwentarskich bydła na uwięzi: F-11/ BRE-07-IR-01.

11. Zastosowanie dodatków (azotyn sodu, azotan potasu): F-12/ BRE-07-IR-01.

12. Prowadzenie równoległej ekologicznej i nie ekologicznej produkcji roślin na obszarze przeznaczonym do badań rolniczych, lub formalnych działań edukacyjnych: F-13/ BRE-07-IR-01.

13. Prowadzenie równoległej produkcji nasion, wegetatywnego materiału rozmnożeniowego i transplantów metodą ekologiczną i nie ekologiczną: F-14/ BRE-07-IR-01.

14. Odtworzenie ekologicznej pasieki przy użyciu nie ekologicznych pszczół w związku z zaistniałymi okolicznościami katastroficznymi: F-15/ BRE-07-IR-01.

15. Użycie nie ekologicznych pasz w związku z zaistniałymi okolicznościami katastroficznymi: F-16/ BRE-07-IR-01.

16. Dokarmianie pszczół miodem, cukrem lub syropem cukrowym, uzyskanymi metodami ekologicznymi w związku z zaistniałymi okolicznościami katastroficznymi: F-17/ BRE-07-IR-01.

17. Zmiana warunków w pomieszczeniach inwentarskich i/lub obłady zwierząt: F-18/ BRE-07-IR-01.

Wykaz odstępstw od warunków produkcji ekologicznej, w sprawie których wnioski będą kierowane do Głównego Inspektora JHARS:

- **Zastosowanie składnika pochodzenia rolniczego, nie ujętego w załączniku IX do rozporządzenia Komisji (WE) Nr 889/2008.** Odstępstwo przewidziane w art. 29 ust. 1 Rozporządzenia Nr 889/2008.

WARTO PROWADZIĆ PROGRAM ROLNOŚRODOWISKOWY

Jak wiemy, program ten jest finansowym wsparciem działalności rolniczej ukierunkowanej na ochronę środowiska i zachowanie walorów przyrodniczych terenów wiejskich. Jego pakiety umożliwiają uzupełnienie dopłat bezpośrednich. Przypomnijmy, kto może z niego skorzystać.

W ramach programu rolno-środowiskowego realizowane są następujące pakiety rolno-środowiskowe:

Pakiet 1. Rolnictwo zrównoważone.

Pakiet 2. Rolnictwo ekologiczne.

Pakiet 3. Ekstensywne trwałe użytki zielone.

Pakiet 4. Ochrona zagrożonych gatunków ptaków i siedlisk przyrodniczych poza obszarami Natura 2000.

Pakiet 5. Ochrona zagrożonych gatunków ptaków i siedlisk przyrodniczych na obszarach Natura 2000.

Pakiet 6. Zachowanie zagrożonych zasobów genetycznych roślin w rolnictwie.

Pakiet 7. Zachowanie zasobów genetycznych zwierząt w rolnictwie.

Pakiet 8. Ochrona gleb i wód.

Kto może skorzystać?

Najbardziej opłacalne są pakiety, które do tej pory i tak rolnicy realizowali, ale nie składali wniosków. W wielu gospodarstwach stosują oni od dawna wsiewki poplonowe, poplony ozime czy poplony ścierniskowe i mogą realizować pakiet 8. ochrona gleb i wód, w trzech wariantach: wariant 8.1. Wsiewki poplonowe, wariant 8.2. Międzyplon ozimy oraz wariant 8.3. Międzyplon ścierniskowy.

Rolnicy posiadający łąki ekstensywne wprowadzając niewielkie zmiany, takie jak: stosowanie się do terminów koszenia odpowiednich dla danego siedliska, odpowiednią technikę koszenia (od środka do zewnątrz i podwyższoną wysokość koszenia) oraz odpowiednie nawożenie mogą śmiało realizować pakiet 3. Ekstensywne trwałe użytki zielone, ale tylko na obszarach Natura 2000 lub pakiet 4 i 5. Ochrona zagrożonych gatunków ptaków i siedlisk przyrodniczych poza obszarami Natura 2000 i na obszarach Natura 2000.

W gospodarstwach ekstensywnych, gdzie stosuje się niewielkie ilości nawozów i środków ochrony roślin, można zastąpić te preparaty środkami dozwolonymi do stosowania w rolnictwie ekologicznym i realizować pakiet 2. Rolnictwo ekologiczne.

Z kolei gospodarstwa posiadające stare, przydomowe sady tradycyjne, w których uprawiane są stare odmiany jabłek, śliwek, czereśni, wiśni i grusz, mogą realizować pakiet 6. Zachowanie zagrożonych zasobów genetycznych roślin w rolnictwie.

Natomiast pakiet 7. Zachowanie zagrożonych zasobów genetycznych zwierząt w rolnictwie skierowany jest do rolników posiadających samice odpowiednich rodzimych ras koni, krów, świń i owiec.

Dobry przykład

W powiecie szydlowieckim, gdzie pracuję jako doradca, rolnicy złożyli 95 wniosków rolnośrodowiskowych. Wszystkie te gospodarstwa realizują PROW 2007-2013. Największą popularnością cieszy się pakiet rolnictwo ekologiczne (66 wniosków), a drugim w kolejności jest pakiet ochrona wód i gleb (29 wniosków). W tym roku 19 wniosków złożono po raz pierwszy, z czego z pakietu rolnictwo ekologiczne 12, z pakietu ochrona wód i gleb 7. Ze wszystkich złożonych wniosków z pakietu ekstensywne trwałe użytki zielone korzystało 6 rolników, z pakietu sady tradycyjne 1 rolnik (dołączyli je do pakietu ekologicznego lub pakietu ochrona wód i gleb).

Warunki nie są trudne

Przypomnijmy, że udział w programie może wziąć rolnik, który jest właścicielem lub dzierżawcą gospodarstwa rolnego o powierzchni nie mniejszej jak 1 ha, zobowiąże się do realizacji planu działalności rolnośrodowiskowej przez okres 5 lat, prowadzenia rejestru działalności rolnośrodowiskowej oraz przestrzegania podstawowych wymagań, które nie będą objęte płatnością rolnośrodowiskową. Podstawowe wymagania to obowiązujące przy produkcji rolnej normy związane głównie z ochroną środowiska. Obejmują:

- minimalne normy (określone w Rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 10 marca 2009 r. Nr 40, poz. 327 w sprawie minimalnych norm),
- podstawowe wymogi w zakresie zarządzania,
- prawodawstwo krajowe zawierające, m.in. wymagania dotyczące stosowania nawozów naturalnych oraz mineralnych, a także podstawowe wymagania dotyczące utrzymywania czystości i porządku w gospodarstwie oraz ochrony siedlisk.

Krzysztof Garbacz
Oddział Radom

- **Przekroczenie w danym roku limitu zastosowania 6 kg/ha miedzi.** Odstępstwo przewidziane w pierwszym wierszu pkt. 6 załącznika II do Rozporządzenia Komisji (WE) Nr 889/2008.
- **Zastosowanie syntetycznych witamin A, D i E w karmieniu przeżuwaczy.** Odstępstwo przewidziane w trzecim akapicie lit. a) pkt 1.1 załącznika Nr VI do Rozporządzenia Komisji (WE) Nr 889/2008.

Powyższe wnioski należy kierować w formie tradycyjnej, formularze zostaną udostępnione w terminie późniejszym po opracowaniu ich przez GIJHARS.

W roku 2011 Wojewódzcy Inspektorzy JHARS wydali ogółem 2.686 decyzji administracyjnych, w tym 2.587 decyzji pozytywnych zezwalających na zastosowanie odstępstw od warunków produkcji metodami ekologicznymi i 99 decyzji negatywnie odnoszących się do wniosków złożonych przez producentów rolnych. Do Głównego Inspektora JHARS w ubiegłym roku nie wpłynął żaden wniosek o odstępstwo od warunków produkcji ekologicznej.

Krystyna Berkowska
Oddział Ostrołęka

TUTAJ SIEJĄ ZBOŻA

Rolnicy z gminy Grudusk osiągają dobre plony zbóż, ponieważ wybierają najlepsze i najbardziej odpowiednie dla ich gospodarstw odmiany oraz przestrzegają zasad agrotechniki. Chętnie stosują nowe rozwiązania w ochronie roślin, nawożeniu i siewie, korzystają z nowych odmian zbóż wysokiej jakości, które wyróżniają wysoka jakość i plon. Dobrej jakości zboże chętnie skupują podmioty handlowe mieszczące się na terenie gminy Grudusk, oferując korzystne ceny.

Gmina Grudusk położona jest w północnej części powiatu ciechanowskiego. Zajmuje powierzchnię 97 km² i zamieszkuje ją około 4200 mieszkańców. Teraźniejszość gminy związana jest z rolnictwem. Wynika to z uwarunkowań przyrodniczych oraz wysokiej jakości gleb.

Tutejsze gospodarstwa rolne zajmują 9720 ha powierzchni gminy, natomiast użytki rolne 8874 ha, co stanowi 91,30% powierzchni gminy. Sady, łąki i pastwiska to 833 ha, czyli 9,38% użytków rolnych.

Powierzchnia użytków rolnych w 2009 roku

Wyszczególnienie	Pow. ha
Użytki rolne ogółem	8874
Grunty orne ogółem	8041
Sady ogółem	59
Łąki ogółem	338
Pastwiska ogółem	436
Lasy i grunty leśne	436
Pozostałe grunty i nieużytki ogółem	410

Ważny jest dobór odmian

Uprawa zbóż nie jest tak prosta i łatwa, jakby się mogło wydawać. Tutejsi rolnicy, chcąc uzyskać dobrej jakości zboże o wysokich parametrach, muszą sporo zainwestować w technologię uprawy. Niestety, mamy dziś wysokie koszty nawozów mineralnych i środków ochrony roślin, paliw oraz kwalifikowanego materiału siewnego. Wprawdzie kwalifikowany materiał siewny pszenicy, pszenżyta czy jęczmienia jest genetycznie doskonały i charakteryzuje się różnymi, pożądanymi cechami (odpornością na choroby grzybowe, wyleganie i porastanie ziarna w kłosie), ale nie ma roślin odpornych na wszelkie zagrożenia. Po tegorocznej zimie, szczególną uwagę rolnicy zwracają na **mrozoodporność**. Gmina leży w pasie klimatu chłodniejszego, ale na plantacjach zbóż utrzymywała się cienka warstwa pokrywy śniegu, co zapobiegło ich wymarznieniu. Nie wszystkie odmiany wytrzymały jednak niskie temperatury. Ocena stanu roślin po zimie wskazała, że najlepiej przetrwały odmiany pszenicy hodowli krajowej: Tonacja, Bamberka i Legenda.

Przedplony i siew

Innym ważnym czynnikiem przy doborze odmian pszenic jest **odporność na porastanie**. W latach o przedłużających się i deszczowych zniwach ten parametr jest bardzo istotny, gdyż wiąże się z obniżeniem parametrów jakościowych i o wiele niższą ceną ziarna.

Gruduscy rolnicy z uwagą czytają więc Listę Odmian Zalecanych do uprawy, poszukując zbóż wytrzymałych na różne czyn-

Średnia powierzchnia gospodarstwa rolnego w gminie Grudusk wynosi około 12 ha, ale w gminie dominują gospodarstwa większe, o powierzchni w granicach 15-50 ha. W następnej kolejności są małe - o powierzchni 2-5 ha, a najmniej jest średnich, o powierzchni 10-15 ha. Jednak w ostatnim okresie nastąpiło znaczne rozdrobnienie gospodarstw rolnych ze względu na to, że wielu rolników starało się w sposób maksymalny wykorzystać dofinansowanie z działania „Ułatwienie Startu Młodym Rolnikom”.

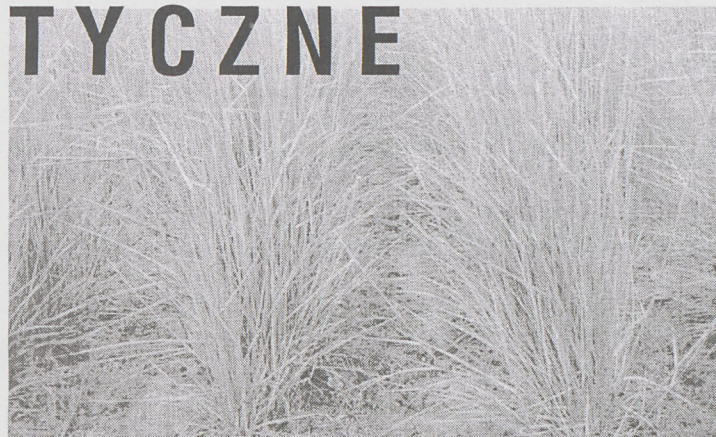
Dominują dobre gleby

W produkcji roślinnej dominuje uprawa zbóż, które zajmują około 80% powierzchni wszystkich zasiewów (dane Urzędu Gminy Grudusk). Natomiast w strukturze zasiewów dominują oziminy, głównie pszenica ozima stanowiąca 30% wszystkich użytków rolnych.

Gmina Grudusk charakteryzuje się glebami dobrymi jakościowo. Przeważają w niej grunty kl. II i III zajmujące 4367 ha gruntów ornych. Gleby średniej jakości, zaliczane do klasy IV, zajmują 2727 ha gruntów ornych, natomiast gleby słabe, klasy V-VI, to 929 ha gruntów ornych. Najlepsze gleby mają wsie: Grudusk, Humięcino, Łysakowo, Nieborzyn, Przywilcz, Pszczółki Górne, Purzyce Pomiany, Rabież, Sokołowo, Wiklin i Wiśniewo, gdzie gleby kl. III zajmują 56-76% gruntów ornych.

PERZ NA CELE ENERGETYCZNE

Wyczerpywanie się tradycyjnych źródeł energii (węgiel, ropa naftowa, gaz ziemny) oraz nadmierne zanieczyszczenie środowiska naturalnego spowodowały wzrost zainteresowania odnawialnymi źródłami energii (OZE), którymi są: biomasa, energia wody, energia wnętrza Ziemi, energia wiatru i energia Słońca.

W polskich warunkach najłatwiejszą do pozyskania i najbardziej efektywną ekonomicznie jest energia pochodząca z biomasy, w tym z roślin trawiastych, do których zaliczamy: miskant olbrzymi, proso różgowe, spartina periowa, mozga trzcinowata, palczatka Gerarda oraz nowoczesna odmiana perzu wydłużonego kępowego odmiany „Bamar”.

W wyniku badań przeprowadzonych w Państwowym Instytucie Badawczym Hodowli i Aklimatyzacji Roślin nad niektórymi gatunkami traw przydatnych do celów energetycznych, zaaklimatyzowano nowy gatunek trawy, tzw. perz wydłużony odmiany „Bamar”. Gatunek ten, z uwagi na wiele sprzyjających cech technologicznych i biologicznych, może być wykorzystywany do spalania oraz produkcji biogazu.

„Bamar” zalicza się do traw wieloletnich, zbitokępowych i bezrozłogowych i różni się w dużym stopniu od popularnego perzu właściwego, który ma silne rozłogi i należy do grupy bardzo uciążliwych chwastów. Odmiana ta posiada bardzo sztywne żdźbła sięgające do 2 m wysokości, długie do około 40 cm liście barwy szarozielonej i jest odporna na działanie niskich temperatur (do -2 °C). Roślina rośnie w dużych kępach, nie ma rozłogów i posiada silny system korzeniowy, sięgającym do 2 m głębokości, dzięki czemu ma bardzo dobry dostęp do wody. Jest też odporna na wyleganie i bardzo dobrze plonuje, osiągając 1-1,5 t/ha oraz do 12 t suchej biomasy.

„Bamar” ma bardzo małe wymagania glebowe i można go uprawiać na glebach piaszczystych, a nawet skażonych pod warunkiem, że będzie przeznaczony tylko na cele energetyczne. Ze względu na wysoką zawartość włókna i celulozy, uzyskiwana biomasa stanowi cenny materiał do spalania w piecach w postaci brykietów, peletów czy sprasowanych bel prostopadłościennych lub cylindrycznych. Energia cieplna uzyskana w wyniku procesu jej spalania może być wykorzystana do ogrzewania budynków mieszkalnych i inwentarskich. Ponadto, sprasowana sucha masa perzu wydłużonego kępowego po spaleniu charakteryzuje się niską zawartością popiołu - ok. 3%, w przeciwieństwie do węgla kamiennego, dla którego ta wartość wynosi około 15%. Koszenie i zbiór ściętej biomasy odbywa się przy użyciu tradycyjnych maszyn rolniczych.

*Tomasz Sobotka
Oddział Siedlce*

Literatura:

1. *Czysta energia* 7-8/2011,
2. *Aleksander Lisowski (red.) 2010, Technologie zbioru roślin energetycznych. Wydawnictwo SGGW, Warszawa.*

niki atmosferyczne oraz odpornych na choroby i szkodniki, które przy zachowaniu wymaganej technologii zapewnią im opłacalną produkcję.

Dla zbóż najlepszymi przedplonami są rzepak, rośliny pastewne i strączkowe. Stanowiska po zbożach niosą ze sobą ryzyko przenoszenia chorób grzybowych, co ma odzwierciedlenie w spadku plonu i wyższych kwotach ochrony. Wyjątkiem jako przedplon jest owies mający właściwości fitosanitarne.

Termin siewu zbóż zależy od gatunku i rejonu uprawy. W gminie Grudusk jest on zbliżony do terminów wysiewu w innych rejonach Polski. Najwcześniej wysiewa się tu jęczmień ozimy (I-II dekada września), potem żyto i pszenżyto ozime (II dekada września), a najpóźniej pszenice (od III dekady września do I dekady października). Zbiór zbóż trwa od I-II dekady lipca do I dekady września.

Dwa przykłady na koniec

Często produkcja roślinna jest dostosowywana do profilu produkcji zwierzęcej, tak jest w przypadku Pana Wojciecha Krośnickiego, który wraz z żoną prowadzi gospodarstwo rolne o powierzchni 42 ha gruntów własnych i dzierżawionych. Corocznie rolnik uprawia pszenicę ozimą - około 12 ha oraz pszenżyto i jęczmień ozimy

- 20 ha, z przeznaczeniem na paszę dla trzody chlewnej. Dobre gleby sprzyjają także uprawie rzepaku ozimego, którego powierzchnia wynosi około 10 ha. Rolnik stosuje kompleksową ochronę zbóż przeciw chwastom i chorobom grzybowym. Zboża przed chorobami zabezpiecza w dwu terminach: pierwszy w fazie pierwszego kolanka, drugi w fazie liścia flagowego - kłoszenia. Oprócz nawożenia mineralnego stosuje nawożenie dolistne uzupełniając brakujące elementy. Dzięki prawidłowemu płodozmianowi, doborowi odmian, nawożeniu i ochronie rolnik uzyskuje wysokie plony zbóż, średnio 7 ton z 1 ha.

Natomiast gospodarstwo Państwa Mariusza i Anny Chmielińskich jest ukierunkowane wyłącznie na produkcję roślinną. W strukturze zasiewów dominują pszenica wysokojakościowa i rzepak ozimy. Powierzchnia gospodarstwa wynosi 53 ha, wskaźnik bonitacji gleb też jest wysoki. Dominującą odmianą pszenicy w tym gospodarstwie, w ubiegłym roku, była Bamberka z Hodowli Roślin Strzelce. Uzyskany średni plon wyniósł 6,5 tony. Rolnik również zastosował kompleksową ochronę roślin i nawożenie.

*Marek Piotrowicz
Oddział Poświętne*

OGÓLNOPOLSKA
TELEWIZJA ROLNICZA

www.tvr24.pl

CZY GRUNT TO BIZNES?

Pokazujemy jak **zarabiać**, **radzimy** i **bawimy**. Nie tylko rolnika.

Agro Flash Tydzień

Serwis informacyjny z za miedzy: dopłaty, dotacje, opinie rolników, przegląd prasy.

Oglądaj w sobotę o 15:15

Akademia Farmera

Praktyczne rozwiązania i rady: jak zwiększyć plony lub dochody?

Oglądaj we wtorki o 17:45

i w piątki o 18:00

Disco Show

Program poświęcony muzyce tanecznej. Relacje z imprez, wywiady z gwiazdami.

Oglądaj w soboty o 20:05

Studio TVR

to program publicystyczno-społeczny, w którym poruszane są tematy dotyczące wydarzeń w rolnictwie, polityce oraz życia na wsi. **Oglądaj od poniedziałku do czwartku o 20:05**

Polska Teraz

Zobacz Polskę lokalną. W programie relacje z festynów, najciekawszych imprez i świąt okolicznościowych.

Oglądaj w każdą niedzielę od 9:05

Inspiracje

Inspiracje to cykl programów o ludziach z pasją. To okazja, by poznać ciekawe pomysły na to, jak stworzyć własną firmę mieszkając z dala od miasta..

Oglądaj w każdy czwartek o 19:30

Notowania

Pierwsze i jedyne w skali kraju zestawienia cenowe owoców, warzyw, zbóż, mięs, produktów mleczarskich.

Oglądaj od poniedziałku do piątku po 16:00

Ogród bez Tajemnic

Jesteś pasjonatem ogrodnictwa? Chcesz prowadzić przydomowy ogródek, zielnik czy sad?

Oglądaj w zawsze w soboty o 12:10

Pojemność 2400

Testy maszyn ułatwiających życie w gospodarstwie. Dwóch prowadzących. Nietuzinkowy humor.

Oglądaj zawsze w piątek o 20:05

Ogólnopolską Telewizję TVR oglądaj na platformach cyfrowych i satelicie Hot Bird™. **Włącz TVR!**

Kanał
168

Kanał
222

Kanał
172

Broszury MODR w świątecznym prezencie!

Drodzy Czytelnicy prezentujemy nasze wybrane publikacje. Zapraszamy do ich kupowania, przystępne ceny zachęcają! Prezentowane broszurki to dobry prezent pod choinkę!

Seria Wiejskie Ogrody

1. Architektura ogrodowa

Autor: A. Gurzyńska

Format: A 5

Rok wydania: 2010

Ilość stron: 11

Cena: 1,50 zł

2. Róże

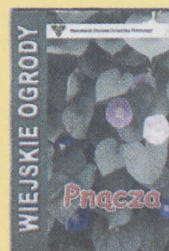
Autor: A. Gurzyńska

Format: A 5

Rok wydania: 2009

Ilość stron: 16

Cena: 2,00 zł

3. Pnącza

Autor: G. Michalak

Format: A 5

Rok wydania: 2010

Ilość stron: 24

Cena: 2,50 zł

4. Drzewa i krzewy

Autor: A. Gurzyńska

Format: A 5

Rok wydania: 2011

Ilość stron: 12

Cena: 1,50 zł

Seria Kulinarna

5. Słodka pokusa

Autor: M. Bielawska

Format: A 5

Rok wydania: 2012

Ilość stron: 30

Cena: 3,00 zł

6. Torty i torciki

Autor: M. Bielawska

Format: A 5

Rok wydania: 2011

Ilość stron: 24

Cena: 2,10 zł

7. Jedźmy ryby

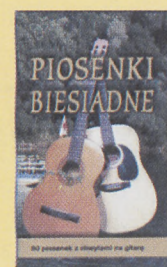
Autor: J. Nalbert

Format: A 5

Rok wydania: 2010

Ilość stron: 24

Cena: 2,00 zł

8. Piosenki Biesiadne

Autor: M. Sudnik

Format: A 5

Rok wydania: 2011

Ilość stron: 72

Cena: 2,00 zł

Super pozycja!

Jak zamówić broszury?

- telefonicznie 22 571-61-45
- przez email: broszury@modr.mazowsze.pl

Przesyłki wysyłamy za pobraniem. Do ceny broszury należy więc doliczyć koszt wysyłki.

Zamówione broszury można także odbierać osobiście: Warszawa, ul. Czereśniowa 98 (IV piętro) lub w wybranych Oddziałach MODR Warszawa po wcześniejszym ustaleniu.

FUNKCJONALNE I ESTETYCZNE GOSPODARSTWO ROLNE

Dzięki czemu, wyjeżdżając poza granice miasta możemy poznać, że znaleźliśmy się na wsi? Chyba najbardziej charakterystycznym widokiem będą baloty sianokiszonki i większe budynki inwentarskie. Pierwsze wrażenie daje możliwość oceny, być może mylnej, czy gospodarstwo jest ładne lub nie. Zapominamy jednak o tym, że powinniśmy też zwrócić uwagę na aspekt jego funkcjonalności mającej kluczowe znaczenie dla samego rolnika. „Ładność” często nie ma tu nic do rzeczy.

Rolnik jest gospodarzem danego terenu, a prowadząc produkcję musi zapewnić sprawność prac gospodarskich. Kodeks Dobrej Praktyki Rolnej wydany przez Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi oraz Ministerstwo Środowiska zawiera wiele porad o stosowaniu praktyk rolnych przyjaznych środowisku, natomiast wdrażane od 1 stycznia 2009 roku zasady wzajemnej zgodności poddają kontroli normy obowiązujące dla gospodarstw mające wpływ na ich funkcjonowanie, bezpieczeństwo i higienę pracy. Analizując wszystkie aspekty istnienia gospodarstwa, zarówno jako elementu krajobrazu wiejskiego, jak też jako przedsiębiorstwa działającego na rynku i prowadzącego produkcję, które ma spełniać wiele wymogów, należy podkreślić wagę estetyki i funkcjonalności, pogodzić teorię z praktyką.

Jak to zrobić, na co zwrócić szczególną uwagę? Wiadomym jest, że nie da się przenieść budynku, bo akurat nie stoi w odpowiednim miejscu, że nie poszerzy się działki, jeżeli jest zbyt mała, ale są rozwiązania, które pozwalają ułatwiać pracę w gospodarstwie zgodne ze standardami unijnymi. Jednocześnie sprytna gospodyni potrafi w znaczący sposób poprawić estetykę, czystość i stworzyć taki wizerunek gospodarstwa, że szeroko otwieramy oczy: „Ale tu ładnie!”. Takich gospodarstw jest coraz więcej, bo i gospodynie mają więcej czasu dzięki silnemu zmechanizowaniu prac polowych oraz obsługi zwierząt w budynkach inwentarskich.

Troska o otoczenie i dogodny dojazd

W pierwszej kolejności właściciel musi dbać o pomniki przyrody (stare drzewa i głązy), znajdujące się zarówno na terenie zagrody, jak też w obrębie gruntów należących do gospodarstwa. Nie wolno ich usuwać, przesuwać czy w jakikolwiek sposób niszczyć. Również kępy drzew i krzewów, znajdujące się na działkach rolnych gospodarstwa, w pobliżu rowów i innych cieków wodnych powinny być zachowane, zwłaszcza na obszarach Natura 2000 jako ostoja dla dzikich zwierząt i ptactwa.

Ważnym elementem jest dojazd do gospodarstwa, czyli drogi i plac manewrowy. Powinny być one utwardzone, czyste i zapewnić dobry dojazd przez cały rok. Istotne jest to zwłaszcza zimą, a dla gospodarstw mleczarskich stanowi wręcz działanie priorytetowe. Plac manewrowy powinien być dobrze utrzymany i czysty, a więc odpowiednie miejsca powinny znaleźć płyta gnojowa, szambo, śmietnik, magazyn paliw oraz magazyn środków ochrony roślin. Dobrze, że dbałość o funkcjonalność i estetykę jest dla rolników elementem coraz bardziej istotnym, co widać wyraźnie w staraniach o dofinansowanie z programu „Modernizacja gospodarstw

rolnych”, gdzie wnioski dotyczą utwardzenia kostką brukową placu i drogi dojazdowej. Inwestycja ta (jedynie w tym programie może być w 50-60% kosztów netto dofinansowana, co zmniejsza wydatki rolnika na ten cel. Dzięki niej wzrasta możliwość skutecznego dbania o czystość, porządek oraz funkcjonalność pracy w gospodarstwie, zwłaszcza zimą i podczas długotrwałych opadów deszczu.

Strefy czysta i brudna

Działka siedliskowa, szczególnie w przypadku gospodarstw mleczarskich z oborą, powinna być podzielona na dwie strefy:

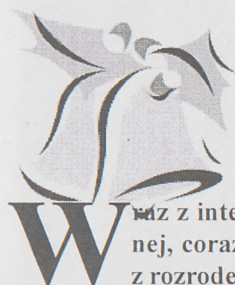
- brudną - obejmującą budynek mieszkalny, silosy, magazyny pasz i płyty gnojowe,
- czystą - czyli budynki produkcyjne ze zwierzętami.

Obowiązuje zakaz wjazdu do strefy czystej transportu zewnętrznego oraz wchodzenia do niej osób postronnych. Przy wejściu do budynku inwentarskiego powinna znajdować się tablica z napisem: „Nieupoważnionym wstęp wzbroniony”.

Podwórze i obora powinny być chronione ogrodzeniem zabezpieczającym przed wejściem tam innych gatunków zwierząt i mieć estetyczny wygląd. Uatrakcyjniamy go strefy zieleni ochronnej, zwłaszcza przy okólnikach i płytach gnojowych. Budynki inwentarskie powinny być zaopatrzone w maty dezynfekujące, a osoby wchodzące do nich mieć na sobie odzież ochronną, co zapobiega przenoszeniu chorób zakaźnych i drobnoustrojów chorobotwórczych.

Magazyny i usuwanie śmieci

Przechowywanie maszyn pod wiatami, lub w garażach, przedłuża czas ich amortyzacji, sprawność oraz ogranicza korozję spowodowaną warunkami atmosferycznymi. Ważnym elementem jest też przechowywanie środków ochrony roślin i nawozów. Szafka na opryski powinna być oznakowana napisem „Magazyn środków ochrony roślin” i zamykana na kłódkę lub klucz, co uniemożliwi dostęp do niej osobom postronnym i dzieciom. Oczywiście jest, że nie może znajdować się w magazynie paszowym, lub w budynku inwentarskim przy zwierzętach. Nawozy powinniśmy przechowywać w workach ułożonych na paletach, w pomieszczeniu przeznaczonym do tego celu.

JAK DBAĆ O KROWY MLECZNE?

Wraz z intensyfikacją i wzrostem użytkowości mlecznej, coraz częściej pojawiają się kłopoty hodowców z rozrodem krów mlecznych. Jakiego błędy popełniają i jak można je wyeliminować?

Odpowiedź będzie prostsza, gdy stwierdzimy, że głównymi czynnikami wpływającymi na wskaźniki rozrodu w stadzie są:

- żywienie (choroby metaboliczne - porażenie okołoporodowe, zatrzymanie łożyska, kwasica, ketoza);
- zarządzanie stadem (wykrywanie rui i unasienianie w optymalnym terminie);
- genetyka (właściwy dobór buhajów);
- właściwa kondycja zwierząt (ocena kondycji metodą BCS);
- higiena i warunki utrzymania (zapewnienie dobrostanu).

Najważniejsze błędy w żywieniu

Najważniejszym okresem z punktu widzenia żywieniowego jest okres zasuszenia i prawidłowe przygotowanie krowy do intensywnej produkcji mleka w okresie laktacji. Nie należy zatuszać krów. U tłustej krowy gorzej funkcjonuje wątroba, są przetłuszczone i węższe drogi rodne (trudne porody).

Częstym błędem jest całkowita zmiana dawki pokarmowej poprzez wyeliminowanie pasz treściwych, co w konsekwencji oznacza pozbycie się bakterii żwacza, trawiącego paszę. W dziennej dawce ograniczamy pasze objętościowe zawierające dużo wapnia i potasu jak: zielonki, sianokiszonki z motylkowatymi (lucerna, koniczyna) oraz paszę energetyczną, jaką jest kiszonka z kukurydzy.

Prawidłowe pokrycie zapotrzebowania na składniki pokarmowe przed wycieleniem wpływa na zdrowie i możliwości produkcyjne krowy w okresie laktacji. Po porodzie ważnym czynnikiem jest właściwe rozdojenie krów, poprzez zapewnienie odpowiedniego poziomu łatwo przyswajalnych składników pokarmowych (białko, energia, związki mineralne i witaminy). Pasy objętościowe nie powinny być spleśniałe, czy zagrane (fermentujące). Muszą być dobrej jakości. Pamiętajmy, że niezbilansowana dawka pokarmowa, nadmiar, czy niedobór białka lub energii wpływa ujemnie na wskaźniki płodności w naszym stadzie.

Inne przyczyny

Ważną rzeczą jest też wykrycie rui i unasienianie krów w optymalnym terminie. Przy obserwacji stada zwracamy uwagę na obskakiwanie przez inne krowy, obrzęk sromu, ciągnący i klarowny śluz wypływający z pochwy, a także lizanie, bodzenie innych krów. Pamiętajmy o zasadzie: *rano - wieczór*, krowy będące w rui rano unasieniamy wieczorem, a będące w rui wieczorem unasieniamy rano.

W zakresie genetyki należy dokonywać prawidłowego doboru buhaja pod kątem poprawienia niektórych cech (mleczności, pokroju). Ważna jest analiza katalogów i buhajów, celem uniknięcia inbrodu, czyli spokrewnienia.

Zapewnienie właściwego dobrostanu utrzymania stada pozwala unikać chorób kończyn, racic i skóry, chorób pasożytniczych oraz sprzyja utrzymaniu poprawnej kondycji zwierząt.

Czynniki wpływające na płodność krów

Pamiętajmy, że:

- okres międzywycieleniowy wynosi: dla krów o średniej wydajności- 365 - 385 dni, dla krów wysokowydajnych 385 - 430 dni;
- okres międzyciążowy (okres między wycieleniem, a skutecznym pokryciem) wynosi odpowiednio 80-110 dni i 110-130 dni;
- indeks unasieniania (określający średnią liczbę zabiegów przypadających na jedną ciążę), nie przekracza 1,7;
- wskaźnik niepowtarzalności (% wskaźnik udziału krów prawdopodobnie cielných) wynosi powyżej 65 %;
- poronienia w stadzie to około 3 %;
- wybrakowania z powodu niepłodności to około 4-6 %.

Poprawa tylko jednego z wymienionych czynników nie wpłynie zasadniczo na trwałą poprawę użytkowości. Konieczne jest kompleksowe podejście do zagadnień prawidłowego żywienia, rozrodu i utrzymania stada krów mlecznych.

*Andrzej Wójcik
Oddział Ostrołęka*

Wymogi wzajemnej zgodności, a wcześniej ONW i coraz większa świadomość, powodują większą potrzebę ochrony środowiska naturalnego. Wiąże się z tym już nie tylko zbieranie śmieci i odbiór ich przez gminy, ale również segregacja ich w wielu gospodarstwach. Rolnicy często pytają, co zrobić ze zużytymi foliami po sianokiszonkach, lub ze zużytym olejem silnikowym. Każda gmina znajdzie odpowiedź na te pytania, ale zazwyczaj zajmą się tym problemem wyspecjalizowane firmy, odbierające odpady.

Zieleń i wypoczynek

Gospodarstwa rolne, poza dużym ruchem związanym z produkcją, powinno dawać też rolnikowi i jego rodzinie wytchnienie od ciężkiej pracy oraz zapewnić dzieciom bezpieczną zabawę. Służy temu oddzielenie części gospodarczej od części domowej. Coraz częściej widzimy na wsi piękne altany dające cień, ławki i stoły umieszcza-

ne zazwyczaj na tle drzew i krzewów ozdobnych, a także huśtawki czy najprawdziwsze place zabaw dla dzieci ze zjeżdżalnią, karuzelą i trampoliną. Rola gospodyni jest tutaj niezwykle istotna - rabaty kwiatowe, najpiękniejsze odmiany krzewów ozdobnych, ale i ogrody warzywne, to elementy wyróżniające każdego gospodarstwa. Zgodne działanie rolnika i jego żony daje niesamowite efekty. Nie dość, że gospodarstwo staje się funkcjonalne, a poszczególne etapy produkcyjne nie przeszkadzają sobie, to wzrasta też bezpieczeństwo mieszkańców, a każdy z nich czuje się lepiej wśród pięknej zieleni.

*tekst i zdjęcia: Beata Niedziółka
Oddział Siedlce*

Materiały źródłowe:

1. „Kodeks Dobrej Praktyki Rolniczej” MR i RW, MS
2. „Dostosowanie gospodarstw rolnych do standardów UE - Produkcja mleka” - 2005 r.; wyd. Urzędu Komitetu Integracji Europejskiej

NOWA OBORA A DOBROSTAN ZWIERZĄT

Produkcja mleka należy do najbardziej wymagających gałęzi w rolnictwie. Niewielki procent gospodarstw wyposażony jest w nowoczesne obory (zbudowane w ostatnich latach), które spełniają wymogi dobrostanu zwierząt, ochrony środowiska oraz zmniejszają nakłady pracy przy obsłudze bydła. Większość obór, to budynki zbudowane kilkadziesiąt lat temu, w tak zwanym układzie litery „L”, czyli oboro-stodoły często zmodernizowane w celu dostosowania do wymogów dobrostanu zwierząt i zmian technologii produkcji.

Wzrost kosztów produkcji oraz spadek opłacalności, wymuszają jednak na producentach mleka zwiększenie skali produkcji.

Stan posiadania

Od 37 lat pracuję w doradztwie rolniczym, ponadto prowadzę rodzinne gospodarstwo rolne o kierunku produkcji mleka. Do roku 2011 posiadałem oborę zbudowaną w latach siedemdziesiątych, zmodernizowaną na początku lat dziewięćdziesiątych w systemie płytkiej ściółki. Wyposażenie obory to: dwa rzędy stanowisk na uwięzi dla krów o wymiarach 1,75 m x 1,20 m (łącznie 19 stanowisk), dwa korytarze paszowe do ścian - szerokość 1,60 m, przez środek obory korytarz i dwa kanały gnojowe z szuflą linową, dojarka rurociągową (4 aparaty udojowe). W oborze była sprawnie działająca wentylacja grawitacyjna - dwa kanały wentylacyjne wywiewne o wymiarach w świetle 50x50 cm i kanały nawiewne. Jałówki i cielęta utrzymywałem w zmodernizowanym, nie ocieplonym budynku, który przylega do szczytu obory (w kojcach, na głębokiej ściółce). W obydwu budynkach były spełnione wymogi dobrostanu zwierząt, ale pozostał problem ręcznego zadawania pasz... taczka, przysiady przy doju, a także brak możliwości powiększenia stada z jednoczesnym zachowaniem dobrostanu zwierząt.

Decyzja

Zwiększenie opłacalności produkcji mleka było głównym powodem decyzji o budowie nowej obory. Budowa wiąże się z kosztami, więc chcąc je zmniejszyć postanowiłem zrealizować inwestycję w ramach PROW z działania Modernizacja Gospodarstw Rolnych z dofinansowaniem 50% kosztów netto. Z limitu do wykorzystania pozostała mi kwota 349 tys. zł kosztów inwestycji netto (w tym dofinansowanie 50% kosztów inwestycji netto), ponieważ pozostałą sumę wykorzystałem wcześniej na wyposażenie gospodarstwa w maszyny rolnicze.

Po wnikliwej ocenie sytuacji i przygotowaniu wstępnego projektu technologicznego podjąłem decyzję o rozbudowie obory od strony drugiego szczytu z modernizacją istniejącego budynku i urządzenie go w systemie wolnostanowiskowym.

Nowa obora a dobrostan zwierząt

W opracowanym projekcie zaplanowano budowę nowego budynku o wymiarach 19,2x23,10 m (długość, szerokość) oraz modernizację istniejącej obory, a w tym urządzenie łącznie 34 boksów legowiskowych na płytkiej ściółce dla krów w systemie wolnostanowiskowym.

nowiskowym, kójców dla krów zasuszonych i jałówek o łącznej powierzchni 74 m² (na ściółce okresowo usuwanej), hali udojowej typu rybia oś 2x4 m, poczekalni przed halą udojową i korytarza gnojowego przy korytarzu paszowym na rusztach z kanałem na gnojownicę o pojemności 200 m³, korytarza paszowego o szerokości 4,14 m, utwardzenia podjazdów do obory połączonych z płytą gnojową o łącznej powierzchni 345 m² z murami oporowymi o wysokości 2 m.

Elementy dobrostanu zwierząt w planowanej inwestycji

- boksy legowiskowe o wymiarach 2,6 x 1,2 m na ściółce;
- duża kubatura budynku: ściany zewnętrzne o wysokości 2,7 m (w okresie upałów w oborach wolnostanowiskowych mających ściany o wysokości 2 m jest zbyt duszno na legowiskach przy ścianach), wysokość w kalenicy dachu 7,4 m, obniżona posadzka w oborze modernizowanej (wysokość do sklepienia 3,10 m);
- świetlik w kalenicy dachu o szerokości 2,3 m, kanały nawiewne pod okapem dachu wzdłuż ścian zapewniają dobry mikroklimat, czyli naswietlenie i wentylację;
- swoboda ruchu bydła wpływająca na poprawę apetytu, zdecydowanie mniej powikłań poporodowych i przypadków ketozy w pierwszym okresie laktacji (wycielenia w kojcach na ściółce nie stwarzają zagrożenia typu poślizgi racic przy pierwszej próbie wstania na nogi po wycieleniu);
- wannowe poidła, które umożliwiają swobodne pobieranie wody, a lokalizacja ich na rusztach nie stwarza problemu moczenia paszy podczas picia (namoczenie paszy przyspiesza jej psucie).

Powyższa inwestycja została zrealizowana, w ramach planowanych kosztów, w roku 2011. Poza zaletami poprawy dobrostanu zwierząt, w gospodarstwie - mimo zwiększenia obsady i skali produkcji - jest teraz zdecydowanie mniej pracy przy obsłudze bydła.

Bolesław Niemira
Oddział Ostrołęka

GOSPODARSTWO MLECZNE WŁODZIMIERZA KRYSIAKA

Na terenie gminy Pokrzywnica znajduje się wiele gospodarstw zajmujących się produkcją mleka. Jednym z wiodących hodowców bydła mlecznego w tej gminie jest Włodzimierz Krysiak, który po ukończeniu Wydziału Zootechnicznego SGGW w Warszawie, przejął po rodzicach gospodarstwo rolne o powierzchni 22,67 ha, wraz ze stadem bydła.

Było to w roku 1983. Już wtedy w tym gospodarstwie krowy mleczne były pod kontrolą użytkowości i w większości posiadały licencje. Załamanie koniunktury na mleko w latach 90-tych zmusiło go do poszukiwania innych, bardziej dochodowych kierunków produkcji.

Pan Włodzimierz ograniczył stado krów mlecznych do 4-5 sztuk i zajął się hodowlą owiec. Produkcja owczarska po krótkim czasie okazała się także mało opłacalna i rolnik postanowił powrócić do hodowli krów. Odbudowa stada i odzyskanie licencji było trudne, ponieważ okresowo zrezygnował z kontroli użytkowości. Po wznowieniu produkcji mleka dodatkowo wydzierżawił 16 hektarów ziemi w celu powiększenia bazy paszowej.

Obecnie powierzchnia gospodarstwa wynosi 39 ha. Podstawą bazy paszowej dla krów są użytki zielone o powierzchni 11 ha (w większości przemienne), kukurydza na kiszonkę uprawiana na 5 ha oraz zboża. Pozostałą powierzchnię użytków rolnych zajmuje produkcja towarowa - przede wszystkim rzepak i buraki cukrowe.

Włodzimierz Krysiak rozwijając produkcję mleka dostosował budynki inwentarskie do nowych potrzeb i zmodernizował oborę. Od roku 2004, ten wyremontowany i unowocześniony budynek, zapewnia krowom odpowiednie warunki bytowania. Rok później, zgodnie z wymogami unijnymi, rolnik wybudował płytę obornikową o powierzchni 122 m² i zbiornik na gnojówkę o pojemności 75 m³. Kolejną ważną inwestycją był zakup i montaż dojarki przewodowej oraz schładzalnika do mleka o pojemności 1200 l (w roku 2006).

Stado krów odtwarzał ze sztuk przejętych od rodziców. Obecnie posiada około 20 krów mlecznych. W roku 2011 średnia wydajność mleka od krowy wyniosła 8500 l, a roczna sprzedaż 138 890 kg mleka. Średnioroczna cena za 1 litr to 1,33 zł. W stadzie są krowy osiągające wydajność 11500 l mleka w laktacji.

Na reimont stada rolnik przeznacza jałówki cielne z własnego chowu. Krowy są inseminowane nasieniem buhajów o wysokich indeksach hodowlanych w celu uzyskania wysokiej mleczności kosztów produkcji. Dlatego poważną pozycję w wydatkach gospodarstwa stanowią usługi weterynaryjne. W ciągu roku są to koszty rzędu około 8000 zł (kwota obejmuje inseminację i leczenie). Dużym problemem są trudności w zacieleniu i powtarzające się stany zapalne wymion, powodujące eliminowanie z produkcji młodych, licencjonowanych krów.

Zwierzęta żywione są sianokiszonką, kiszonką z kukurydzy i paszą treściwą uzupełnioną mieszanką mineralną dla bydła. W celu poprawy smakowitości do paszy dodawane są wysłodki Toffi.

Pan Krysiak twierdzi, że produkcja mleka jest bardzo pracochłonna, ale daje stały dochód, który pozwala na bezpieczne pokrycie wszystkich bieżących kosztów związanych z prowadzeniem gospodarstwa oraz umożliwia gromadzenie środków finansowych na nowe inwestycje. Dzięki temu rolnik mógł dwukrotnie składać wnioski o przyznanie pomocy z PROW na lata 2007-2013 z działania „Modernizacja gospodarstw rolnych” i wykorzystać limit dofinansowania w wysokości 300 tys. złotych, który przeznaczył na zakup ciągnika i maszyn rolniczych. Produkcja mleka jest nie tylko czasochłonna, ale i kosztowna - trzeba inwestować w nowoczesny i dobry sprzęt oraz maszyny. W następnych latach zamierza on realizować takie inwestycje, które ograniczą pracochłonność w gospodarstwie.

Opisany przykład potwierdza, że pozyskiwaniu mleka dobrej jakości sprzyja głównie koncentracja produkcji (wielkość stada), której pochodną jest specjalizacja i większe możliwości inwestowania w modernizację gospodarstwa. Koncentracji i specjalizacji produkcji towarzyszy doskonalenie kwalifikacji rolnika i większa dbałość o dobrostan zwierząt.

Marianna Guzek
Oddział Poświętne

UWAGA ROLNICY!

Do Urzędu Marszałkowskiego Województwa Mazowieckiego docierają sygnały od rolników z Mazowsza, że telefonują do nich osoby podające się za pracowników urzędu i proponują odpłatną pomoc przy pozyskiwaniu dotacji unijnych. **Ostrzegamy rolników z Mazowsza przed korzystaniem z tego typu nieuczciwych propozycji - Urząd Marszałkowski nie pobiera opłat za udzielanie informacji o możliwości uzyskania pomocy oraz nie przygotowuje wniosków o wsparcie finansowe.** Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego nie korzysta też z usług zewnętrznych podmiotów działających w branży doradczej i konsultingowej. Za-

tem pojawiające się sygnały o możliwości uzyskania ze środków samorządu województwa wsparcia na modernizację gospodarstw rolnych, mogą świadczyć o stosowaniu nieuczciwej praktyki i chęci wyludzenia pieniędzy od osób potencjalnie zainteresowanych. Przedstawiciele Urzędu Marszałkowskiego Województwa Mazowieckiego zawiadomili już o całej sprawie Mazowiecką Komendę Wojewódzką oraz Komendy w Siedlcach i w Grójcu. O kolejnych takich zgłoszeniach komendy będą informowane na bieżąco.

Szczegółowe informacje dostępne są na stronie internetowej www.mazovia.pl

ODCHÓW CIELĄT DO 6 MIESIĄCA ŻYCIA

Rozpoczynając odchów cieląt należy im stworzyć dobre warunki środowiskowe. Przede wszystkim stanowisko porodu dla krowy powinno znajdować się w tym samym budynku, w którym stoją pozostałe krowy ze stada. Ma to wpływ na obniżenie stresu związanego z porodem oraz pozwala na kontakt wzrokowy i słuchowy krowy ciężarnej z pozostałymi zwierzętami ze stada.

Należy też zadbać o dużą ilość suchej, dobrej ściółki na stanowisku porodowym. Cielę po porodzie powinno zostać przeniesione do swojej klatki jak najwcześniej, natomiast krowa pozostaje na porodówce do czasu odejścia błon płodowych (dopiero później wprowadza się ją z powrotem do stada). Po porodzie porodówka powinna zostać wyczyszczona, a w przypadku gdy była konieczna pomoc lekarska (cesarskie cięcie, zatrzymanie łożyska) również zdezynfekowana.

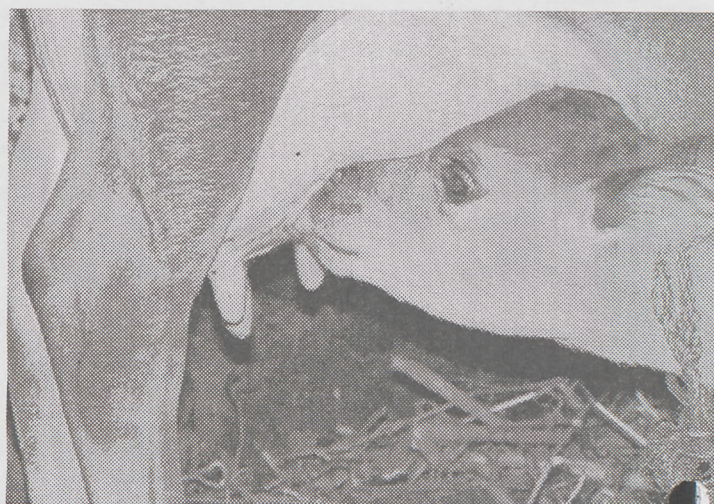
Pierwsze godziny

Bardzo ważnym zabiegiem wykonywanym u cieląt po porodzie jest dezynfekcja pępka, która utrudnia bakteriom wniknięcie do wnętrza organizmu i równocześnie przyspiesza jego zasuszenie. Bardzo skuteczne są preparaty alkoholowe, takie jak jodyna lub pioktanina.

Wskaźnikiem żywotności cieląt są ich odruchy i zachowanie się. Zdrowe ciele w ciągu dwóch godzin od porodu wstaje i utrzymuje się na nogach. Pierwsze pojenie siarą powinno mieć miejsce nie później niż sześć godzin po porodzie. Siara jest najlepszym pokarmem dla noworodka, bo oprócz wody i substancji odżywczych zawiera bardzo dużo innych składników odpowiedzialnych przede wszystkim za powstanie odporności cielęcia (jest naturalnym źródłem przeciwciał). Noworodek najefektywniej wykorzystuje siarę w ciągu pierwszych 12 godzin życia. Jest to związane z faktem, że w skład siary wchodzi substancje hamujące działanie enzymów żołądkowych (powoduje to mniejsze rozpadanie się przeciwciał). Jednocześnie jelita noworodka przez pierwsze 24 godziny pozwalają na przenikanie dużych cząstek (takich jak przeciwciała), ale równocześnie tą samą drogą mogą do organizmu dostać się bakterie. Aby ciele było odpowiednio zabezpieczone, musi otrzymać w ciągu pierwszych 12 godzin życia tyle siary, ile wynosi jego 8-10% masy ciała. Przykładowo 40 kilogramowy noworodek powinien otrzymać jej około 4 litrów.

Przechowywanie siary

Oprócz przeciwciał w siarze znajdują się również substancje utrudniające rozwój bakterii, takich jak: lizozym, laktoferyna i laktoperoksydaza. Dzięki dużej ilości makro- i mikroelementów pomaga także w wydalaniu smółki (pierwszego kału). Siarę można przechowywać do tygodnia w lodówce, a w zamrażarce przez kilka lat. Wykorzystywana może być do odpajania cieląt, których matki padły, lub chorują i nie są w stanie zapewnić jej swojemu cielęciu. Przechowywana siara nadaje się do użytku po wcześniejszym rozmrożeniu i podgrzaniu, do temperatury ok. 40°C. Należy

pamiętać, aby proces rozmrażania był powolny, gdyż po włożeniu zamrożonej siary do gorącej wody (powyżej 52°C) lub włożeniu do mikrofalówki dochodzi do rozpadu przeciwciał. W idealnej sytuacji cielę powinno dostać pierwszą siarę w ilości 1,5 litra w ciągu 2 godzin po porodzie, po kolejnych 4 godzinach następną dawkę 1,5 litra i kolejne pojenie za 6 godzin. Podstawową zasadą, której należy zawsze przestrzegać, jest jak najszybsze do 6 godzin podanie siary noworodkom.

Podawanie paszy treściwej

Naturalnym mlekiem cielęta powinny być pojone do 7 dnia, potem można zacząć używać preparatów mlekozastępczych. Częstym błędem popełnianym przez hodowców jest nadmierne rozcieńczenie preparatów mlekozastępczych lub mieszanie mleka z wodą, co może powodować biegunki. Przy prawidłowo rozcieńczonym preparacie, lub pojeniu tylko mlekiem, kał samoistnie gęstnieje.

Od drugiego tygodnia życia można już podawać cielętom paszę treściwą. Należy pamiętać o dostarczeniu im wtedy czystej wody (w osobnych poidłach, a nie mieszać ją z mlekiem), gdyż jej brak ogranicza pobieranie paszy treściwej. Wczesne podawanie paszy treściwej ma na celu rozwój kosmków żwacza, których wzrost wpływa na lepsze przyrosty i wykorzystanie paszy. Okres pojenia siarą i prawidłowe postępowanie z cielętami w początkowym okresie ich życia są bardzo istotne dla zdrowia i tempa wzrostu cieląt. Jednocześnie jest to czas, w którym hodowcy mają istotny wpływ na odchów i w zależności od poświęconej zwierzętom pracy, mogą osiągnąć bardzo dobre efekty w późniejszym okresie.

Na okres odchowu do 0,5 roku życia cieląt należy przewidzieć, a także zabezpieczyć paszę w ilościach na 1 sztukę dla cieliczki: mieszanka treściwa - 1,8 dt, siano łąkowe - 2,0 dt, zielonka z traw - 4,0 dt, kiszonka - 3,0 dt, okopowe pastewne - 4,0 dt, mleko pełne - 1,9 hl i mleko odtłuszczone - 2,5 hl. Dla buhajków zwiększamy te ilości o 10-20% w stosunku do zapotrzebowania cieliczek.

Zbigniew Topa
Oddział Ostrołęka

PORADY DLA MIŁOŚNIKÓW OGRODÓW NA GRUDZIEŃ

Zima jest dla przyrody okresem uśpienia i spoczynku. Większość drzew i krzewów traci liście, a nadziemne części roślin zielnych zamierają. Nie musi to jednak oznaczać, że działka czy ogród przestają być w zimie atrakcyjne. Owoce ognika szkarłatnego czy kaliny koralowej pięknie kontrastują z bielą śniegu, a oszronione pędy traw są atrakcyjnym elementem zimowej scenarii.

Iglaki przyprószone śniegiem i suche kwiatostany rozchodnika okazałego, przyozdobione śniegowymi czapami, wprowadzają w ogrodzie świąteczną atmosferę. Podziwiamy więc zimową szatę naszego ogrodu, zbieramy siły na nowy sezon i czekamy do wiosny. To tylko kwestia czasu.

W sadzie

- Jeśli nie zrobiliśmy tego wcześniej, na pnie zakładamy plastikowe siatki, co ochroni drzewka przed zającami i sarnami. Sprawdzamy, czy na pniach młodych drzewek nie została obgryziona kora przez myszy i nornice. Jeśli zauważymy takie uszkodzenia, możemy do otworów nor włożyć preparat, np. Normix granulat w ilości 15 - 40 g.

- W dni bezwietrzne i bezmroźne bielimy pnie i nasady grubszych konarów drzew owocowych. Bielenie zabezpiecza drzewa przed uszkodzeniami powstającymi w efekcie dużych wahań temperatury pomiędzy dniem i nocą.

- Jeśli pogoda pozwoli, możemy jeszcze zbierać z jabłoni i śliw zмумifikowane owoce, które mogłyby się stać źródłem brunatnej zgnilizny drzew pestkowych i ziarnkowych w następnym sezonie.

W ogrodzie warzywnym

- Jeśli jest sprzyjająca pogoda, wykonujemy ostatnie prace związane z przygotowaniem gleby na przyszły sezon. Zagony oczyszczamy z resztek pozostałych po zbiorach, przekopujemy grządki.

- W miarę potrzeb zbieramy warzywa pozostawione na zimowanie (pietruszkę, brukselkę, jarmuż).

- W czasie silniejszych ochłodzeń pogrubiamy okrycia kopców dodatkową warstwą słomy i ziemi.

- W grudniu rozpoczynamy pędzenie warzyw – cebuli, pietruszki, szczypiorku.

W ogrodzie ozdobnym

- Przy dużych opadach należy strząsać śnieg z gałęzi drzew i krzewów. Zapobiegnie to zniekształceniom korony i wyłamywaniu pędów. Jest to zabieg szczególnie ważny dla krzewów iglastych o regularnym pokroju.

- Jeśli spodziewamy się większych mrozów, glebę pod wrażliwymi drzewami i krzewami (powojniki, milin, magnolie) okrywamy dodatkową warstwą liści, kory, aby zapobiec przemarzaniu korzeni.

- Systematycznie kontrolujemy stan zimowego zabezpieczenia gatunków wymagających okrycia na zimę – róż, powojników, różaneczników, hortensji ogrodowych, budlei, wrzosów.

- Zagony z bylinami i roślinami cebulowymi zabezpieczamy, okrywając je korą, słomą, liśćmi lub stroiszem.

- Przeglądamy systematycznie zimujące w pomieszczeniach podziemne organy roślin cebulowych, bulwiastych i kłączowych (dalii, mieczyków, begonii bulwiastych). Chore oraz porażone przez szkodniki usuwamy, by nie dopuścić do rozprzestrzeniania się chorób.

Oczko wodne

Kiedy woda w zbiornikach wodnych zamarznie, pamiętajmy, aby dostarczyć rybom niezbędnego do życia tlenu, w tym celu należy wywiercić przeręble lub umieścić na wodzie styropianowe pływak.

Trawnik

Jeśli chcemy, aby trawnik w następnym sezonie był w dobrej kondycji, należy zimą odpowiednio się z nim obchodzić. Podstawową zasadą jest unikanie udeptywania śniegu, zwłaszcza gdy zalega grubą warstwą, a prognozy pogody nie przewidują szybkiej odwilży. Celowe jest również usuwanie nawarstwionego śniegu z miejsc zacienionych, w których topnieje wolniej.

Zrezygnujmy z posypywania ścieżek solą, bo trawa i większość roślin jest wrażliwa na zasolenie. Zamiast soli stosujmy piasek lub popiół z kominka, które na pewno nie zaszkodzą roślinom.

Grażyna Michalak

Oddział Bielice

zdjęcie: Agnieszka Rembiszewska

MODR Warszawa

RADOSNY CZAS BOŻEGO NARODZENIA

Pewnie każdemu ojcu zdarzyło się choć raz w życiu „robić” za Św. Mikołaja. Jak trudne to zadanie wiedzą ci, którzy mimo skomponowanego z różnych domowych ciuchów stroju i wydaje się profesjonalnego przygotowania, zostali rozszyfrowani przez własne lub zaprzyjaźnione z rodziną dzieci.

Pewnie tak jak ja, po klęsce w roli najsłynniejszego rozdawcy prezentów „a Św. Mikołaj używa tych samych perfum co tata?” albo „a dlaczego Św. Mikołaj zabrał naszemu tacie zegarek?” postarali się namówić sąsiada... no cóż... Trzeba się liczyć z tym, że dzieci są doskonałymi obserwatorami, a na Św. Mikołajach znają się, jak nikt inny. Sąsiad po swoim występie był bardziej czerwony niż szlafrok żony, w którym usiłował pełnić rolę Św. Mikołaja.

Przekonał się też, że najważniejsza jest broda (!), która w jego przypadku przykleiła się do balona z gumy balonówki i ujawniła w całej okazałości jego fizjonomię. Nie wiem do dziś, ale skłonny jestem podejrzewać, że dzieci poczęstowały Św. Mikołaja specjalnie gumą do żucia i namówiły go do konkursu na największego balona, żeby go sprawdzić. I zrobić w balona!

Kiedy w kolejnym roku zbliżało się Boże Narodzenie, namówiony przez „doświadczonych” znajomych postanowiłem zamówić wizytę zawodowego superbahatera. Kilka telefonów i wyłoniłem najsympatyczniejszy głos, wypytałem o szczegóły wizyty i cenę, która nie była wygórowana być może dlatego, że sąsiad (już znany) również zgłaszał chęć zaproszenia Św. Mikołaja do swoich dzieci.

Do Świąt Bożego Narodzenia w tamtym roku podszedłem już na luzie. Prezenty zostały zakupione i schowane w najbardziej skrytych miejscach w domu. Razem z maluchami kupiłem choinkę. Pamiętam, że kiedy już mogłem porozumiewać się ze swoimi dziećmi przy pomocy obustronnej mowy, ustaliliśmy, że każdego roku w domu stanie prawdziwa choinka. Zazwyczaj kupuję ją w donicy, a po świętach powoli przesuwam ją bliżej drzwi, aby wreszcie wynieść ją na zewnątrz. W określonym czasie (zgodnie ze sztuką sadzenia), sadzę ją w ogrodzie.

A propos choinki. Początkowo w Polsce popularna była „jodłka”, czyli wierzchołek sosny, jodły lub świerku zawieszony u pułapu. Drzewko to miało chronić dom i jego mieszkańców od złych mocy. Choinka, taka jak dziś, zaistniała w Polsce dopiero w XVIII w. a zwyczaj przywędrował z Niemiec. Drzewko powinno się stawiać w domu, w dniu, w którym wspominamy pierwszych ludzi - Adama i Ewę. Nie może na niej zabraknąć jabłek, symbolizujących owoc z biblijnego drzewa. Jabłka to także symbol zdrowia.

Pozostałe dekoracje zależą już od indywidualnego gustu domowników. Jeśli wśród gałązek widać się papierowe lub błyszczące łańcuchy to powinniśmy kojarzyć je podobno z węzem kusicielem. Jeśli na szczycie choinki umieścimy gwiazdkę, to symbolizuje ona gwiazdę betlejemską, która prowadziła Trzech Króli do Dzieciątka Jezus. Umieszczane kiedyś na choince prawdziwe świece (dziś sznury lampek) symbolizują okrucy ognia, którymi miały ogrzewać się przychodzące w Wigilię dusze naszych przodków.

Tak więc (wracając do zamówionego Św. Mikołaja), zadowolony z decyzji i rozmów z kandydatem do wręczenia prezentów moim dzieciom, 24 grudnia przy udekorowanej choince zasiadłem

z rodziną, oczekując na pojawienie się pierwszej gwiazdki na niebie. Tę tradycję kultywuje się w większości polskich domów. To chwila, którą szczególnie intensywnie przeżywają właśnie dzieci. Dlatego warto je wprowadzać w symbolikę Bożego Narodzenia, nie tylko ze względu na wyjątkowy czas przeżyć religijnych, ale także ze względu na tradycję.

I kiedy tak moje dzieci wypatrywały gwiazdki, (która wyznacza granicę między codziennością, a świętem, między tym co znamy, a światem Wielkiej Tajemnicy), która także daje nam znak do zajęcia miejsc przy wigilijnym stole,...nagle młodsza córka krzyknęła: **Tato, Idzie jakiś Pan i zakłada brodę Św. Mikołaja! ...**

I jak w tekście piosenki Wojciecha Młynarskiego dalej powinno być: „co to się działo, co dzieło”, nie będę opisywał dokładnie wizyty „Świętego Mikołaja” w moim domu. Jedno pewne, była to klęska. Mikołaj nie znał kolęd i wymuszał mu się prezent dla babci, i zbiła się duża butelka Buerlecithinu (na pamięć). Jego Pomocnica zaśpiewała jedną **zwrotkę „przybieżeli do Betlejem pa... rze...”**, ale jej ochryple bas wystraszył dziewczynki. Wysłałem ich do sąsiada... który do dziś się nie odzywa.

Boże Narodzenie to wspaniały czas w roku. To wielkie przeżycie religijne i rodzinne. To radość bliskich i wreszcie wspólne obcowanie. Bez pośpiechu i codziennych spraw zawsze ważnych. To także chwila nauki, chwila dla tradycji.

Pamiętajmy o tym, spędzając tegoroczne Boże Narodzenie w rodzinnym gronie.

I jeszcze jedno... Nie mnożmy problemów. Poczekajmy cierpliwie na prawdziwego Św. Mikołaja. On na pewno istnieje.

Wojciech Asiński

zdjęcie: Agnieszka Rembiszewska
MODR Warszawa

OLEJ NA MEDAL

W dniach 6-9 października br. w Poznaniu odbyły się Międzynarodowe Targi Poznańskie - Smaki Regionów. Złoty medal targów, spośród 80 zgłoszonych produktów, zdobył olej lniany tłoczony na zimno, którego producentem jest gospodarstwo PHU Kowalski z Winnik gm. Nasielsk, powiat nowodworski. Był to kolejny prestiżowy sukces państwa Kowalskich, którzy wcześniej zdobyli Laur Marszałka Województwa Mazowieckiego za tradycyjny produkt 2011 roku.

Państwo Kowalscy odebrali nagrodę z rąk Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi **Stanisława Kalemby**. Ich firma jest przedsiębiorstwem rodzinnym, w którym pracuje pan Krzysztof, jego żona Hanna oraz córki Martyna i Iwona. Ten niewątpliwie sukces nie jest dziełem przypadku, lecz efektem długoletniej pracy, wytrwałości, cierpliwości, otwarcia na nowości z zachowaniem tradycji, rozsądku w inwestowaniu, wykorzystania kredytów preferencyjnych i refundacji z PROW oraz perfekcyjnym połączeniu produkcji z własnego gospodarstwa rolnego.

Jak to się zaczęło?

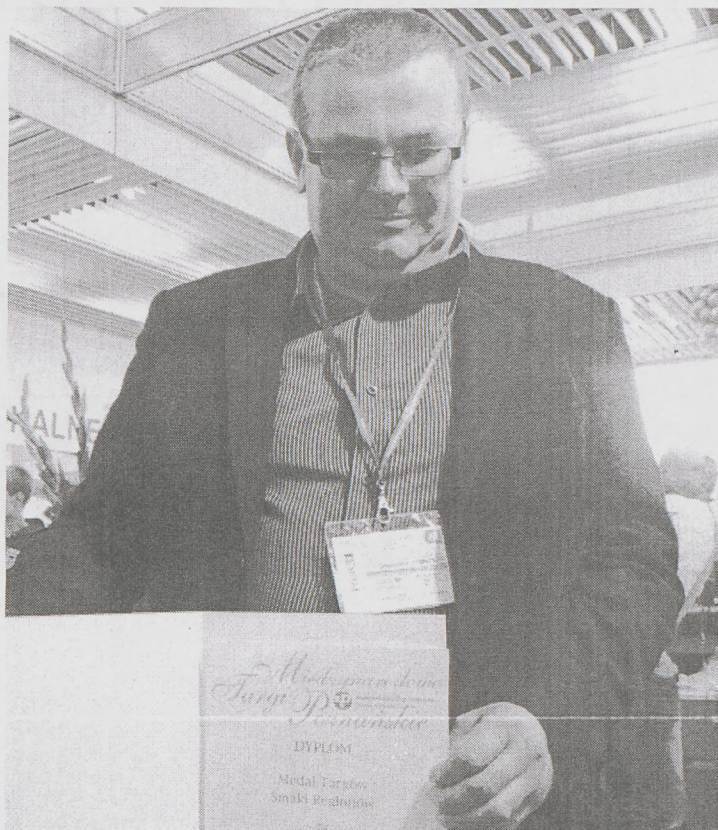
Obecnie gospodarstwo posiada 80 ha własnych gruntów. Po przejęciu go od rodziców, pan Krzysztof sukcesywnie je powiększał, choć lata 90-te nie były dochodowe dla rolnictwa. Dlatego już wtedy gospodarze myśleli o innych źródłach dochodu. Niestety, brak doświadczenia, kapitału, lęk przed ryzykiem, niekorzystne przepisy prawne oraz brak czasu absorbowanego przez prowadzenie gospodarstwa nie pozwalały na podjęcie innej działalności gospodarczej.

Dopiero możliwość otrzymania refundacji ze środków z PROW zachęciła ich do działania. Inwestycje rozpoczęto, korzystając z programu „Modernizacja gospodarstw rolnych”. Najpierw zakupiono sprzęt rolniczy i położono kostkę brukową na placu manewrowym. Położenie jej było koniecznością, gdyż teren gospodarstwa po roztopach i deszczach stawał się trudno dostępny. Inwestycja pozwoliła na rozwój działalności pozarolniczej. W tym celu znowu skorzystano z PROW, ale tym razem z działania „Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej”. Zdecydowano się na prowadzenie usług dla rolnictwa, na które wykorzystano maksimum dofinansowania.

Olej na piątkę

Państwo Kowalscy, jako osoby interesujące się produktami regionalnymi i tradycyjnymi, podjęli współpracę ze Stowarzyszeniem „Zielone Mosty Narwi” przy realizacji jego Lokalnej Strategii Rozwoju. Stowarzyszenie jako LGD posiada środki na projekty związane z promowaniem produktów tradycyjnych. Korzystając z tej możliwości złożyli wniosek na, tzw. „małe projekty”, dzięki czemu założyli solary potrzebne przy wytłaczaniu oleju lnianego.

Produkcją oleju jest obecnie głównym kierunkiem działalności firmy. Do jego tłoczenia używany jest wyłącznie własny surowiec, zapewniający wysoką i powtarzalną jakość każdej partii oleju. Waleory smakowe produktu z Winnik docenił słynny restaurator serwujący w swoich restauracjach, „śledzia macerowanego w oleju lnianym”. Dzięki temu, smak oleju lnianego państwa Kowalskich znają także klienci restauracji w Londynie. Zalety tego oleju omówiono

trzy lata temu w programie telewizyjnym z serii „Wściekle gary”. Jakość wyrobu i jego produkcji potwierdzają badania laboratoryjne i zaświadczenia Sanepidu. Poza tym ostatnio, właściciele zdobyli certyfikaty GMP, GHP i HACCAP.

Brak im tylko czasu

Mimo sukcesów w przetwórstwie państwo Kowalscy nie zamierzają rezygnować z rolnictwa. Uprawiają po 30 ha lnu i rzepaku oraz 20 ha zbóż. Prowadzą też chów świń rasy złotnicka biała we współpracy z Uniwersytetem Przyrodniczym w Poznaniu. Chów ten przebiega w cyklu zamkniętym, stado liczy 40 loch i zapewnia zagospodarowanie makuchów pochodzących z tłoczenia (będących wysokobiałkową i kaloryczną paszą) oraz słomy jako ściółki. Obornik jest nawozem przeznaczanym na pola.

Gospodarze na pytanie, czego im teraz najbardziej brakuje zgodnie odpowiadają - czasu. Mimo to znani są z nadzwyczajnej gościnności, pogody ducha, uczciwości i chęci współpracy. Od lat współpracują też z MODR oraz wieloma instytucjami i urzędami związanymi z rolnictwem i żywnością. Są też wystawcami na licznych imprezach związanych z branżą spożywczą. W tym roku byli starostami powiatu nowodworskiego na dożynkach wojewódzkich w Kozienicach. Ich życzliwość i urok osobisty będzie dużym atutem w nowej działalności - agroturystyce. Tym razem Hanna Kowalska złożyła wniosek do LGD „Zielone Mosty Narwi”.

O uprawie lnu w gospodarstwie można było przeczytać na łamach wrześniowego numeru Wsi Mazowieckiej. Natomiast olej można spróbować w gospodarstwie, zakupić w sklepie lub przez Internet (krzysztof-kowalski64@wp.pl). Jak wiadomo, grudzień jest miesiącem największego spożycia oleju ze względu na tradycję bożonarodzeniowych potraw.

Albert Jaworski
MODR Warszawa

POINSECJA - ZIMOWA PIĘKNOŚĆ

Wilezomlecz nadobny (*Euphorbia pulcherrima*), czyli poinsecja, zwana potocznie gwiazdą betlejemską, to najpopularniejsza roślina sezonowa będąca dekoracją domów w okresie świąt Bożego Narodzenia. Zwyczaj ten przywędrował do naszego kraju z Ameryki Centralnej (Meksyk, Gwatemala). Według azteckiej legendy, kwiaty poinsecji zabarwiły się na czerwono od krwi bogini, której serce pękło z miłości.

Ale popularna nazwa rośliny - poinsecja - pochodzi od nazwiska pierwszego ambasadora USA w Meksyku, Joela Poinsettego, który był nie tylko dyplomatą, ale i botanikiem. 200 lat temu przywiózł gwiazdę betlejemską do Stanów Zjednoczonych Ameryki. Zimowa popularność „zakwitającej” na czerwono rośliny, wiąże się ze śmiercią Poinsetta: chcąc uczcić pamięć dyplomaty, amerykański Kongres w połowie XIX wieku ustanowił 12 grudnia Dniem Poinsecji.

Jak i gdzie kupować gwiazdę?

Ma to istotne znaczenie, ponieważ poinsecja jest rośliną ciepłolubną, której szkodzi temperatura poniżej 15°C. Tymczasem w grudniu temperatury często spadają poniżej zera i w takie dni nie powinniśmy jej kupować. Jeśli nabywamy gwiazdę betlejemską w hurtowni lub sklepie ogrodniczym, mamy pewność, że przebyła krótką drogę między producentem a sprzedawcą. Dokonywanie zakupu rośliny na ulicy, lub na świątecznych kiermaszach, jest szczególnie niewskazane.

Należy także pamiętać o dokładnym owinięciu jej papierem lub folią. Po przyniesieniu do domu powinniśmy postawić poinsecję na oknie, aby oszczędzić jej szoku termicznego. Dopiero po upływie kilku dni możemy przenieść ją w głąb pokoju. Objawami przechłodzenia rośliny są przede wszystkim żółknięcie i opadanie liści. Poinsecje nie znoszą zimnych przeciągów oraz suchego powietrza połączonego z wysoką temperaturą. Efektem tego jest gubienie przez rośliny ich dolnych liści, co niekorzystnie wpływa na ich wygląd. Optymalne warunki to temperatura około 20°C i miejsce położone jak najdalej od kaloryferów. Rośliny trzeba regularnie podlewać tak, aby ziemia w doniczce była stale lekko wilgotna. Natomiast ilość światła podczas kwitnienia nie ma dużego znaczenia, poinsecja poradzi sobie nawet w ciemniejszych pomieszczeniach. Okres jej kwitnienia przypada na miesiące zimowe, jest to czas pory suchej w Meksyku i chłodnych dni.

Wyrzucić, czy nie wyrzucić?

Wiele z okresowo kwitnących w mieszkaniach roślin szybko staje się mało atrakcyjnych, zalicza się do nich także gwiazda betlejemská. Po kilku tygodniach kolorowe przykwiatki bledną, a część liści opada. Jest to zjawisko naturalne, ponieważ po kwitnieniu rośliny te przechodzą w wegetacji krótką przerwę. Jeśli zdecydujemy się nie wyrzucać poinsecji i darujemy jej życie, powinniśmy ją po przekwitnięciu (najlepiej w marcu) bardzo skrócić, aby na pędach pozostały tylko 3-4 pąki. Wskazane jest też przeniesienie rośliny do chłodnego (ok. 14°C) pomieszczenia. W tym czasie może ona obejść się bez światła i nie należy jej podlewać, gdyż przechodzi

dzi w stan spoczynku. Po upływie dwóch miesięcy przesadzamy ją do świeżej ziemi (godny polecenia jest substrat torfowy dla roślin kwitnących). Następnie lokujemy w ciepłym i widnym miejscu, lecz unikamy miejsc bezpośrednio nasłonecznionych. Pozbawioną liści poinsecję obficie podlewamy ciepłą i odstłą wodą, co pobudza ją do wzrostu. Po kilku tygodniach zaczynamy ją zasilać (najlepiej nawozami dla roślin o dekoracyjnych liściach). Ważny element uprawy stanowi wilgotność powietrza, gdyż gwiazda betlejemská jest rośliną tropikalną i powinna mieć jak najwięcej wilgoci w powietrzu. Kiedy tylko wytworzy młode pędy z 4-5 liśćmi, możemy ją przyciąć, dzięki czemu silniej się rozkrzewi.

Co zrobić, żeby rozkwitła przed wigilią?

W listopadzie należy przygotować kartonowe pudło i przez 35-45 dni przed Gwiazdką systematycznie zakrywać roślinę przez 14 godzin dziennie. W naszym klimacie, w tym czasie nasłonecznienie jest niewielkie, karton zakładamy więc wieczorem, a zdejmujemy około 9. rano. Jeśli jednak zdarzy nam się kilka razy o tym zapomnieć, przerwiemy tworzenie pąków kwiatowych i górne liście nie zaczerwienią się. Powinniśmy także liczyć się z tym, że poinsecja uprawiana w mieszkaniu znacznie mniej się wybarwi, ale niewątpliwie wyhodowanie własnej gwiazdy betlejemskiej przyniesie nam wiele satysfakcji i będzie ona cieszyła oczy domowników w czasie Świąt Bożego Narodzenia.

Sylvia Sawkojć
Oddział Ostrołęka

JAK DBAĆ O CHOINKĘ?

Swięta Bożego Narodzenia już niebawem, dlatego już teraz warto zastanowić się nad kupnem choinki. W handlu dostępne są drzewka sztuczne, wykonane z przeróżnych materiałów oraz żywe - cięte i sprzedawane w pojemnikach.

Te w pojemnikach stają się z roku na rok coraz popularniejsze - wygrywa, więc ekologia i aspekty finansowe, gdyż drzewko trafia po świętach z powrotem na łono natury (jest tak naprawdę tylko przez nas „wypożyczone” na okres świąt). Jeśli dobrze będziemy z nim postępować, trafi bez uszczerbku do naszego ogrodu lub ogrodu naszych znajomych.

Jak dbać o drzewko w doniczce?

Kupując drzewko w doniczce, należy zwrócić szczególną uwagę na jakość systemu korzeniowego. Niestety, bardzo często w sprzedaży przedświątecznej możemy kupić takie drzewka, które zostały wykopane z ziemi i źle potraktowane poprzez mocne cięcie korzeni i byle jakie upchanie ich do doniczki. Nie mają one szans na przetrwanie - przyniesione do domów i mieszkań po pewnym czasie zasychają.

Dlatego ważne jest, aby przy zakupie zwracać uwagę na jakość systemu korzeniowego. Korzenie powinny przerastać bryłę korzeniową, a tym samym być widoczne przez otwory w dnie doniczki. Drzewko powinno posiadać też zdrowe, nieuszkodzone pędy, o igłach bez przebarwień.

Po przyniesieniu do domu ustawiamy je z dala od urządzeń grzewczych. Pielęgnacja polega na systematycznym podlewaniu i nie dopuszczeniu do wyschnięcia podłoża. Drzewko powinno stać w ciepłym pomieszczeniu jak najkrócej, około 7-10 dni. Dłuższe przetrzymywanie może prowadzić do rozhartowywania rośliny, tzn. zaczynają w niej intensywnie krążyć soki i może rozpocząć się wzrost. Nie można dopuścić do takiego stanu. Żywą choinkę może uratować jedynie wstawienie do chłodnego, jasnego pomieszczenia i przetrzymywanie jej do pierwszej dekady maja, kiedy już można wysadzić ją do gruntu. Pamiętajmy, że wcześniejsze wysadzenie do gruntu może powodować przemarznięcie nabrzmiałych pąków lub młodych przyrostów, co skończy się zamieraniem drzewka.

Po świętach najkorzystniej jest przenieść je, wraz z doniczką, na osłonięty taras lub balkon. Powinniśmy zabezpieczyć system korzeniowy przed przemarzeniem owijając doniczkę płótnem, bądź włókniną (nie używamy do tego celu folii polietylenowej!). Pod doniczkę należy podłożyć kawałek styropianu dla lepszej izolacji przed działaniem niskiej temperatury. Drzewko wysadzamy do ogrodu dopiero po „zimnych ogrodnikach”.

Drzewka bez korzeni

Kupując drzewko bez systemu korzeniowego musimy zwrócić uwagę na jego prawidłowy sposób przechowywania. Choinki trzymane na dworze powinny stać w miejscu ocienionym i osłoniętym od silnych wiatrów, bo złe warunki przechowywania przyczyniają się do wysuszenia roślin. Natomiast dla drzewek trzymany w pomieszczeniach zamkniętych optymalna temperatura

wynosi 8-12 °C, a optymalna wilgotność 70 - 90 %. Jeśli oba te czynniki będą źle dostosowane, drzewka zaczną szybciej więdnąć.

Kupując drzewko cięte przede wszystkim zwracamy uwagę na jego kształt, barwę igieł oraz długość czubka. Igły żywo zielone i błyszczące świadczą o dobrym zdrowiu rośliny, natomiast zrudziałe i matowe o jej złym stanie. Pień drzewka powinien być wilgotny.

Przedłużamy trwałość

Drzewko bez korzeni najkorzystniej jest w domu ustawić jak najdalej od kaloryfera i innych źródeł ciepła. Jego korzeń najlepiej wstawić do wody, wówczas choinka postoi dłużej (około 3 tygodni, a bez wody tylko około 10 dni). Brak dostępu do wody przyczynia się do szybkiego starzenia się rośliny, przez co następuje wysychanie igieł i całych pędów. U świerków igły po prostu opadają na ziemię, a u sosny zasychają całe pędy.

Dobrym pomysłem na przedłużenie trwałości gałązek drzew iglastych jest opryskiwanie gałązek gliceryną oczyszczoną lub techniczną, zmieszaną z wodą. Gliceryna pozwala na zachowanie żywo zielonej barwy igieł i zapobiega ich osypywaniu, zwłaszcza u świerków. Dzięki niej zmniejsza się transpiracja - zatykane są przez nią aparaty szparkowe. Takiego oprysku nie stosujemy jednak wobec drzewek w pojemnikach, które mają być potem posadzone w ogrodzie.

tekst i zdjęcie: Agnieszka Rembiszewska
MODR Warszawa

Zapraszamy do udziału w konkursie: PRZEPISY NASZYCH CZYTELNICZEK

Prosimy o przesyłanie na adres Redakcji wypróbowanych przepisów na różne potrawy. Każdy list wydrukujemy. Oceny najciekawszego przepisu kulinarnego dokonają pod koniec 2012 r. specjalistki gospodarstwa wiejskiego i agroturystyki.

Zapiekanka z mięsem

Składniki: 25 dag wołowiny, 25 dag serc, 25 dag płuczek, 25 dag wątróbki, 40 dag makaronu, 2 cebule, 2 jajka, 8 dag masła, pół szklanki bułki tartej, pół szklanki śmietany, mielony pieprz, sól do smaku. Makaron, najlepiej krajankę ugotować w lekko osolonej wodzie na pół twardo, dokładnie odcedzić na durszlaku (pozostawić dwie szklanki wody). Makaron wymieszać z masłem i rozkłóconymi jajkami. Oczyszczone i umyte podroby ugotować do miękkości. Wołowinę drobno pokroić i usmażyć na roztopionym maśle. Po kilku minutach dodać do mięsa ugotowane podroby. Zalać wszystko dwiema szklankami wody pozostawiając po gotowaniu makaronu i dusić pod przykryciem przez 15-20 minut. Następnie mięso i podroby i przepuścić przez maszynkę do mięsa. Obrąć i drobno posiekać cebule. Podsmażyć je na gorącym oleju na złoty kolor, posyp solą i pieprzem, a następnie dodać do farszu mięsnego. Wymieszać. Żaroodporne naczynie wysmarować masłem i warstwami układać makaron i mięso, tak by dolną i wierzchnią warstwę stanowił makaron. Posypać wierzch bułką tartą i zalać śmietaną. Wstawić do mocno nagrzanego piekarnika na 20-25 minut.

Swojskie leczy

Składniki: 2 kg zielonej papryki, 3 cebule, 30 dag pomidorów, 5 łyżek oleju, 30 dag kielbasy, sól, pieprz, słodka papryka, majeranek, 2 łyżki koncentratu pomidorowego.

Paprykę umyć, usunąć gniazda nasienne i pokroić na paseczki o szerokości ok. 2 cm. Cebule obrać, pokroić w plasterki. Pomidory sparzyć, obrać ze skórki, pokroić w ósemki. W rondlu rozgrzać olej, zeszklić cebule. Dodać pokrojoną paprykę i smażyć jeszcze przez chwilę. Gdy papryka zmięknie, włożyć cząstki pomidorów i dodać koncentrat pomidorowy. Wszystko dusić ok. 15 minut. Pod koniec duszenia dodać pokrojoną w plasterki kielbasę. Składniki wymieszać, podgotować jeszcze kilka minut na małym ogniu. Doprawić do smaku solą, pieprzem i słodką papryką.

Małgorzata Moryc, zam. Borek, pow. koziński

Roladki wieprzowe zapiekane

Składniki: 8 cienkich platów wieprzowych, 3 cebule średniej wielkości, 5 plastrów szynki (gotowanej lub wędzonej), 4 łyżki masła, 2 kromki chleba, 2 łyżki mąki, 2 łyżki ketchupu, 2 łyżki śmietany, 2 filiżanki wywaru mięsnego, 2 łyżki suszonych ziół, pieprz, sól, tłuszcz do wysmarowania formy.

Szynkę drobno posiekać. Cebulę drobno pokroić. Masło rozgrzać i podsmażyć na nim cebulę z szynką. Z chleba odkroić skórkę, chleb rozkruszyć i wymieszać z ketchupem, ziołami i podsmażoną cebulą

z szynką. Piekarnik rozgrzać do temp. 200 °C. Cienkie platy mięsa umyć, osuszyć, posolić z obu stron, posypać pieprzem i posmarować nadzieniem, następnie zrolować i związać nitką. Naczynie żaroodporne wysmarować tłuszczem, ułożyć roladki, polać gotowym wywarem i piec pod przykryciem w piekarniku przez ok. 40 minut. Następnie roladki wyjąć z sosu, usunąć nitki i odstawić je w ciepłe miejsce. Mąkę dokładnie wymieszać ze śmietaną, dodać do sosu. Roladki włożyć ponownie do sosu i piec przez 10 minut bez przykrycia w piekarniku. Podawać z ziemniakami, ryżem lub dowolną kaszą.

Ziemniaczana sałatka z boczkiem lub podgardlem

Składniki: 0,5 kg ziemniaków ugotowanych w mundurkach, 20 dag boczku wędzonego lub podgardla, 1 marchewka, 1 pietruszka, 5 dag selera, 1 cebula, 2 ogórki kiszzone, 2 łyżeczki musztardy, sól, pieprz. Warzywa obrać, umyć, ugotować i ostudzić. Ziemniaki, cebulę i ogórki kiszzone obrać. Przygotowane składniki pokroić w kostkę. Boczek lub podgardle również pokroić w kostkę, stopić i razem ze skwarkami dodać do warzyw. Wymieszać, przyprawić solą i pieprzem oraz musztardą. Można podawać z ugotowanymi żeberkami lub duszoną karkówką.

Smalec wiejski z ziołami

Składniki: 1 kg świeżej słoniny, 3 jabłka, 5 suszonych śliwek, majeranek lub inne zioła (cząber, oregano, suszony lubczyk).

Słoninę pokroić w drobną kostkę i przetopić w garnku do zarumienienia skwarek. Jabłka obrać, pokroić w plasterki, śliwki namoczyć w przegotowanej wodzie i pokroić w paseczki. Podsmażoną słoninę zdjąć z ognia, wrzucić pokrojone jabłka i śliwki. Doprawić solą, łyżeczką majeranku bądź innych ziół. Gdy zacznie gęstnieć, dobrze wymieszać. Odstawić w chłodne miejsce i nie ruszać aż do całkowitego stężenia.

Mirosława Olejarz, zam. Występ, pow. koziński

Sernik „niezawodny”

Składniki: 1,5 kg sera mielonego, 12-15 jaj, ok. 1 szklanki cukru, 1 kostka masła roślinnego, 1 budyń śmietankowy lub waniliowy, 2-3 łyżki mąki ziemniaczanej, 1 opakowanie cukru waniliowego, 1 olejek pomarańczowy. Jaja umyć, żółtka oddzielić od białek. Masło utrzeć z cukrem, żółtkami i cukrem waniliowym na puszystą masę. Do masy stopniowo dodawać ser, dalej ucierając. Następnie dodać budyń, mąkę ziemniaczaną i olejek pomarańczowy. Na koniec połączyć (delikatnie wymieszać łyżką) masę serową z pianą ubitą na „sztywno”. Białę wyłożyć papierem do pieczenia. Wylać ciasto. Piec w temperaturze

POTRAWY NA WIGILIJNY STÓŁ

Zbliżają się Święta Bożego Narodzenia - pora życzeń, prezentów, ale także refleksji nad urokiem tradycji. W Wigilię łamiemy się opłatkiem, składamy sobie życzenia, wspólnie śpiewamy kolędy, wspólnie zasiadamy do wigilijnego stołu. Poniżej propozycje potraw na wigilijną wieczerzę.

ZUPA MIGDAŁOWA

Składniki: 15 dag migdałów mielonych, 1,5 litra wrzącego mleka, szczypta soli, 1 szklanka ryżu ugotowana na sypko, ew. 1 surowe żółtko.

Migdały zalać mlekiem, dodać szczyptę soli i gotować na małym ogniu przez 15 minut. Do wazy włożyć ugotowany ryż i zalać gorącym mlekiem migdałowym. Tuż przed podaniem można uzupełnić żółtkiem.

PSTRĄG W WARZYWACH

Składniki: 1,5 kg pstrąga, 0,5 kg marchwi, 2 cykorie, 1/2 niedużego selera, 2 pory (tylko biała część), 2 szklanki 36% śmietanki, 1 łyżka masła, sól, pieprz.

Rybę sprawić, umyć, odfiletować, pokroić na kawałki, odstawić. Marchew, cykorię, seler i pory umyć, obrać i pokroić w słupki. Przełożyć warzywa do garnka i obgotować w osolonej wodzie. Warzywa odsączyć, zachować wywar. Masło rozpuścić na patelni, włożyć warzywa i dusić do miękkości. Dodać śmietanę i dusić do momentu, aż sos zgęstnieje. Doprawić solą i pieprzem. Pstrąga ugotować w wywarze z warzyw i odsączyć. Na półmisku ułożyć rybę, obłożyć warzywami i polać sosem.

PIEROGI Z SZUSZONYMI ŚLIWKAMI

Składniki: 30 dag mąki, 1/2 szklanki ciepłej wody, 40 dag suszonych śliwek bez pestek, 1 jajo, 1 łyżka cukru, sól, śmietana.

Śliwki moczyć w zimnej wodzie przez kilka godzin, najlepiej przez całą noc. Następnie ugotować je w tej samej wodzie, w której się moczyły, przez jakieś 5 minut od momentu zagotowania. Odcedzić na sitku. Przełożyć do miski i rozetrzeć na gładką masę (można to zrobić za pomocą tłuczka do ziemniaków), dodać cukier.

180 °C przez 1 godzinę. Po wystudzeniu, przed podaniem posypać cukrem pudrem.

Marzena Tondera, gm. Sochaczew

Kruche paszteciki z pieczarkami

Składniki na kruche ciasto: 2 1/2 szklanki mąki pszennej, 2 szklanki mąki krupczatki, 25 dag margaryny, 20 dag masła, 200 ml śmietany 30%, 2 jajka, 2 żółtka, sól.

Składniki na farsz pieczarkowy: 1 kg pieczarek, 25 dag cebuli, 2 łyżki masła, 3 ząbki czosnku, 2-3 łyżki bulki tartej, majeranek, rozmaryn, ostra papryka w proszku, sól, pieprz. Dodatkowo będzie potrzebne 1 białko.

Wykonanie ciasta: Do miski wsypać mąkę pszenną i mąkę krupczatkę. Dodać margarynę, masło, śmietanę, jajka, żółtka i szczyptę soli. Całość posiekać nożem, wyrobić ciasto ręką, następnie owinać w folię aluminiową i włożyć do lodówki na około 12 godzin.

Wykonanie ciasta pierogowego: z mąki, jaj, szczypty soli i wody zagnieść ciasto. Odstawić na 20 minut, aby ciasto „odpoczęło”.

Wykonanie pierogów: rozwałkować ciasto cienko i np. szklanką wykrawać krążki. Nakładać na nie farsz i zlepić brzegi. Włożyć do gotującej się wody i gotować do momentu wypłynięcia na powierzchnię. Po ugotowaniu polać śmietaną, ew. posypać cukrem.

ŚWIĄTECZNY PIERNIK

Składniki: 50 dag mąki, 5 jaj, 8 łyżek masła (10 dag), 25 dag miodu płynnego, 2 łyżeczki proszku do pieczenia, 1 opakowanie przyprawy do piernika, 1,5 szklanki cukru pudru, 2 szklanki bakalii (posiekać orzechy oraz suszone śliwki, rodzynki, migdały).

Jaja umyć, oddzielić białka od żółtek. Utrzeć żółtka z masłem i cukrem na puszystą masę. Przesiać mąkę z proszkiem do pieczenia, dodać do masy jajecznej, wlać miód i wsypać przyprawę do piernika. Bakalie można namoczyć w małej ilości wody, a następnie obtoczyć w mące. Ubić pianę na sztywno, dodać do ciasta wraz z bakaliami, wymieszać delikatnie i dokładnie. Blachę wyłożyć papierem do pieczenia. Wylać ciasto do formy i piec około 1 godziny w temperaturze 180 °C. Wystudzony piernik można polać rozpuszczoną czekoladą lub gotową polewą czekoladową.

KOMPOT ZE ŚLIWEK I FIG

Składniki: woda, 25 dag śliwek suszonych bez pestek, 25 dag suszonych fig, 2 łyżki cukru, kawałek laski cynamonu, cytryna.

Suszone, umyte śliwki zalać zimną, przegotowaną wodą tak, aby przykryła owoce. Dodać łyżkę cukru i cynamon, po czym zostawić na noc. Nazajutrz zagotować w tej samej wodzie. Cytrynę wyszorować, obrać ze skórki. Identycznie postępować z figami, przy czym, zamiast cynamonu, dać wyciśnięty sok z cytryny i pokrojoną skórkę. Oddzielnie ugotowane kompoty połączyć, usuwając skórkę z cytryny i cynamon. Ostudzone, najlepiej do temperatury pokojowej, podawać na zakończenie Wigilii.

Barbara Matychniak
Oddział Radom

Wykonanie farszu: Pieczarki umyć, osuszyć i zetrzeć na tarce o dużych oczkach. Cebulę obrać i pokroić w kostkę. Na patelni rozpuścić masło, dodać pieczarki i cebulę. Doprawić szczyptą soli i pieprzu. Mieszać i smażyć do momentu, aż woda z pieczarek wyparuje. Na koniec dodać zmiążdżone ząbki czosnku, bulkę tartą, szczyptę majeranku, rozmarynu i ostrej papryki w proszku. Wszystko razem wymieszać i ewentualnie przyprawić jeszcze do smaku solą i pieprzem. Ostudzić.

Wykonanie pasztecików: Ciasto rozwałkować na grubość około 4 mm i pokroić na paski o szerokości około 7 cm. Na środek każdego paska nakładać łyżeczką farsz pieczarkowy, sklejać boki i delikatnie rolować. Na powstałym rulonie, drugą stroną noża, zrobić delikatnie kratkę. Rulon pokroić ukośnie na kawałki o długości około 7 cm. Tak przygotowane paszteciki przełożyć na wyłożoną papierem do pieczenia prostokątną formę. Smarować je rozmaconym białkiem i wkładać do nagrzanego piekarnika. Piec przez około 30 minut w temperaturze 180 °C. Podawać z czerwonym barszczem do picia.

Bogusława Wiktorowicz, zam. Rzy, gmina Sochocin

WPŁYW GMO NA ŚRODOWISKO I ZDROWIE LUDZI **CZ. 2**

Organizmy genetycznie zmodyfikowane (GMO) - określane też jako organizmy transgeniczne - to takie, w których materiał genetyczny został zmieniony w sposób nie zachodzący w naturalnych warunkach. Odbyna się to za pomocą krzyżowania, lub naturalnej rekombinacji, z wykorzystaniem biotechnologii.

Celem pracy, której efekty przedstawiam czytelnikom Wsi Mazowieckiej, była ocena wizerunku i wiedzy na temat GMO w różnych grupach społecznych na przykładzie mieszkańców terenów wiejskich i małych miasteczek. Pokrótce omówię w niej wyniki badań ankietowych przeprowadzone na grupie stu trzydziestu trzech mieszkańców z powiatu grajewskiego (71 osób) i z powiatu płockiego (62 osoby).

Ankieta składała się z czternastu pytań. Odpowiedzi uzyskane na osiem z nich przedstawiono w formie wykresów. Na każdym z nich zaznaczono oddzielnie wyniki ankiet pochodzących z rejonu płockiego i grajewskiego.

Z części pierwszej artykułu (WM Nr 6/2012) wynikało, że wiedza o GMO czerpana jest **głównie z mediów**. Niepokojące jest to, że tylko 9,8% badanych osób z rejonu Grajewa i 1,6% z rejonu płockiego odpowiadało, że temat ten - mogący mieć przecież olbrzymi wpływ na nasze zdrowie - **nie jest poruszany w rodzinnych rozmowach**. Badani uważali, że rośliny GMO mają **większe plony i są odporne na chwasty i szkodniki**, ale nie brali pod uwagę tego, że **na naszych polach coraz częściej występują charakterystyczne i uciążliwe w danych uprawach chwasty odporne na herbicydy**. Poza tym trzeba wspomnieć, że uprawianie roślin tej samej rodziny na tym samym polu zawsze będzie powodowało zwiększenie agrofagów. **Nie zdawali sobie również sprawy z zagrożeń, które mogą pojawić się dopiero po wielu latach. Większość ankietowanych obawiała się jednak niekontrolowanego rozprzestrzeniania się organizmów modyfikowanych genetycznie, oraz ich negatywnej konkurencyjności w stosunku do rodzimych gatunków.**

Oto dalsze wyniki badań:

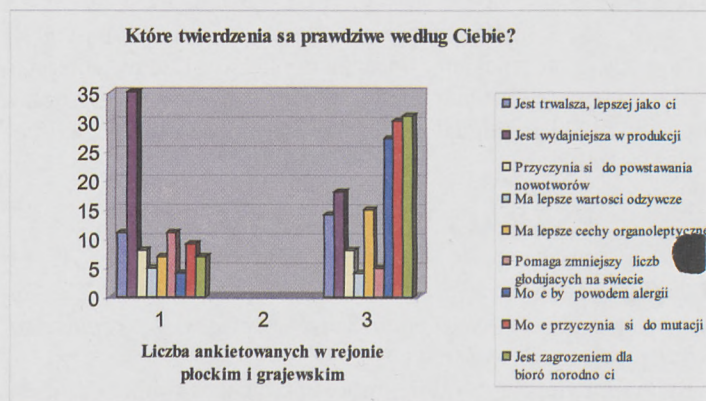
Pytanie 5 brzmiało: Z którymi stwierdzeniami na temat żywności genetycznie modyfikowanej zgadza się Pan/Pani?

- ♦ Jest trwalsza, lepszej jakości - 11 ankietowanych z rejonu płockiego i 14 osób z rejonu Grajewa.
- ♦ Jest wydajniejsza w produkcji - 35 rejon płocki i 18 osób z rejonu Grajewa.
- ♦ Przyczynia się do powstawania nowotworów - 8 osób rejon płocki i 8 osób z rejonu Grajewa.
- ♦ Ma lepsze wartości odżywcze - 5 osób rejon płocki i 4 osoby z rejonu Grajewa.
- ♦ Ma lepsze cechy organoleptyczne (smak, wygląd) - 7 osób rejon płocki i 15 z rejonu Grajewa.
- ♦ Pomaga zmniejszyć liczbę głodujących na świecie - 11 osób rejon płocki i 5 osób z r. Grajewa.
- ♦ Przyczynia się do powstawania alergii - 4 r. płocki i 27 osób z rejonu Grajewa.

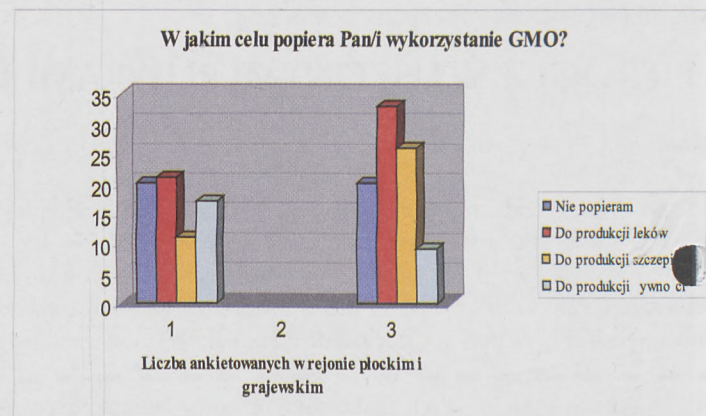
♦ Jest powodem mutacji - 9 osób rejon płocki i 30 osób z rejonu Grajewa.

♦ Jest zagrożeniem dla zachowania bioróżnorodności genetycznej - 7 osób rejon płocki i 31 osób z rejonu Grajewa.

Wyniki przedstawia poniższy wykres

Pytanie 6 na które odpowiadali ankietowani brzmiało: W jakim celu popiera Pan/Pani wykorzystanie organizmów genetycznie zmodyfikowanych?

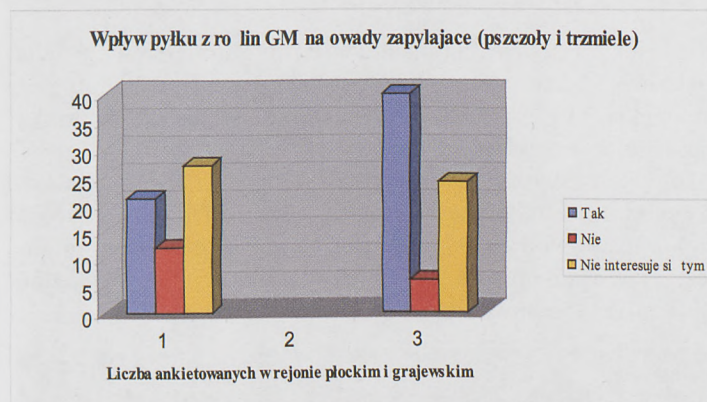
Na podstawie wyników można stwierdzić, że 33,8% ankietowanych z powiatu płockiego i 46,4% z rejonu Grajewa popiera stosowanie organizmów zmodyfikowanych przy tworzeniu nowych leków i szczepionek. Jednocześnie 32,2% ankietowanych z rejonu płockiego i 28,1 z powiatu grajewskiego jest przeciwna wykorzystaniu organizmów modyfikowanych do celów leczniczych i w produkcji żywności.

Mimo wielu negatywnych cech należy też wspomnieć, że wytworzenie i użycie przez człowieka organizmów transgenicznych **może mieć pewne cechy korzystne dla człowieka, szczególnie w medycynie i farmacji**. Poddawane są próbom klinicznym innowacyjne metody leczenia chorób, m.in. chorób szpiku kostnego oraz niektórych nowotworów. Ze zmodyfikowanych organizmów uzyskuje się na skalę przemysłową cenne leki: insulinę, hormon wzrostu, interferon, czynniki krzepliwości krwi, szczepionki przeciw wirusowe,

np. szczepionki przeciwko wściekliźnie. Prowadzi się badania nad wykorzystaniem zwierząt - głównie świń jako dawców narządów do ksenotransplantacji. Badania kliniczne wskazują, że świnia domowa najlepiej spełnia kryteria przydatności organów do ksenotransplantacji. Wielkość narządów, ich wydolność fizjologiczna jest niemal identyczna z ludzimi. Za wyborem świni jako potencjalnego dawcy organów do ksenotransplantacji przemawiają również następujące fakty: świnia jest gatunkiem o wysokiej plenności i płodności, tanim i łatwym w utrzymaniu, ponadto osobniki szybko rosną, a ich organy w stosunkowo krótkim czasie osiągają pełną wielkość i wydolność fizjologiczną stosowaną do potrzeb ksenotransplantacji. Ponadto świnia jest gatunkiem, u którego, w porównaniu do innych dużych zwierząt, dosyć łatwo można przeprowadzić modyfikacje genowe. Dodatkowo badania dotyczące międzygatunkowej homologii DNA człowieka oraz zwierząt wskazują na wysoką homologię - z wyjątkiem naczelných - między człowiekiem i świnia (Smorąg i inni 2006).

Pytanie 7 brzmiało: Czy uważasz, że pyłek z roślin GMO może wpłynąć na zdrowie owadów zapylających rośliny uprawne (pszczoły, trzmiele)?

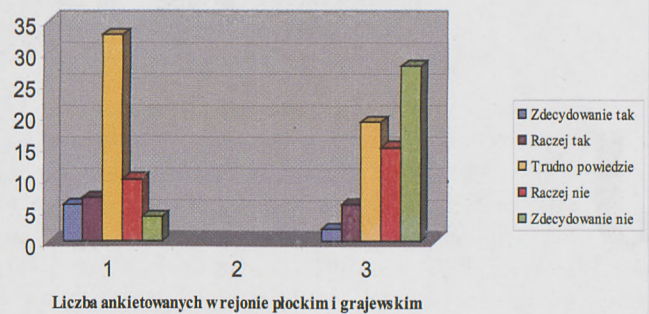
Niestety, jak widać z wykresów, aż 43,5% rolników z rejonu płockiego powiedziało, że ich to nie interesuje. Jest to bardzo niepokojące, że nie interesuje to rolników, którzy ze względu na wykonywany zawód powinni najbardziej być zainteresowani zachowaniem bioróżnorodności i jak największą ilością i różnorodnością owadów zapylających ich uprawy. Każdy rolnik powinien zastanowić się i mieć na uwadze, to, że skoro dziś nie uprawia roślin owadopylnych na swoim polu, nie oznacza to, że nie będzie ich uprawiał za 5 czy 7 lat. Taka krótkowzroczność może się na nas w przyszłości srogo zemścić.

Pytanie 8: Czy znacznie niższa cena produktu spożywczego zawierającego składniki genetycznie modyfikowane skłoniłaby Pana/Panią do jego zakupu?

- ♦ Zdecydowanie tak - 6 osób z rejonu płockiego i 2 z rejonu grajewskiego.
- ♦ Raczej tak - 7 osób rejon płocki i 6 osób rejon Grójec.
- ♦ Trudno powiedzieć - 33 osoby rejon płocki i 19 osób rejon Grójec.
- ♦ Raczej nie - 10 osób rejon płocki i 15 osób rejon Grójec.
- ♦ Zdecydowanie nie - 4 osoby rejon płocki i 28 osób rejon Grójec.

Wyniki w formie graficznej przedstawia wykres:

Wpływ ceny produktów spożywczych zawierających GMO na ch kupienia tych produktów

Wnioski

1. Najwięcej informacji na temat GMO zdobywają ankietowani dzięki telewizji i Internetu.
2. Większość ankietowanych zauważa niebezpieczeństwo wypierania rodzimych gatunków oraz niekontrolowanego rozprzestrzeniania się GMO.
3. 51,6% ankietowanych z rejonu płockiego i 83% z rejonu grajewskiego popiera wykorzystanie GMO w farmaceutyce.
4. Tylko 22,5% ankietowanych z rejonu płockiego i 60,5% z rejonu Grójec stwierdziło, że nie kupiłoby żywności genetycznie modyfikowanej, mimo niższej ceny.

dr inż. Piotr Michalik
Oddział Płock

Literatura:

1. Ewen. S.W.B., Pusztai. A.: 1999. „Effect of diets containing modified potatoes expressing Galanthus nivalis lectin on rat small intestine”. *Lancet* 354,1353-1358.
2. Malatesta M., Caporaloni C., Rossi L., Battistelli S., Rocchim M., Tonucci F., Gazanelli G.: 2002. „Ultrastructural analysis of pancreatic acinar cells from mice fed on GM Soybean”. *J. Anat.* 201,5,409-415
3. Malatesta M., Tiberi C., Baldelli B., Battistelli S., Manuali E., Bigoggera M.: 2005. “Reversibility of hepatocyte nuclear modifications in mice fed on genetically modified soybean”. *Eur. J. Histochem* 49,3,237-242.
4. Smorąg Z., Słomski R., Cierpka L.: 2006. „Biotechnologiczne i medyczne podstawy ksenotransplantacji”. *Ośrodek Wydawnictw Naukowych. Poznań*.
5. Świątkiewicz S., Korelski J., Arczewska A., Twardowska M., Kwiatek K., Tomczyk G., Reichert M., Mazur M., Bednarek D., 2010.: „Krajowe badania nad bezpieczeństwem stosowania pasz genetycznie zmodyfikowanych w żywieniu drobiu”, *Polskie Drobiarstwo* 2,2-5.
6. Żarski T.P. Żarska H., Majdecka T. 2009, „GMO - Zagrożenia toksykologiczne i ekologiczne”. *Ochrona Środowiska i Zasobów Naturalnych. IOS, Warszawa, 41189-196.*

WALORY TURYSTYCZNE GMINY JASTRZĄB

Jastrząb to miejscowość położona w dolinie rzeki Szabówki, w powiecie szydłowieckim. Niedgdyś było to miasteczko należące do biskupów, które swoją nazwę i herb przyjęło od założyciela biskupa Wojciecha Jastrzębca w 1422 roku. Leży w pobliżu Gąsaw (dawne Gassaw), przy trakcie prowadzącym z Iłży do Skrzynna.

Prawo lokacyjne dał miastu dnia 30 września 1427 r. następca biskupa Wojciecha kardynał Zbigniew Oleśnicki, gdyż biskup Jastrzębiec objął w latach 1423-1430 posadę biskupa w Gnieźnie. Miasto lokowane zostało na prawie magdeburskim i otrzymało przywileje, potwierdzone przez kilku królów (od Władysława Jagiełły po Stanisława Augusta Poniatowskiego). Swobód tych strzegli biskupi krakowscy i w razie nadużyć popełnianych przez urzędników, upominali się za swymi poddanymi.

Krótko o historii

W połowie XVI wieku, w okolicach Jastrzębia rozwinęła się eksploatacja piaskowca i rudy żelaznej oraz powstały dwie kuźnie (huty żelaza) - Śmiłowska i Lipienicka. Jastrząb znany był w tym czasie ze zdrowotnych źródeł wód zawierających żelazo. Uzyskane w roku 1512 prawo składu żelaza w Szydłowcu stało się zaczątkiem przemysłu metalurgicznego.

27 lipca 1789 r. uchwałą sejmiku Jastrząb, wraz z dobrami biskupimi, przeszedł na własność Rzeczypospolitej. A w roku 1869, z rozkazu cara Aleksandra II, Jastrząb zamieniony został na osadę i włączony do gminy Rogów.

Powrotem do lepszych czasów było powstanie gminy Jastrząb. Powołana ona została na mocy Dziennika Urzędowego Wojewódzkiej Rady Narodowej w Kielcach 8 grudnia 1972 r., a urządowanie rozpoczęła z dniem 1 stycznia 1973 r.

Co warto zobaczyć?

Parafia rzymskokatolicka została założona już w roku 1435, kiedy biskup Zbigniew Oleśnicki poświęcił w niedawno lokowanym mieście kościół. W roku 1677 drewnianą świątynię p.w. Św. Jana Chrzciciela zastąpiono murowaną. Ostatnia jej przebudowa (w latach 1909-1928 wg projektu architekta Jarosława Wojciechowskiego) nadała jej formę neoromańską. Kościół ten, usytuowany na wzgórzu, dominuje w rozległym krajobrazie. Z pierwotnej budowli do dziś zachowały się kamienny portal z ozdobnymi drzwiami żelaznymi w prezbiterium oraz rzeźba przedstawiająca głowę św. Jana Chrzciciela umieszczona w portalu. Szczególną wartość przedstawiają obrazy Matki Boskiej z Dzieciątkiem z końca XVI w. oraz pochodzący z kościoła w Gąsawach Plebańskich obraz Matki Boskiej Bolesnej z sercem przebitym mieczem.

Na cmentarzu grzebalnym w Jastrzębiu na uwagę zasługują liczne nagrobki z miejscowego piaskowca, m.in. Edwarda Angiewicza (przedwojennego przemysłowca, ziemianina, sędziego pokoju miasta Szydłowca) oraz bramka z napisem upamiętniającym założenie nekropolii w roku 1879.

Izba Regionalna

Na strychu szkoły w Nowym Dworze od roku 1997 funkcjonuje Izba Regionalna, zachwycająca swoją wielkością i oryginalnością (grube belki, łamane poddasze, drewniane filary, bielone ściany). Zgromadzono w niej ponad 100 eksponatów: drewniane przedmioty codziennego użytku, żelazka, moździerze, lampy naftowe, saganki, narzędzia pracy na roli, urządzenia do przerobu lnu oraz elementy wystroju mieszkań. Pochodzą one z końca XIX wieku i wieku XX, i zostały zebrane przez mieszkańców okolicznych wiosek, świadcząc o życiu ich przodków.

W Izbie znajduje się galeria prezentująca niektóre eksponaty, natomiast do obejrzenia całości wystawy zapraszamy od poniedziałku do piątku, w godzinach 8.00- 15.00.

Wyberzmy się nad zalew

Największą inwestycją ostatnich lat w gminie Jastrząb była modernizacja zbiornika wodnego. Jej celem było odmulenie i powiększenie lustra wody, zwiększenie objętości zbiornika oraz regulacja rzeki Śmiłówki.

Dla celów rekreacyjnych wybudowano dwa mola - taneczno-estradowe i widokowe. Wykonana też została nowa zaporą (jaz), a lustro wody powiększono z 6,3 do 10 ha. Dzięki tej inwestycji w Jastrzębiu pojawili się turyści, którzy bardzo chętnie odpoczywają na nowo utworzonej plaży.

W sierpniu 2010 roku został wykonany ciąg pieszo-rowerowy z kostki brukowej, który zwiększył komfort wypoczynku rekreacyjnego. Umożliwia to także znajdująca się na końcu zbiornika kładka z barierkami o długości 18 i szerokości 2 metrów (jest częścią ciągu pieszo-rowerowego umożliwiającego spacer i przejażdżki).

Zalew pełni też funkcję retencyjną, chroniąc mieszkańców przed powodzią, przeciwdziałając skutkom suszy oraz jest rezerwuarem wody w razie pożarów.

PRZYRODNICZE ATRAKCJE DOLINY BUGU

Turysta zwiedzający Polskę nie powinien zapomnieć o atrakcyjnym rejonie jakim jest Dolina Bugu. W tych gospodarstwach agroturystycznych brak jest pośpiechu i hałasu - typowych dla komercyjnych i przeludnionych miejscowości wypoczynkowych. Urlop w takim gospodarstwie to wyśmienity pomysł, szczególnie dla ludzi ceniących spokój i bliski kontakt z naturą.

Szata roślinna Południowego Podlasia prezentuje się niezwykle okazale, gdyż składa się na nią ponad 1150 gatunków roślin. Wiele z nich jest rzadkich i chronionych, a 12 spośród 52 gatunków zostało uznanych za ginące i wpisano na tzw. „Czerwoną listę”. Są to, m.in. brzoza niska, rośiczka pośrednia i goryczka gorzkawa. Z kolei fiołek torfowy jest bardzo cenną, miejscową rośliną występującą w okolicach Drelowa. Równie cennym jest zbiorowisko leśne: łęg wierzbowo-topolowy występujący w dolinie Bugu.

Ale również zwierzęta są tutaj bogato reprezentowane. Swoistą osobliwością jest geś gęgawa, zamieszkująca stawy w Siemieniu. Natomiast w okolicach Gnojna można napotkać największe w Polsce kolonie jaskółki brzegówki, a w okolicach Nepla - zimorodka.

W samym Bugu żyje około 45 gatunków ryb, spośród których najrzadsze to czarny bass wielkogębowy i babka łysa. Z kolei bocian biały, bocian czarny, czapla siwa, kormoran czarny, łabędź niemy i żuraw to ptasie wizytówki tego regionu. Łosie, jelenie, sarny, danielę, dziki, wilki czy bobry europejskie to tylko niektóre z 48 gatunków ssaków zamieszkujących te tereny.

Nadbużański Park Krajobrazowy

Jednym z największych parków krajobrazowych w Polsce jest Nadbużański Park Krajobrazowy, który powstał w dolnym biegu rzeki. Zawiera fragment dolnej Narwi i Liwca oraz duże obszary leśne Puszczy Białej, Borów Łochowskich i Lasów Ceranowskich. Powierzchnia parku wynosi 139 000 ha, a liczona razem z otuliną 222 100 ha. W jego granicach znajduje się 28 gmin wiejskich i 4 miasta.

Obszar parku charakteryzuje się wyjątkowym zróżnicowaniem krajobrazu, powstałym w wyniku działalności lodowca oraz współczesnych rzek. Dominują tu bory sosnowe, porastające ubogie, piaszczyste siedliska. Wspaniałe, ponad 100-letnie bory, ze strzelistymi, wysokimi na kilkadziesiąt metrów sosnami, prezentują się znakomicie. W podszyciu dominuje jałowiec pospolity, natomiast

runo tworzą, między innymi mchy i chronione widłaki (najczęściej goździsty, ale nierzadkie są też jałowcowaty, spleaszony i wroniec).

Flora parku liczy około 1300 gatunków, w tym 38 gatunków drzew i 59 krzewów. Występuje tu 60 gatunków chronionych oraz 170 zaliczanych do rzadkich w skali kraju lub regionu, np. wierzbą śniada, lepnica dwudzielną, skalnicą trójpalczastą, lucerną kołczastostrąkową i wiele innych.

Zadziwiający świat ptaków

Wielka różnorodność siedlisk wpływa na bogactwo świata zwierząt. Szczególnie różnorodny jest świat ptaków. Gatunki rzadkie i najbardziej zagrożone wyginięciem występują najczęściej w dolinie Bugu, która jest „życiową arterią” parku. W jej wielu miejscach można jeszcze podziwiać „rycerskie” turnieje batalionów. Symbolem nadbużańskich, naturalnych łąk jest kulik wielki, odzywający się pięknym, fletowym trelem. Jeszcze kilka lat temu na suchych nadbużańskich pastwiskach i wydmach występował też kulon. W Polsce zachowało się zaledwie kilka par tego ginącego ptaka.

Ginące gatunki zwierząt

Na terenie parku i otuliny występuje znaczna liczba dużych ssaków kopytnych. Liczebność łośa jest oceniana na 150 sztuk, jelenia na około 270, dzika na ponad 400, a sarny na 2600. Jeszcze niedawno w Puszczy Białej spotykane były wilki.

Nad Bugiem można znaleźć ślady żerowania bobrów - charakterystyczne zgryzy na drzewie. Coraz częściej spotykana jest też wydra. Spośród ginących gatunków gadów bardzo rzadko występują żółw błotny i gniewosz płamisty. Inne to zaskroniec, żmija zygzakowata, padalec i jaszczurki. Występują tu - chociaż nielicznie - orlik krzykliwy, trzmielajad, kobuz, krogulec i pustułka.

Mateusz Wyczółkowski
Oddział Siedlce

Opracowano na podstawie: <http://www.pwsos.pl>, <http://www.skp2.sokp.pl>

Garść danych na koniec

Jastrzęb jest gminą typowo wiejską, a jej podstawową funkcją jest rolnictwo. Użytki rolne stanowią 78,2% powierzchni ogólnej. W produkcji roślinnej dominują ziemniaki i żyto, a w produkcji zwierzęcej przeważa hodowla trzody chlewnej i bydła. Produkcja rolna prowadzona jest głównie przez gospodarstwa indywidualne, których liczba wynosi 769, mające średnią powierzchnię 3,75 ha. Na terenie gminy przeważają gleby V i VI klasy.

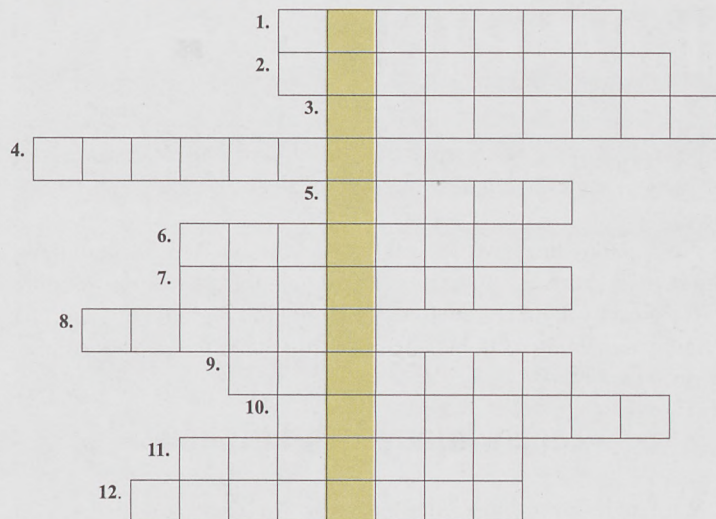
W chwili obecnej jest zarejestrowanych 380 podmiotów gospodarczych prowadzących działalność. Funkcjonowanie tych przedsiębiorstw związane jest z eksploatacją piaskowca jurajskiego i jego obróbką. Istniejące przedsiębiorstwa to głównie zakłady kamieniarskie, stolarskie, sklepy spożywczo-przemysłowe i w niewielkim stopniu zakłady blacharstwa samochodowego oraz krawieckie. Zapraszamy do Gminy Jastrzęb, tu można mile spędzić czas!

Anna Urbańska
Oddział Radom

Art. został opracowany na podstawie materiałów:
Danuty Słomińskiej Paprockiej i wójta gminy Zofii Kosno

Krzyżówka Nr 11

Krzyżówkę uzupełnij odgadniętymi hasłami, a litery z zaznaczonych pól utworzą hasło.

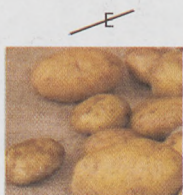
4. Mikołajkowe dary?
5. Lepione do wigilijnego barszczu?
6. Czerwona potrawa wigilijna?
7. Przed kolacją wigilijną składamy sobie?
8. Łóżeczko Jezuska?
9. Strojona w bombki w okresie świąt?
10. Zabłysła na niebie pora zasiąść do stołu?
11. Tradycyjna wieczerza w przeddzień święta Bożego Narodzenia?
12. Nocna msza bożonarodzeniowa?

Książki dla dzieci funduje Mazowiecki Ośrodek Doradztwa Rolniczego - wydawca miesięcznika.

Litery z zaznaczonych pól utworzą rozwiązanie. Hasło prosimy nadsyłać na kartkach pocztowych do **24 grudnia 2012 r.** na adres: MODR Oddział Siedlce, 08-110 Siedlce, ul. Kazimierzowska 21, z dopiskiem "Krzyżówka Nr 11".

1. Łamiemy się nim w wigilijny wieczór?
2. Kto pierwszy przybył powitać małego Jezuska?
3. Uboga cicha w Betlejem?

Rozwiązanie Krzyżówki Nr 9 - hasło **150 WYDANIE**,
Nagrody książkowe wylosowała: **Agnieszka Sierpotowska, gm. Nasielsk**.
Gratulujemy! Nagrody wyślemy pocztą.

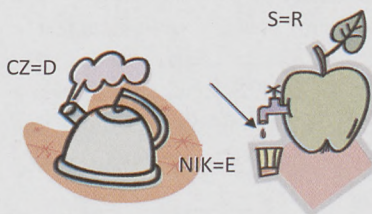
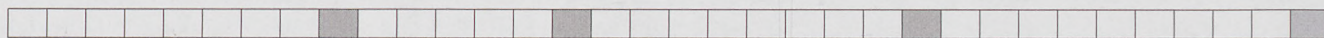
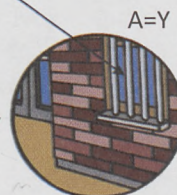

IAKI=Y

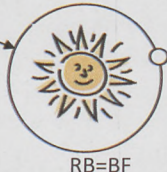

IEM

PRZY

W

A=Y

Rebus 11

Odgadnięte hasło prosimy nadsyłać na kartkach pocztowych do **24 grudnia 2012 r.** na adres: MODR Oddział Siedlce, 08-110 Siedlce, ul. Kazimierzowska 21, z dopiskiem "Rebus 11".

Nagrody książkowe dla dzieci funduje Mazowiecki Ośrodek Doradztwa Rolniczego - wydawca miesięcznika.

Rozwiązanie Rebusa 9 - **GDY ŁAGODNA JESIEŃ TRZYMA, BĘDZIE KRÓTKA, OSTRA ZIMA.**

Nagrody książkowe wylosował: **Hubert Lasocki, gm. Nasielsk**.
Gratulujemy! Nagrody wyślemy pocztą.

Wydawca: Mazowiecki Ośrodek Doradztwa Rolniczego, ul. Czeresniowa 98, 02 - 456 Warszawa - **Dyrektor:** Sylwester Grotkowski
tel. 22 571 61 00; fax 22 571 61 01, <http://www.modr.mazowsze.pl>,
Przewodniczący Rady Wydawnictw: Wojciech Rzewuski - z-ca Dyrektora MODR, **Sekretarz Rady Wydawnictw:** Agnieszka Kowaluk
Członkowie Rady Wydawnictw: Bożena Kalkowska, Stanisław Orłowski, Lucyńska Kornas - Frankie, Małgorzata Najechalska,

Redaktor naczelna: Ewa Gregorczyk, tel. 25 640 09 24; e-mail: ewa.gregorczyk@modr.mazowsze.pl
Adres redakcji: MODR Oddział Siedlce, 08-110 Siedlce, ul. Kazimierzowska 21; tel. 25 640 09 24

Skład komputerowy: Rafał Serementa; tel. 25 640 09 45

Korekta i redakcja: Andrzej Dmowski, Wojciech Asiński, Ewa Gregorczyk

Zdjęcie na okładce: Andrzej Dmowski - Oddział Siedlce

Zlecenie druku: MODR-DS-06101-50/2012; **Nakład:** 5300 egz.

Druk: Zenon Gochnio, Stanisław Brodowski - MODR Poligrafia w Oddziale Siedlce

Numer zamknięto: 16 listopada 2012 r.

Ogłoszenia i reklama: Redakcja - tel. 25 640 09 24; e-mail: ewa.gregorczyk@modr.mazowsze.pl

Ogłoszenia drobne od rolników zamieszczamy bezpłatnie

Redakcja zastrzega sobie prawo do skracania i adiacji tekstów, zmiany tytułów i śródtytułów oraz innych poprawek w nadesłanych materiałach.

PERŁY 2012

Z satysfakcją informujemy o najbardziej rozpoznawalnych i prestiżowych nagrodach przyznawanych za najlepsze produkty tradycyjne na polskim rynku. Zakończyła się bowiem XII edycja konkursu „Nasze Kulinarne Dziedzictwo - Smaki Regionów”, organizowanego przez Polską Izbę Produktu Regionalnego i Lokalnego, Związki Województw RP, samorządy regionów przy współpracy z ośrodkami doradztwa rolniczego.

Uroczyste podsumowanie konkursu odbyło się podczas targów **Polagra Food** 7 października br. w Poznaniu. Patronat honorowy nad wielkim finałem objęła po raz pierwszy **Pani Prezydentowa Anna Komorowska**.

Główną nagrodą w konkursie są „Perły”, które Izabella Byrszewska - koordynator krajowy konkursu - określiła jako „swoiste Oscary naszych produktów kulinarnych - symbole tego, co jest najwspanialszym owocem naszej kuchni”. W tegorocznej edycji Kapituła Krajowa przyznała 30. „Perel” produktom tradycyjnym i 14. potrawom tradycyjnym.

Trzy „Perły 2012” trafiły do województwa mazowieckiego. Dwie z nich przyznano w kategorii „produkt tradycyjny”. Pierwszą otrzymało „**piwo ciechan miodowe**” produkowane przez **Browar „Ciechan” sp. z o.o. w Ciechanowie**, wyróżniające się wyjątkowym smakiem pochodzącym od naturalnych surowców. Drugą „Perłę” otrzymała firma **Suraż - Pol z Regimina** za „**kielbasę mazowiecką podsuszaną**” wytwarzaną z najlepszych gatunków mięsa pozyskanych od tuczników karmionych naturalnymi paszami.

Nagrodę „Perła 2012” w kategorii - potrawa tradycyjna - otrzymali **Adriana i Jacek Machnacz** z gospodarstwa agroturystycznego „**Młyn Gąsiorowo**” z Gąsiorowa, za „**zupę opieńkową**” przygotowaną z kwaszonych opieńków i „**gołąbki z kaszą gryczaną w żurku**”.

Równie istotnym wydarzeniem podczas trwania Targów Polagra Food było przyznanie **Medalu Targów „Smaki Regionów” Krzysztofowi Kowalskiemu** - gospodarstwo PHU z Winnik (gmina Nasielsk) za „**olej lniany tłoczony na zimno**” pochodzący z własnej uprawy (więcej na str. 29).

Wyniki rywalizacji utwierdzają nas w przekonaniu, że warto uczestniczyć w konkurach kulinarnych i należy chwalić się naszym dziedzictwem kulturowym.

Zenona Szostek
Oddział Poświętne

ONI SĄ NAJLEPSI

W tym roku ruszył konkurs na „Innowacyjne gospodarstwo agroturystyczne 2012”. Organizatorem jest Mazowiecki Ośrodek Doradztwa Rolniczego.

Jego celem jest popularyzacja najlepszych rozwiązań i najciekawszych sposobów prowadzenia działalności agroturystycznej na Mazowszu. Dla laureatów konkursu ma być on potwierdzeniem wysokiej jakości świadczonych usług i służyć promocji, zarówno gospodarstwa jak i idei wypoczynku w gospodarstwie rolnym.

W lipcu br. Wojewódzka Komisja Konkursu zwizytowała siedem gospodarstw agroturystycznych, laureatów I miejsc w poszczególnych Oddziałach województwa mazowieckiego.

Komisja w składzie: Teresa Stachowicz - zastępca dyrektora Wydziału Geodezji i Rolnictwa Urzędu Wojewódzkiego, Elżbieta Kownacka - starszy specjalista w Departamencie Kultury Promocji i Turystyki Urzędu Marszałkowskiego i Anna Siewierska - pracownik MODR Warszawa, dokonała wizytacji gospodarstw zgłoszonych do konkursu.

W tegorocznym konkursie zwycięskie miejsca kolejno otrzymali:

Miejsce I - Grażyna Książkiewicz wieś - Korzeń Rządowy, gmina - Łąck.

Miejsce II - Anna Oliszewska wieś - Rzy, gmina - Sochocin.

Miejsce III - Barbara Kuligowska Roman i Witold Roman, wieś - Brzeźnik, gmina - Wierzbno.

Uroczystego wręczenia nagród i dyplomów dokonał **Adam Struzik** marszałek Województwa Mazowieckiego i **Grażyna Opolska** zastępca dyrektora Mazowieckiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego.

Nagrody ufundował **Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego**.

Konkurs, poprzez rozpowszechnienie informacji o laureatach, ma zarówno zachęcać rolników do podejmowania tej dodatkowej działalności, a także zachęcić do doskonalenia usług już prowadzonych, jak i popularyzować usługi najbardziej - innowacyjnych gospodarstw wśród potencjalnych klientów.

Anna Siewierska
MODR Warszawa

UŻYTECZNE NIEUŻYTKI

W gospodarstwach rolnych bardzo często spotyka się fragmenty krajobrazu powszechnie nazywane nieużytkami. Pojęcie to jest silnie pejoratywne i oznacza oczywiście coś, z czego nie mamy żadnego pożytku, co jest niezagospodarowane, niepotrzebne, itp. Powodem może być bardzo kiepska, piaszczysta i sucha gleba, albo wręcz przeciwnie - gleba tak mokra, że nie sposób ją sensownie wykorzystać.

Warto zauważyć, że pojęcie „nieużytku” zagościło nawet w czymś tak formalnym, jak powszechna ewidencja gruntów. Jedną z grup użytków gruntowych znana w geodezji, to właśnie nieużytki, do której zaliczamy wydmy, bagna, skarpy, itp.

Tymczasem w przyrodzie wszystko ma sens. Również to, co na pierwszy rzut oka jest bezużyteczne, w przyrodzie ma swoją rolę do spełnienia. Najczęściej jednak nie wiemy o tym, jak ważne - także i dla nas - są te fragmenty przyrody, które nazywamy „nieużytkami”.

Nieużytek rolniczy, lecz użytek przyrodniczy

Polskie prawo ochrony przyrody już dawno temu wprowadziło pojęcie „użytek ekologiczny”. Ideą twórców tego pojęcia było to, aby zdeprecjonowane określeniem „nieużytek” fragmenty przyrodnicze uzyskały na nowo swoją rangę. „Użytek” oznacza przecież coś potrzebnego, korzystnego, koniecznego i mającego głęboki sens. Sens przyrodniczy, oczywiście. Dzięki temu, rady gmin mogą obecnie tworzyć na swoim terytorium formy ochrony przyrody pod nazwą „użytki ekologiczne”. Żeby było ciekawiej, jest to jedyna (spośród dziesięciu) forma ochrony przyrody w naszym kraju, którą odnotowuje się w powszechnej ewidencji gruntów. To co dawniej nazywane było na mapach ewidencyjnych symbolem (N) czyli nieużytek, teraz może uzyskać, wręcz odmienną wartość i być oznaczania symbolem (E) - użytek przyrodniczy. Oczywiście nie oznacza to, że użytkami nie mogą być inne grunty. Gmina może utworzyć użytek przyrodniczy na łące, pastwisku, lesie czy roli.

Różnorodność biologiczna

Czym są zatem te dla jednych „użytki”, a dla innych „nieużytki”? Definicja w ustawie o ochronie przyrody brzmi: „*Użytkami ekologicznymi są pozostałości ekosystemów mających znaczenie dla zachowania różnorodności biologicznej - naturalne zbiorniki wodne, śródpolne i śródleśne oczka wodne, kępy drzew i krzewów, bagna, torfowiska, wydmy, płaty nie użytkowanej roślinności, starorzecza, wychodnie skalne, skarpy, kamieńce, siedliska przyrodnicze oraz stanowiska rzadkich lub chronionych gatunków roślin, zwierząt*

i grzybów, ich ostoje oraz miejsca rozmnażania lub miejsca sezonowego przebywania”. Spełniają one bardzo ważną rolę w przyrodzie - są rezerwuarem siedlisk, gatunków, miejscem schronienia, a czasem ostatnią ostoją pewnych rzadkich gatunków w otaczającym je silnie zmienionym krajobrazie rolniczym czy miejskim. Rolą użytków jest zatem wzbogacanie lokalnie zmienionej przyrody dzięki zwiększaniu jej różnorodności.

I tu wkraczamy w definicję różnorodności biologicznej. Użytki zawsze tę różnorodność znacząco zwiększają. Dlaczego różnorodność biologiczna jest ważna? Wyobraźmy sobie, że mamy jednolity fragment, np. lasu, składający się tylko z jednego gatunku; np. sosny. Póki wszystko jest dobrze, rośnie ona sobie spokojnie (i wydajnie), jeżeli jednak wkroczy szkodnik zjadający igły sosnowe, to w krótkim okresie znika cały drzewostan. Tak jest przy niskiej różnorodności. Jeżeli natomiast taki las będzie składał się z wielu gatunków drzew, to nawet gdy wkroczy szkodnik zjadający igły jednego gatunku, to reszta drzew pozostanie nienaruszona. Różnorodność biologiczna może w takiej sytuacji uratować las.

Za użytki przyrodnicze dostaniemy pieniądze

Oczywiście nie każdy tego rodzaju fragment „dzikiej przyrody” jest użytkiem przyrodniczym według ustawy o ochronie przyrody. Aby tak było, konieczne jest jego formalne utworzenie uchwałą rady gminy. W rolnictwie, a w zasadzie w systemie dopłat do rolnictwa, używa się nieco innego pojęcia - „użytki przyrodnicze”. Jest to prawie to, samo co użytek przyrodniczy, ale ma trochę inną rangę. Nie są to grunty w żaden sposób usankcjonowane prawnie, choć w przepisach dotyczących zasad gospodarowania, w gospodarstwach rolnych, również mają znaczenie. Najbardziej jednak ich ranga widoczna jest w aktualnie jeszcze obowiązującym Programie Rolnośrodowiskowym. Jednym z pakietów programu (4.10 lub 5.10) są właśnie użytki przyrodnicze, za które można dostać dopłatę w wysokości 500-550 zł za 1 ha (ale nie więcej niż do 5 ha). Warunkiem jest obecność w terenie określonego rodzaju siedlisk przyrodniczych zaliczanych właśnie zazwyczaj do nieużytków, a więc torfowisk wysokich i przejściowych, wydmy piaszczyste, szuwarów, wrzosowisk, itp. Siedliska takie trzeba po prostu w gospodarstwie utrzymywać, nie zaśmiecać ich, nie zasypywać, nie zaorywać, czasami karczować.

Wystarczy to zgłosić

Jest jednak jeden szkopuł. Grunt przeznaczony do dopłat w pakiecie 4.10 lub 5.10 musi być gruntem rolnym, czyli de facto musi być uprawiany. Unia nie płaci przecież za nic... Nie można dostać dopłat za „nieużytkowanie”, nawet system dopłat Programu Rolnośrodowiskowego to system „zwrotów za utracone korzyści”, a więc system rekompensat za straty powodowane ograniczeniem w użytkowaniu ze względów przyrodniczych. A te fragmenty przyrody i tak przecież nigdy nie przynosiły żadnych korzyści gospodarczych. **Jeżeli zatem torfowisko czy wydma jest na gruncie zapisanym w ewidencji, np. jako łąka, pastwisko i jest to grunt użytkowany, do którego rolnik bierze dopłaty, to może również dostać dopłaty z pakietu 4.10 lub 5.10. Jeżeli jednak to samo torfowisko, czy wydma w ewidencji opisane jest jako „nieużytek”, a rolnik nie zgłasza go do dopłat bezpośrednich, to nie dostanie również dopłat z pakietów 4.10 lub 5.10. To samo siedlisko, a zupełnie inne podejście.**

tekst i zdjęcie: Krystyna Szczygielska
Oddział Siedlce

